

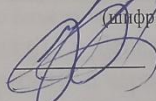
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Управління економічною безпекою підприємства з
міжнародною діяльністю на ринку виробництва гумових
виробів (на прикладі товариства з обмеженою
відповідальністю «Полімер»)»

Виконав: студент 2 курсу,
групи МЗД-22 мз
спеціальності 073 «Менеджмент»

 (шифр і назва спеціальності)
Федорко О.В.
(прізвище та ініціали)

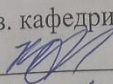
Керівник: к.е.н., доцент каф. ММЕ
Благодир Л.М.
(прізвище та ініціали)

«10» червня 2024 р.

Опонент: к.е.н., доцент, декан ФМІБ
 Краєвська А.С.
(прізвище та ініціали)

«11» червня 2024 р.

Допущено до захисту:

Зав. кафедри
 д.е.н., проф. Карачина Н.П.
«12» червня 2024 р.

Вінниця ВНТУ – 2024 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 – «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма – Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ММЕ

д.е.н., професор Карачина Н.П.

«15» березня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Федорко Остапу Володимировичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю на ринку виробництва гумових виробів (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»)

Керівник роботи Благодир Лілія Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ВНТУ від «11» березня 2024 року № 81.

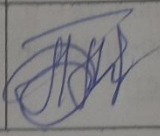
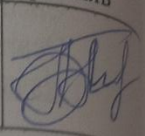
2. Строк подання студентом роботи: 5 червня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки (додаток Б)

4. Зміст текстової частини: теоретичні основи управління економічною безпекою підприємства, аналізування економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»), напрями вдосконалення управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»)

5. Перелік ілюстративного матеріалу: таблиці: сукупність трактувань категорії «економічна безпека підприємства», система показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства, PEST-аналіз промисловості гумових виробів, SWOT-аналіз промисловості гумових виробів, Вартість виготовленої продукції у галузі виробництва гумових виробів, аналіз фінансових результатів господарської діяльності у ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки; рисунки: система управління економічною безпекою підприємства, динаміка виробництва гумових виробів в Україні, виробництво гумових виробів в Україні фізичними особами-підприємцями, математична модель ефективності розвитку виробництва гумових виробів в Україні.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	Благодир Л.М., к.е.н., доцент кафедри ММЕ		

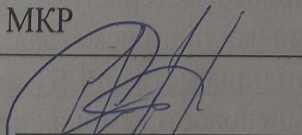
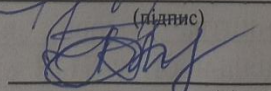
7. Дата видачі завдання «15» березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Прийняв
1	Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	січень	
2	Виконання спеціальної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР. (1-й розділ МКР)	січень-лютий	
3	Виконання спеціальної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР. (2-й розділ МКР)	лютий-березень	
4	Виконання спеціальної частини МКР. Третій рубіжний контроль виконання МКР. (3-й розділ МКР)	квітень-травень	
5	Нормоконтроль МКР. Попередній захист МКР.	травень-червень	
6	Рецензування МКР	червень	
7	Захист МКР	червень	

Студент

Керівник роботи

(підпис)

(підпис)

Федорко О.В.

Благодир Л.М.

АНОТАЦІЯ

УДК 334.012

Федорко О.В. Управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю на ринку виробництва гумових виробів (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – менеджмент, освітня програма – менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2024. 90 с.

На укр. мові. бібліогр.: 55 назви; рис. 11; табл. 17.

В магістерській кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств, здійснено оцінювання економічної безпеки ТОВ «Полімер» за допомогою фінансово-економічних та господарських показників діяльності досліджуваного підприємства та комплексної оцінки стану ТОВ «Полімер», а також розроблено напрями удосконалення управління економічною безпекою підприємства.

Магістерська кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. В першому розділі розглянуто теоретичні основи управління економічною безпекою підприємства, в другому – аналізування економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»), а в третьому розділі на основі проведеного аналізу запропоновано напрями вдосконалення управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»)

Ключові слова: економічна безпека, розвиток, ризики, управління економічною безпекою, підприємство.

ABSTRACT

Fedorko O.V. Management of the economic security of an enterprise with international activity in the rubber products production market (on the example of the limited liability company «Polymer». Master's qualification thesis on specialty 073 - management, educational program - management of foreign economic activity. Vinnytsia: VNTU, 2024. 90 p.

In Ukrainian speech bibliography: 55 titles; pic. 11; table 17.

The master's degree course covers the theoretical and methodological foundations for ensuring economical security of enterprises, assessing the economical security of LLC "Polymer" for additional financial and economic purposes. Initial and government indicators of the activity of surveillance and comprehensive assessment of LLC "Polymer", as well as the direct development of improved management of economical security enterprises.

The master's qualification consists of three sections. The first section examines the theoretical foundations of managing the economic safety of an enterprise, the other - the analysis of the economic safety of an enterprise with international activity (in the context of a partnership with an interconnected "Polymer" section), and in the third section, based on the analysis carried out, the detailed management of economical safety of enterprises with international activity (on the side of the partnership with the interconnected division "Polymer").

Key words: economic security, development, risks, management of economic security, enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Економічна сутність економічної безпеки підприємства	7
1.2 Управління економічною безпекою підприємства та фактори впливу	12
1.3 Методичні основи оцінки економічної безпеки підприємства	19
Висновки до розділу 1	26
2 АНАЛІЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА З МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІМЕР»)	28
2.1 Оцінка розвитку виробництва гумових виробів в Україні	28
2.2 Загальна характеристика підприємства з міжнародною діяльністю товариство з обмеженою діяльністю «Полімер» та результатів його фінансово-господарської діяльності	40
2.3 Аналіз економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю «Полімер»	48
Висновки до розділу 2	56
3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА З МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІМЕР»)	59
3.1 Заходи щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства	59

3.2 Обґрунтування основних напрямків підвищення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»	66
3.3 Економічне обґрунтування основних заходів щодо удосконалення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»	72
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	91
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень	92
Додаток Б (обов'язковий) Фінансова звітність підприємства ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки	93
Додаток В (обов'язковий) Ілюстративний матеріал	106

ВСТУП

Актуальність теми. Процеси глобалізації господарських відносин відіграють важливу роль у розвитку світової економіки. Глобалізація включає в себе зростання міжнародної торгівлі, інвестиційних потоків, поширення технологій та інформації, а також інтеграцію ринків та компаній на світовому рівні, а забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств є одним із вагомих чинників зміцнення конкурентоспроможності національної економіки. Особливої актуальності набувають питання забезпечення економічної безпеки підприємств з міжнародною діяльністю, що виникають на різних етапах їх економічного розвитку. Саме економічна безпека підприємства з міжнародною діяльністю характеризує такий стан його господарсько-фінансової діяльності, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх й зовнішніх загроз, а також забезпечити досягнення цільових параметрів функціонування підприємства.

Проблемам забезпечення економічної безпеки підприємств підприємств присвячені наукові праці З. С. Варналій, Р. Р. Білик, З. Б. Живко, С. В. Онищенко, І. С. Керницького, В. Л. Ортинського, І. М. Сосновської, Т. М. Сторожук, Ю. О. Ярової та інших. У працях зазначених науковців, основна увага приділяється дослідженню теоретичних та методичних аспектів економічної безпеки підприємств. Разом з тим комплексне дослідження процесу забезпечення економічної безпеки підприємств з міжнародною діяльністю підприємств і, особливо, міжнародної їх орієнтації, створюють поле для окремого наукового пошуку і подальшого теоретичного й методичного вивчення та узагальнення.

Мета і завдання роботи. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад удосконалення управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю.

Об'єктом дослідження є процес управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні аспекти управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»

Основними завданнями магістерської кваліфікаційної роботи є такі:

- розглянути економічну сутність економічної безпеки підприємства;
- провести дослідження основних засад управління економічною безпекою підприємства;
- розкрити методичні засади оцінки економічної безпеки підприємства;
- проаналізувати стан розвитку галузі виробництва гумових виробів в Україні;
- охарактеризувати підприємство з міжнародною діяльністю товариство з обмеженою діяльністю «Полімер» та результатів його фінансово-господарської діяльності
- здійснити аналіз економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю «Полімер»;
- розкрити щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства;
- обґрунтувати основні напрямки підвищення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»;
- здійснити економічне обґрунтування основних заходів щодо удосконалення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер».

Методи дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для дослідження загальних понять управління економічною безпекою підприємства; статистичного аналізу – для розробки методичного підходу до оцінювання фінансового стану підприємства; емпіричні – для визначення поняття «економічна безпека»; системного і комплексного підходу – для обґрунтування теоретичних та методологічних підходів до проведення економічного дослідження стану підприємства; статистичні та графічні – для аналізу тенденцій діяльності підприємства.

Новизна одержаних результатів:

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат економічної безпеки, що сприяло уточненню та диференційованому відокремленню такої категорії як «економічна безпека», що на відміну від існуючих зосереджує увагу на активній діяльності підприємства та підстав, які її формують;

дістали подальший розвиток:

- перспективні напрями розвитку економічної безпеки підприємств з виробництва гумових виробів, що на відміну від існуючих враховують такі складові економічної безпеки як транспортно-виробнича, експлуатаційна, інфраструктурна, фінансова, соціально-економічна, інтерфейсна та силова.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці напрямів покращення системи управління економічною безпекою підприємства та здійснено їх економічне обґрунтування, що можуть бути використані на ТОВ «Полімер» також інших підприємствах, що займаються виробництвом гумових виробів.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи.

Результати магістерської кваліфікаційної роботи опубліковані у 1 матеріалах ЛІІ Науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету Вінниця.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність економічної безпеки підприємства

Сучасна економічна ситуація вимагає від українських суб'єктів господарювання адаптації до нестабільних умов бізнесу та пошуку управлінських рішень для зменшення загроз для їх діяльності. Старіючі матеріали та технологічні основи та технології виробництва, зростання цін на джерела енергії та поширення енергоспоживаючих технологій створюють проблеми для виживання переважної більшості компаній. Сучасні наукові економічні дослідження не дають повної картини безпечного розвитку підприємств. Зокрема, відсутня ідея створення та роботи системи забезпечення фінансової безпеки всієї компанії та її складових. Проблема забезпечення економічної безпеки виходить на перший план, оскільки від її вирішення залежить економічне зростання компанії. За цих обставин важливість формуванні знань про роботу системи економічної безпеки підприємства посилюється для забезпечення і подальших умов розвитку бізнесу. Основним напрямом робіт у цьому напрямі є формування економічної безпеки підприємств.

Відзначаючи економічну безпеку підприємства як ключову категорію розвитку підприємства розглянемо більш детально її сутність. О. А. Грунін вважає, що економічна безпека – це реалізація, запобігання, пом'якшення або захист від існуючих небезпек і загроз або інших непередбачуваних обставин шляхом найбільш ефективного використання ресурсів підприємства, що гарантує досягнення успіху підприємству в умовах конкуренції та господарчого ризику [1]. Зазначене трактування включає два важливі моменти: критерієм забезпечення безпеки є досягнення бізнес-цілей, при цьому враховуються фактори зовнішнього середовища – конкуренція та ризик. Однак недоліком є те, що дуже важко оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, а

крім того, виникають проблеми з визначенням того, що саме до них належить. Це визначення не враховує можливість використання інших ресурсів, які не належать підприємству, таких як державні правоохоронні органи чи інші органи, що регулюють відносини, для забезпечення фінансової безпеки.

Іншу точку зору представляє Н. О. Піддружина, яка вважає, що економічна безпека підприємства є характеристикою системи, що самоорганізуються і саморозвивається, стану, підтримка якого можлива за економічними параметрами. Її основні характеристики: збалансованість і стабільність з мінімальними загрозами [2]. Згідно з цим визначенням, ймовірність виникнення небажаної події часто трактується як ризик, тому забезпечення фінансової безпеки компанії є ефективною мінімізацією економічного ризику. Проте, на нашу думку, ці поняття не збігаються і їх слід розглядати окремо.

Достатньо оригінальне визначення поняття «економічної безпеки», з яким вважаємо за доцільне погодитися, дає науковиця І. А. Белоусова, яка вважає, що економічна безпека підприємств має на увазі стійкий, збалансований, безперервний і тривалий розвиток, що досягається шляхом використання всіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей для стабільного функціонування та динамічного наукового, технологічного та соціального розвитку, як внутрішнього, так і зовнішнього, запобігання негативним впливам (загрозам) і забезпечення стабільного функціонування суб'єкта господарювання сьогодні і в майбутньому [2].

Подібне трактування можна знайти в науковому доробку С. Ф. Покропивного, що стосується положень економічної безпеки підприємства. Там економічна безпека трактується як стан бізнес-ресурсів і підприємницьких можливостей, які гарантовано будуть використані для найбільш ефективно для забезпечення стабільного функціонування та динамічної науково-технічного розвитку підприємства та соціального благополуччя його працівників через мінімізацію та елемінування негативного зовнішнього впливу [3].

На думку Т. Б. Кузенко та С. І. Ільяшенка, економічна безпека підприємства – це стан раціонального застосування ресурсів і доступних ринкових можливостей, який дозволяє підприємству уникати ендегенних та

екзогенних загроз і підкреслює, що довгострокове виживання та сталий розвиток за умов ринкової економіки гарантований згідно з обраною підприємством місією діяльності [4]. При формулюванні цієї концепції автори врахували недоліки попередніх трактувань і наголошували не лише на ефективному використанні ресурсів, а й на ринкових та підприємницьких можливостях. Хоча такий акцент відображає системний характер проблеми і надає логічну завершеність визначення, таке широке розуміння ототожнює поняття з ефективністю господарської діяльності.

Здійснене дослідження лише окремих положень науковців дозволяє відзначити широту категорії «економічна безпека», відтак усю сукупність підходів до пояснень категорії доцільно згрупувати за напрямками Захищеність від негативного впливу чинників, Забезпеченість економічного розвитку та стабільності, Стан ефективного використання ресурсів та Можливість запобігати негативному впливу чинників зовнішнього середовища (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Сукупність трактувань категорії «економічна безпека підприємства»

Автор	Зміст поняття, джерело
1	2
Захищеність від негативного впливу чинників	
Капітула С. [4]	стан захищеності підприємства від потенційного або існуючого негативного впливу низки екологічних, економічних, соціальних, правових і силових внутрішніх і зовнішніх факторів
Хома І. [5]	економічна захищеність як невід’ємний складовий елемент, причому незалежний, а економічна захищеність є одним із видів захищеності сучасного підприємства
Станкевич Н. [6]	універсальна категорія, що відображає захист бізнесу на всіх рівнях економічних відносин, починаючи з держави і закінчуючи окремими громадянами
Забезпеченість економічного розвитку та стабільності	
Живко З. [7]	здатність своєчасно та адекватно реагувати на умови, що сприяють економічному розвитку та стабільності підприємства, зміну внутрішніх та зовнішніх обставин, негативну дію нестабільних факторів, не завдаючи значних збитків
Грибіненко О. [8]	Комплексна характеристика, ступінь захисту від негативного впливу всіх можливих внутрішніх і зовнішніх факторів підприємства, що забезпечує стабільну та ефективну діяльність
Коваленко О. [9]	комплексна характеристика досягнутих та очікуваних результатів діяльності підприємства, яка зумовлена узгодженням цілей та передбачає раціональне використання ресурсів

Продовження табл. 1.1.

1	2
Череп А. [10]	можливість забезпечення сталого економічного розвитку, процвітання та координації виробничих процесів за умови зменшення та попередження негативних наслідків загроз ринковому середовищу, взаємодії та соціального захисту працівників, підвищення професійних якостей працівників та підвищення заробітної плати.
Бойко Т. [11]	забезпечення спроможності розвитку нації, забезпечення оптимального стану національної економіки, протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, з позицій ресурсно-функціонального підходу або ж з точки зору захисту національних інтересів
Клімова Г. [12]	Такий стан економічної системи, який дозволяє динамічно та ефективно розвиватися, успішно вирішуючи соціальні проблеми, і водночас дає можливість державі розробляти та здійснювати власну економічну політику.
Стан ефективного використання ресурсів	
Слободиський В. [13]	стан ресурсів підприємства (капітал, людські ресурси, інформаційні та технологічні ресурси, машини та обладнання, права) і підприємницьких можливостей, що забезпечує стабільне функціонування та динамічний науково-технічний і соціальний розвиток, а також максимально ефективне їх використання для попередження ризиків.
Можливість запобігати негативному впливу чинників зовнішнього середовища	
Сосновська І. [14]	всеосяжна характеристика, яка розуміється як рівень захисту всіх видів несприятливих ситуацій, що можуть виникнути на підприємстві від внутрішніх і зовнішніх загроз. Має бути під контролем керівництва компанії для забезпечення стабільного функціонування та ефективного розвитку
Вівчар О. [15]	стан захищеності ресурсів та інтелектуального потенціалу від існуючих та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування, що характеризується високими показниками фінансової активності та перспективами майбутнього економічного розвитку.
Баранова В. [16]	адаптація до впливу факторів середовища, що досягається шляхом захисту від впливу навколишнього середовища (шляхом уникнення зовнішніх і внутрішніх загроз) і реагуванням на впливи середовища (шляхом протидії руйнівним впливам або усуненням негативних наслідків)

Здійснене дослідження літературних джерел дозволив виявити, що категорія «економічної безпеки підприємства» володіє такими характеристиками як:

1. Захищеність від негативного впливу чинників;
2. Забезпеченість економічного розвитку та стабільності;
3. Стан ефективного використання ресурсів;

4. Можливість запобігати негативному впливу чинників зовнішнього середовища.

Отже, загалом економічна безпека підприємства – це організаційна система ефективного використання ресурсів підприємства, метою якої є уникнення загроз, відсікання можливостей їх виникнення і створення умов для стабільного функціонування підрозділів підприємства.

Головною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його поточного стабільного та максимально ефективного функціонування та високого потенціалу майбутнього розвитку.

Основними функціональними завданнями економічної безпеки підприємства є:

1. Забезпечення високої фінансової ефективності, фінансової стабільності та незалежності роботи;
2. Забезпечення технологічної свободи та досягнення високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу;
3. Висока продуктивність управлінської команди, реалізація оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
4. Досягнення високого рівня кваліфікації та інтелектуального потенціалу персоналу, належної ефективності науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи підприємств;
5. Мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього природного середовища;
6. Якісний юридичний захист усіх аспектів роботи підприємства;
7. Забезпечення захисту інформаційного простору, комерційної таємниці та досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення діяльності всіх підрозділів підприємства;
8. ефективна організація безпечної роботи працівників безпосередньо на робочих місцях тощо [17].

Таким чином, пояснюючи важливі характеристики економічної безпеки можемо відзначити, що економічна безпека виступає всеохоплюючою

характеристикою, яка розуміється як рівень захисту підприємства від всіх видів негативних подій на підприємстві спричинених від внутрішніх і зовнішніх загроз. Зміст такого пояснення також має включати систему заходів на підприємстві, які забезпечуватимуть конкурентоспроможність та економічну стабільність підприємств та сприятимуть підвищенню рівня добробуту працівників. Проте, відштовхуючись від низки розглянутих трактувань економічної безпеки категорію можна визначити як динамічні умови стабільного зростання виробничих чи сервісних процесів при існуванні підстав для захищеності кількісних та якісних характеристик основної діяльності підприємства від внутрішніх і зовнішніх негативних чинників впливу.

1.2 Управління економічною безпекою підприємства та фактори впливу

Управління економічною безпекою підприємства – це система організаційно-правового характеру, що здійснюється спеціальними установами, службами та підрозділами суб'єктів господарювання і спрямована на захист життєво важливих інтересів власників та працівників підприємства, споживачів його продукції або послуг, а також держави загалом. Управління економічною безпекою підприємства виступає комплексом взаємопов'язаних заходів щодо недопущення протиправних дій фактичних чи потенційних з боку фізичних чи юридичних осіб, які можуть призвести до значних економічних втрат і не забезпечити майбутнє економічне зростання [18].

Метою управління економічною безпекою підприємства може бути мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз для підприємства, зокрема його фінансовим, матеріальним, інформаційним, кадровим ресурсам, на основі розробленого та реалізованого комплексу заходів економіко-правового та організаційно-соціального характеру [19].

В цілому система управління економічною безпекою підприємства [5] включає:

1. Об'єкти безпеки. Об'єкти доцільно виділяти відповідно до функціональних складових економічної безпеки підприємства. До них належать фінансові, людські ресурси, інформація, фізичні та технологічні ресурси, ринкові взаємодії та правові елементи. Однак, залежно від особистих уявлень керівництва про структуру економічної безпеки, це можуть бути й інші об'єкти (другорядні функціональні компоненти, структурні сектори, види діяльності, ресурси компанії або прибуток).

2. Суб'єкти безпеки. Це, перш за все, співробітники компанії, які в тій чи іншій мірі займаються управлінням економічною безпекою. Так, за фінансову частину безпеки відповідає фінансовий менеджер або начальник фінансового відділу. Він планує та розпоряджається фінансовими ресурсами підприємства, визначає джерела їх формування, контролює рух коштів, здійснює моніторинг основних показників фінансового стану підприємства та в рамках забезпечення фінансової безпеки підприємства, вживає інші заходи. За достатню та професійну якість трудових ресурсів відповідає менеджер з персоналу. Інформаційною безпекою повинні займатися спеціальні служби або співробітники.

Однак необхідно враховувати, що підприємства є відкритими системами і зовнішні суб'єкти економіки також впливають на їхню діяльність загалом та економічну безпеку зокрема. Тому зовнішні інститути, такі як законодавчі органи, органи державної влади, правоохоронні органи, навчальні заклади, аналітичні центри, консалтингові компанії, злочинні організації також створюють умови, в яких забезпечується економічна безпека підприємств [20].

Об'єкт і суб'єкт системи управління економічною безпекою підприємства тісно взаємопов'язані. Об'єктом системи загалом є стабільний економічний стан підприємства у поточному та перспективному періоді. Конкретними об'єктами захисту є такі ресурси: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові тощо. Суб'єкт системи управління економічною безпекою підприємства має більш складний характер, оскільки його діяльність обумовлюється не лише

особливостями та характеристиками об'єкта, а й специфічними умовами зовнішнього середовища, що оточує підприємство.

3. Цілі та завдання, пов'язані з загальними цілями суб'єкта господарювання.

4. Функції управління економічною безпекою підприємства. Г. Швиданенко та В. Ортинський, досліджуючи цей елемент, виділяють дві групи функцій, які система управління економічною безпекою повинна виконувати беззастережно. Це профілактична та превентивна функції, автори включають сюди заходи загальної безпеки (робота з персоналом, сертифікація об'єктів, формування корпоративного іміджу, створення сценаріїв кризових ситуацій). Додатково науковці визначають оперативно-інформаційну функцію, включаючи в неї спеціальні заходи детальної аналітичної роботи, зокрема розслідування про партнерів, конкурентів і клієнтів, боротьба з недобросовісною конкуренцією, взаємодія з правоохоронними органами, громадські обговорення тощо [21].

5. Принципи економічної безпеки. Першим правилом забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання є законність усіх видів діяльності компанії. Сама ідея створення системи економічної безпеки пов'язана із запобіганням втратам внаслідок різноманітних загроз. Тому важливим правилом організації роботи є орієнтація на раннє виявлення та своєчасне застосування профілактичних або захисних заходів (принцип оперативності, своєчасності). Оскільки мова йде про побудову системи безпеки всередині компанії, то можна врахувати такі принципи, як цілісність, ієрархічність, варіативність окремих параметрів системи та стохастичність її функціонування, комунікаційні можливості (зв'язок з зовнішнім середовищем). Важливими елементами діяльності такої системи повинні бути планування, спеціалізація, централізація управління, економічна доцільність і безперервність (робота із забезпечення економічної безпеки повинна проводитися окремими заходами вона не обмежується певними вчинками або реакціями, а має бути безперервною) тому, що загрози завжди виникають із зовнішнього та внутрішнього середовища. Це означає, що вони

змінюються, взаємно посилюються або послаблюються, і тому вимагають постійного моніторингу, аналізу та розробки сценаріїв протидії [4].

6. Методи, засоби та заходи. Для забезпечення економічної безпеки необхідно використовувати різні методи організаційного характеру (створення відповідних організаційних структур управління, чітке регламентування сфер відповідальності), правового характеру (розробка нормативних документів, норм, стандартів, принципів бухгалтерського обліку тощо), засобів, підходів тощо, інформаційного характеру (забезпечення необхідної, якісної та достатньої інформації, аналіз та контроль інформаційних потоків), техніко-технічного характеру (профілактика та захист за допомогою камер спостереження, пожежних та охоронних сповіщувачів, сучасного комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення), фінансового характеру (застосування методів страхування ризиків, диверсифікація фінансових ресурсів, загрози локалізації), кадрового характеру (забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційної структури потребам компанії, встановлення систем матеріального стимулювання), морально-психологічного характеру (формування та контроль сприятливого психологічного середовища в команді, навчання лояльних працівників) та інтелектуального характеру (сприяння раціоналізації діяльності, захист інтелектуальної власності та інших нематеріальних активів) [22].

Всі ці складові разом утворюють механізм забезпечення управління економічною безпекою підприємства (рис. 1.1).

Формування системи управління економічною безпекою повинно охоплювати такі основні етапи:

1. вивчення специфіки бізнесу підприємства, сегмента, який воно охоплює на ринку; визначення місії та цілей діяльності;

2. моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища, у якому працює підприємство, вивчення інформації про кризові ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання, виявлення наявних та потенційних загроз економічній безпеці підприємства, ретельний аналіз отриманої інформації;

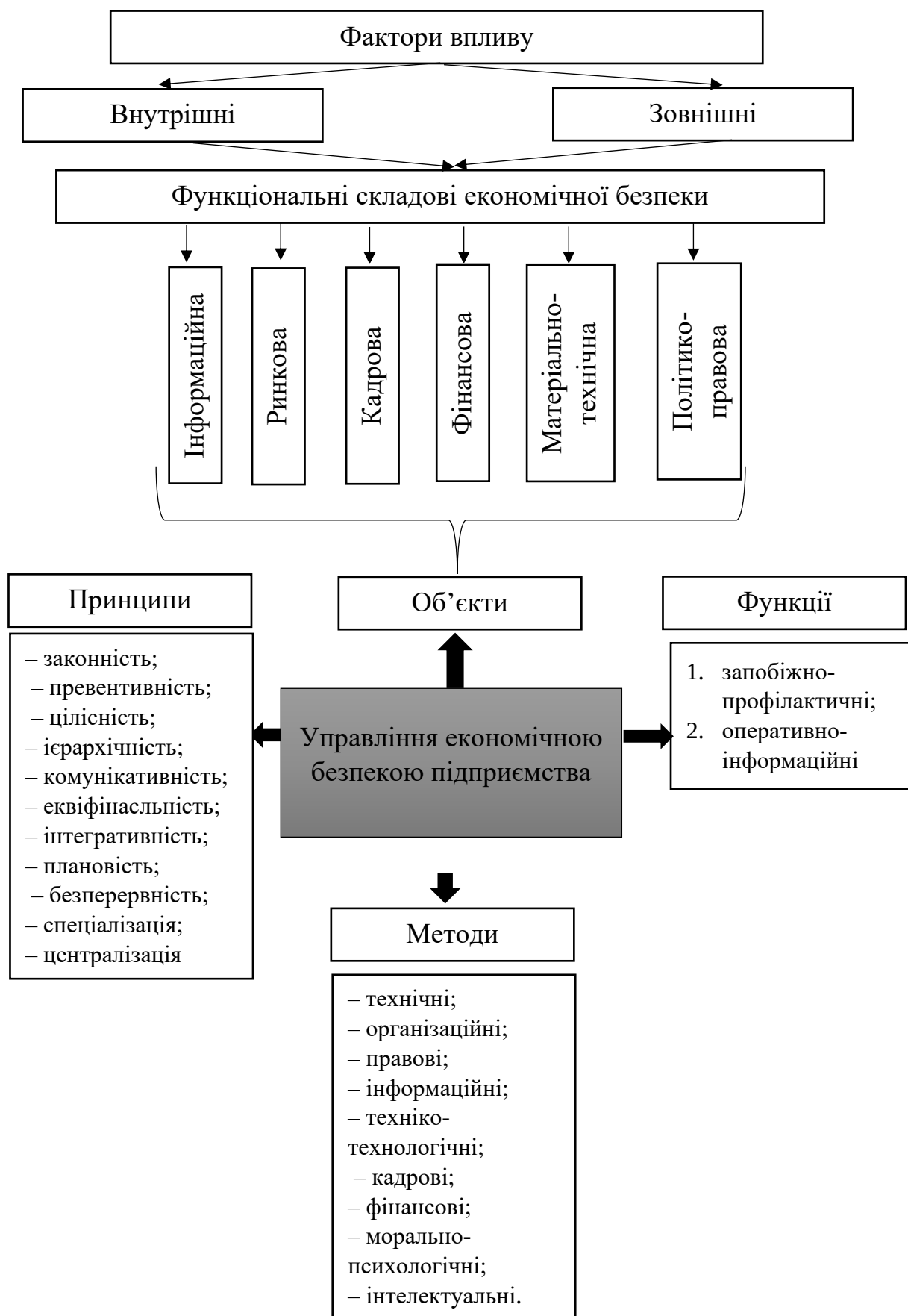

Рисунок 1.1 – Система управління економічною безпекою підприємства [23]

3. оцінка рівня економічної безпеки підприємства за фінансовою, інтелектуально-кадровою, силовою, виробничо-технологічною, політико-правовою, інформаційною, екологічною складовими економічної безпеки підприємства;

4. моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розробка заходів з мінімізації і нейтралізації впливу негативних факторів, що було виявлено під час попереднього етапу; вибір інструментів і засобів захисту від виявлених загроз; визначення центрів відповідальності та повноважень керуючих осіб; підготовка пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки;

5. упровадження сформованої системи на підприємстві та оцінка її ефективності.

Основні заходів керівництва підприємства в рамках управління економічною безпекою це:

1. кадрові – система заходів щодо усунення ризиків, пов'язаних з володінням деякими працівниками інформацією, що відноситься до комерційної таємниці, недостатньою кваліфікацією або рівнем освіти працівників, помилками та неправомірною поведінкою (управління кадровими ризиками, вдосконалення);
2. інформаційно-аналітичні – система дій, що здійснюються з метою ефективного та результативного прийняття управлінських рішень щодо стратегії та тактики розвитку підприємства, передбачають вживання запобіжних заходів для запобігання реальним і потенційним загрозам економічній безпеці;
3. фінансово-економічні – система заходів, що включає забезпечення економічної ефективності господарської діяльності підприємств, забезпечення фінансової стабільності і фінансової незалежності, формування високого рівня конкурентоспроможності продукції, товарів і послуг на основі ефективного управління бізнесом, маркетингу тощо;

4. правові – заходи щодо моніторингу нового законодавства у сфері економічної безпеки та активного застосування всіх законів та нормативних актів України для захисту інтересів окремих суб'єктів господарювання;
5. техніко-технологічні – заходи, спрямовані на досягнення належного рівня розвитку виробничих потужностей, інноваційної політики підприємств, своєчасного оновлення основних виробничих потужностей тощо;
6. ресурсні - дії, що здійснюються з метою забезпечення виробництва основними ресурсами: фінансовими, матеріальними, трудовими та ін. [24].

Виходячи із запропонованої концепції трактування економічної безпеки, управління економічною безпекою підприємства впливає на економічні параметри суб'єкта господарювання з метою досягнення цільового стану захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, відповідно управління економічною безпекою підприємства можна визначити як комплексний цілеспрямований процес, що має здійснюватися на основі таких принципів його організації:

1. системність – має на увазі врахування різних особливостей та напрямів діяльності підприємства у процесі здійснення управління економічною безпекою;
2. стратегічна спрямованість – забезпечує підпорядкування цілей і заходів управління економічною безпекою загальній місії та стратегії суб'єкта господарювання;
3. економічна ефективність – результати впровадження заходів у процесі управління повинні перевищувати витрати на впровадження відповідних заходів (або витрати на впровадження заходів також мають бути більшими, ніж потенційні втрати, яких слід уникнути за допомогою відповідних заходів);
4. доцільність – усі управлінські рішення у сфері економічної безпеки повинні ґрунтуватися на точній і достовірній оцінці загроз і можливостей для реалізації компанією конкретних запропонованих заходів;

5. науковість – передбачає використання передових досягнень науки та практичної діяльності в процесі управління економічною безпекою.
6. еволюційність – полягає у врахуванні необхідності еволюційного розвитку як фактору в цілому, так і підсистеми управління економічною безпекою на основі врахування минулого досвіду свого та інших підприємств [25].

Хоча вказаний перелік принципів не є вичерпним і може бути значно розширений, ми вважаємо, що викладені принципи забезпечують раціональність процесів управління економічною безпекою підприємства.

1.3 Методичні основи оцінки економічної безпеки підприємства

Для оцінки економічної безпеки підприємства важливим є правильний вибір методу її дослідження, який передбачає аналіз різних аспектів господарської діяльності підприємства та його підсистем. Крім того, вказаний аналіз має характеризуватися динамічним характером, однак усе це залежить від сутності та змісту поняття економічної безпеки. В економічній літературі немає єдиного підходу до використання якоїсь певної методики оцінки економічної безпеки підприємств. Отже, необхідно скласти перелік вимог, яким має відповідати методика оцінки рівня економічної безпеки сучасних українських підприємств, відтак до цих вимог можна віднести:

1. Динамічність (з урахуванням змін середовища суб'єкта господарювання);
2. Репрезентативність (відображає основні показники, що впливають на рівень фінансової безпеки підприємства);
3. Надійність (адекватність відображення стану частин безпеки);
4. Наявність інформації (використовується для розрахунку офіційних статистичних даних, звітів компаній, публічних звітів);
5. Розгляд найважливіших елементів економічної безпеки підприємства.

Оцінка економічної безпеки, що базується на таких засадах дає можливість швидко усунути різні загрози або адаптуватися до існуючої ситуації,

забезпечивши стабільну роботу підприємства. Забезпечуючи економічну безпеку таким чином підприємство може розширити ринок збуту, залучити нових інвесторів, покращити «імідж» і позитивно вплинути на прибутковість, конкурентоспроможність і фінансові результати. Тому для забезпечення надійного рівня економічної безпеки насамперед необхідно комплексно оцінити її рівень та виявити обставини та чинники, що деструктивно впливають на діяльність організації [26].

У праці академіка АЕН України А.М. Ткаченко [27] визначено, що оцінка рівня економічної безпеки підприємства повинна проводитися за таких умов:

1. загалом по підприємству із використанням експертних методів чи однакових показників для усіх складових економічної безпеки підприємства;
2. за окремим розглядом складових економічної безпеки підприємства, а потім методом інтегрування зводиться до загального значення.

Відтак оцінювання рівня економічної безпеки підприємства доцільно оцінювати за рядом показників, які найчастіше використовують прихильники індикаторного методу оцінювання економічної безпеки.

Для повноцінного системного дослідження стану економічної безпеки суб'єкта господарювання доцільно застосовувати такий методичний підхід який розроблений на основі узагальнення кількох підходів і складається з низки послідовних етапів оцінювання [28].

На протязі першого етапу визначається сукупність видів та обсягів інформації, необхідної для дослідження. Джерелами інформації повинні бути річна фінансова звітність підприємства, основні техніко-економічні показники, трудові та екологічні показники. У роботі [29] поняття ї економічної безпеки підприємства передбачає фінансові, правові, екологічні, інформаційні та силові елементи. У запропонованому методичному підході компоненти економічної безпеки згруповані таким чином: фінансова, техніко-технічна, інтелектуально-кадрова, політико-правова та екологічна. Потім, на другому кроці обираються показники для оцінки економічної безпеки кожного структурної компоненти підприємства. Цей етап багато в чому визначає ефективність всієї системи

управління економічною безпекою. Від того, наскільки повною і точною є система індикаторів, залежить своєчасність виявлення негативних тенденцій розвитку та попередження кризових ситуацій. Після систематизації показників, що характеризують структурні елементи економічної безпеки підприємств у рамках наукового дослідження, було виділено декілька найбільш інформативних показників (табл. 1.3).

На третьому етапі визначається рівень економічної безпеки для кожної складової. Послідовність обчислень показника, що відображає рівень економічної безпеки підприємства наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Система показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства [30]

Показник	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність показника
1	2	3
Оцінка фінансової складової		
$k_{\text{авт}}$ – коефіцієнт автономії	Відношення суми власних коштів на загальну суму фінансування (загальний підсумок балансу)	Характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних активів
$k_{\text{фін}}$ – коефіцієнт фінансування	Відношення залучених коштів до власного капіталу	Відображає, скільки одиниць залучених коштів припадає на кожну одиницю власних
$k_{\text{покр}}$ – коефіцієнт покриття	Відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства	Характеризує здатність підприємства розраховуватись за своїми борговими зобов'язаннями
$k_{\text{одз}}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини дебіторської заборгованості	Відображає швидкість обороту дебіторської заборгованості підприємства
$k_{\text{окз}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини кредиторської заборгованості	Відображає швидкість обороту кредиторської заборгованості підприємства за період, який аналізується
k_p – рентабельність діяльності	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції	Відображає прибуток підприємство з кожної гривні, витраченої на реалізацію продукції

Продовження табл. 1.3

1	2	3
Оцінка техніко-технологічної складової		
$k_{\text{вп}}$ – коефіцієнт виробничої потужності	Відношення річного фонду робочого часу до трудомісткості виробництва	Відображає максимально можливий випуск продукції за певний час у встановленій номенклатурі й асортименті при повному завантаженні обладнання
k_3 – коефіцієнт зносу	Відношення суми зносу основних засобів до балансової вартості основних засобів	Характеризує частку вартості основних засобів, яку списано на витрати виробництва у попередніх періодах
$k_{\text{фв}}$ – фондвіддача	Відношення обсягу виробництва у вартісному вираженні до середньорічної вартості основних фондів підприємства	Відображає кількість одиниць виготовленої продукції у гривнях, яка припадає на одиницю вартості основних фондів
$k_{\text{інт}}$ – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Відношення обсягу виготовленої продукції за певний період до виробничої потужності обладнання	Відображає рівень використання виробничої потужності підприємства
Оцінка інтелектуально-кадрової складової		
$k_{\text{пл}}$ – коефіцієнт плинності кадрів	Відношення кількості звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни до середньооблікової чисельності працюючих	Відображає рух кадрів на підприємстві, який обумовлений незадоволеністю працівників елементами виробничої ситуації або незадоволеністю керівника підприємства виробничою поведінкою працівника
$k_{\text{п}}$ – продуктивність праці	Відношення обсягу продукції та кількості праці, витраченої на її виробництво	Характеризує здатність робітників виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції
$k_{\text{фоз}}$ – фондоозброєність праці	Відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів до середньооблікової чисельності робітників	Характеризує рівень оснащення працівників основними виробничими засобами
$k_{\text{ра}}$ – коефіцієнт раціоналізаторської активності	Відношення кількості винаходів (раціональних пропозицій, ноу-хау тощо) до кількості працюючих	Відображає частку пропозицій, які сприяють підвищенню продуктивності праці, що припадає на одного працюючого
$k_{\text{квал}}$ – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих працівників	Відношення висококваліфікованих працівників до загальної кількості працівників	Характеризує рівень забезпеченості підприємства висококваліфікованими кадрами

Продовження табл. 1.3

1	2	3
Оцінка екологічної складової		
$k_{\text{вик}}$ – коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	Відношення сумарного показника забруднення сумішшю речовин до дозволеного для підприємства сумарного гранично допустимого обсягу викиду шкідливих речовин	Характеризує ступінь перевищення реальних викидів шкідливих речовин в атмосферу над нормативними рівнями
$k_{\text{люд}}$ – коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	Відношення суми нормативної щільності населення і середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства до середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства	Характеризує ступінь заселеності ареалу шкідливого впливу підприємства, а отже, і потенційну небезпеку підприємства для населення.

При дослідженні економічної безпеки суб'єкта господарювання як складної системи, яка включає політичні та правові показники, виникають питання розрахунків та врахування особливостей впливу зазначених факторів, що виходять за рамки формальних математичних питань. Тому для оцінки рівня політико-правової складової економічної безпеки компанії дуже часто використовують методи експертного опитування.

Сутність методу експертної оцінки полягає в тому, що прогноз ґрунтується на думці експерта або групи експертів на основі професійного, наукового та практичного досвіду. Тому, оцінюючи економічну безпеку компанії, краще покладатися на експертні методи, щоб врахувати показники, які дозволяють зробити більш сильні якісні висновки [31].

Оцінка політико-правових елементів економічної безпеки підприємства здійснюється за такими показниками: політична стабільність держави, характер взаємовідносин держави і промисловості, ступінь регулювання та контролю з боку держави, державна політика щодо розвитку людських ресурсів для галузі, національна податкова політика, динаміка розвитку законодавства та активність

політичного життя, ефективність правової системи та практичне застосування законодавства [32].

З метою приведення показника в порівняльну форму при розрахунку показника рівня складових економічної безпеки підприємства розраховується темпи їх зміни.

У зв'язку з тим, що наведені вище показники (табл.1.3) всебічно характеризують вплив факторів на стан економічної безпеки підприємства, їх можна виділити за видом і напрямком впливу на рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання. При цьому формула, яка визначає рівень певного елемента економічної безпеки, має в чисельнику показник тенденції до зростання, а в знаменнику – показник тенденції до зменшення/

Отже, розмір фінансової складової економічної безпеки визначається так:

$$K_{\text{фін}} = \frac{t_{\text{покp}} \cdot t_{\text{одз}} \cdot t_{\text{окз}} \cdot t_{\text{p}} \cdot t_{\text{авт}}}{t_{\text{фін}}} \quad (1.1)$$

де $t_{\text{авт}}$ – темп зміни коефіцієнта автономії;

$t_{\text{фін}}$ – темп зміни коефіцієнта фінансування;

$t_{\text{одз}}$ – темп зміни коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості;

$t_{\text{окз}}$ – темп зміни коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості;

t_{p} – темп зміни рентабельності діяльності;

$t_{\text{покp}}$ – темп зміни коефіцієнта покриття

Рівень техніко-технологічної складової визначається за формулою:

$$K_{\text{тt}} = \frac{t_{\text{вп}} \cdot t_{\text{фв}} \cdot t_{\text{інт}}}{t_{\text{зн}}} \quad (1.2)$$

де $t_{\text{вп}}$ – темп зміни коефіцієнта виробничої потужності;

$t_{\text{фв}}$ – темп зміни фондівдачі;

t_{INT} – темп зміни коефіцієнта інтенсивного використання обладнання;

$t_{\text{ЗН}}$ – темп зміни коефіцієнта зносу.

Рівень інтелектуально-кадрової складової визначається за формулою:

$$K_{\text{ТТ}} = \frac{t_{\text{П}} \cdot t_{\text{ФОЗ}} \cdot t_{\text{ра}} \cdot t_{\text{квал}}}{t_{\text{пл}}} \quad (1.3)$$

де $t_{\text{П}}$ – темп зміни продуктивності праці;

$t_{\text{ФОЗ}}$ – темп зміни фондоозброєності праці;

$t_{\text{ра}}$ – темп зміни коефіцієнта раціоналізаторської активності;

$t_{\text{квал}}$ – темп зміни коефіцієнта співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників;

$t_{\text{пл}}$ – темп зміни коефіцієнта плинності кадрів.

Рівень політико-правової складової визначається за формулою:

$$K_{\text{пп}} = \prod_{i=1}^n x_i, \quad (1.4)$$

де n – кількість аналізованих факторів;

x_i – значення показника i -ого фактора.

Рівень екологічної складової визначається за формулою:

$$K_{\text{е}} = \frac{1}{t_{\text{вик}} \cdot t_{\text{люд}}} , \quad (1.5)$$

де $t_{\text{вик}}$ – темп зміни коефіцієнта перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу;

$t_{\text{люд}}$ – темп зміни коефіцієнта залюднення ареалу шкідливого впливу.

Нормативним значенням усіх описаних вище індикаторів рівня складових економічної безпеки (1-5) є значення ≥ 1 , тобто лише за цієї умови рівень складової економічної безпеки вважається прийнятним.

Однозначність та адекватність оцінки економічної безпеки за запропонованим підходом забезпечується на завершальному етапі шляхом розрахунку узагальнюючого показник рівня економічної безпеки підприємства (R):

$$R = K_{\phi} \cdot K_{\text{тт}} \cdot K_{\text{ік}} \cdot K_{\text{пп}} \cdot K_{\text{е}} , \quad (1.6)$$

Таким чином, якщо значення узагальнюючого показника (6) буде більшим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства можна вважати задовільним, а якщо меншим, то рівень економічної безпеки вважається низьким, і в цьому випадку необхідно повертатися до оцінки кожної складової економічної безпеки і визначати, яка з них не відповідає нормативному значенню та шукати причини такого стану речей [33].

Розглянутий методичний підхід передбачає формування системи оціночних показників, визначення локальних показників оцінки рівня окремих елементів економічної безпеки підприємства та загальну оцінку рівня економічної безпеки підприємства на основі детермінації показників. Підсумовуючи, описаний тут методологічний підхід дозволяє привернути увагу до проблемних моментів у забезпеченні фінансової безпеки підприємств, негайно їх усунути та запобігти повторенню подібних ситуацій у майбутньому.

Висновки до розділу 1

Стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу будь-кого підприємства в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства – це динамічні умови стабільного зростання виробничих чи сервісних процесів при існуванні підстав для захищеності кількісних та якісних характеристик основної діяльності підприємства від внутрішніх і зовнішніх негативних чинників впливу.

Формування системи управління економічною безпекою повинно охоплювати такі основні етапи:

1. дослідження деталей бізнесу компанії та цільових сегментів ринку, визначення місії та мети діяльності;
2. здійснення спостережень за зовнішнім та внутрішнім середовищами, в яких працює підприємство, вивчення інформації про кризові ситуації, їх причини та можливі шляхи вирішення, виявлення існуючих та потенційних загрози економічній безпеці підприємства, ретельний аналіз отриманої інформації;
3. оцінка рівня економічної безпеки підприємства за фінансовою, інтелектуально-кадровою, силовою, виробничо-технологічною, політико-правовою, інформаційною, екологічною складовими економічної безпеки підприємства;
4. моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розробка заходів щодо мінімізації та нейтралізації впливу виявлених на попередньому етапі негативних факторів; вибір засобів і заходів захисту від виявлених загроз; визначення обсягу відповідальності та повноважень керівників, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи економічної безпеки;
5. упровадження сформованої системи на підприємстві та оцінка її ефективності.

Економічна безпека підприємства визначається з використанням якісних та кількісних показників, що залежать від можливостей менеджменту суб'єкта господарювання та фахівців підприємства ефективно застерегтися від можливих загроз і мінімізувати або знешкодити шкідливі наслідки негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища на підприємство. Відтак, запропоновано використовувати методичний підхід, що ґрунтується на формуванні системи оціночних показників, визначенні локальних показників для оцінки рівня певних складових економічної безпеки підприємства та узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства. Такий методичний підхід дасть можливість сфокусувати увагу на проблемних моментах у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

2 АНАЛІЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА З МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІМЕР»)

2.1 Оцінка розвитку виробництва гумових виробів в Україні

Розвиток промисловості гумових виробів відбувається щороку все активніше, оскільки підприємства мають можливість користуватися все більшим попитом на продукцію з боку споживачів. Зростає попит на готові гумові вироби в основних галузях промисловості, будівництва, серед виробництва споживчих товарів в автомобільному і повітряному транспорті, сільському господарстві та фармацевтиці. Загалом гумова промисловість в цілому характеризується високими темпами розвитку та впровадження. Промисловість гумових виробів характеризується активним впровадженням результатів досягнень науки і техніки у виробництво, систематичному оновленні і збільшенні асортименту продукції, що випускається підприємствами. В Україні перспективи розвитку промисловості гумових виробів ґрунтуються на наявності інтелектуального потенціалу, виробничих можливостей, трудових ресурсів високої кваліфікації, важливістю використання гумових виробів для забезпечення стратегічно важливої безпеки держави та створення нових робочих місць.

Основною сировиною гумової промисловості є натуральний каучук, який повністю імпортується. Основними країнами-постачальниками каучука в Україну є Таїланд та Індонезія. Повна залежність від імпорту натурального та синтетичного каучуку, а також обмежувальні стандарти потенційних країн-імпортерів для вітчизняних гумових виробів породжує нагальну потребу в дослідженні альтернативних джерел каучуку для постачання української промисловості гумових виробів сировиною на далеку перспективу.

Згідно з офіційною статистикою, опублікованою на сайті Державної служби статистики в Україні налічується понад 120 компаній, з яких вважають основним видом діяльності виробництво гумових виробів. Це поєднання великих

промислових підприємств і невеликих дочірніх компаній, які широко поширені по всій Україні та вважаються імпортерами натурального та синтетичного каучуку. Товари, які виготовляють ці підприємства використовуються не тільки в Україні, а й за кордоном. В основному це пояснюється перевагою гуми, яка займає високе місце по довговічності і надійності [4].

Відмінною особливістю виробництва гумових виробів є надзвичайно широкий асортимент (близько 100 тис. найменувань), оскільки вироби знаходять застосування у всіх сферах сучасного суспільства. У зв'язку з швидко зростаючими вимогами до гумових виробів вирішується комплекс найскладніших науково-технічних завдань, що включає поряд з використанням нових полімерів розробку специфічних способів створення еластомірних композиційних матеріалів, високомеханізованих та автоматизованих процесів, досконаліших конструкцій та методів продовження терміну служби виробів шляхом додаткової обробки.

Особливістю гумової промисловості є висока вартість сировини, що найчастіше є продуктом інших галузей хімічної та нафтохімічної індустрії. Частка праці співробітників у собівартості найважливіших виробів становить лише 6-7%. Тому велике значення мають економія сировини та матеріалів, розробка безвідходних технологій, продовження термінів експлуатації виробів.

Розвиток сучасної промисловості гумових виробів характеризується такими основними особливостями:

1. розширенням областей застосування та асортименту гумових виробів;
2. посилення умов експлуатації виробів (температури, навантаження, швидкості, агресивні середовища тощо);
3. прагнення використовувати найдешевші та доступні армуючі матеріали, каучуки та інгредієнти при неможливості безмежного збільшення їх асортименту;
4. необхідністю зниження матеріаломісткості виробів та трудомісткості їх виготовлення;
5. вимогами охорони здоров'я та захисту навколишнього середовища.

Очевидно, що одночасне виконання всіх цих вимог неможливе і реальне рішення завжди є компромісним. Особливо різко вартість виробів зростає при їх створенні для граничних умов експлуатації - для роботи в умовах агресивних середовищ, при температурах вище 250 градусів або нижче мінус 100 градусів, так як для цього потрібні дуже дорогі каучуки і хімічні добавки. Хоча вартість комплектуючих гумових виробів у порівнянні з вартістю машин і механізмів, в яких вони використовуються, зазвичай невелика, складність заміни гумових деталей часто така висока, що для споживача їх довговічність є основним показником. Для гумової промисловості це обертається збільшенням трудомісткості, зниженням рентабельності, оскільки вартість переробки становить невелику частку вартості виробів.

Особливістю підприємств промисловості гумових виробів є значне забруднення ними навколишнього середовища, що викликане декількома факторами, такими як:

1. стан та рівень техніко-технологічного забезпечення вітчизняних підприємств легкої промисловості;
2. невчасне впровадження інноваційних технологій;
3. недосконалість існуючих методів очищення викидів;

Для більш детального дослідження факторів зовнішнього середовища слід побудувати матрицю PEST-аналізу (табл. 2.1), за допомогою якої необхідно визначити фактори зовнішнього середовища, які найбільше впливають на розвиток промисловості гумових виробів України.

Після формування груп факторів, які впливають на макросередовище галузі, та розрахунку оцінки для кожної групи факторів, можна зробити висновок про різне значення показників та відповідно різний вплив груп на галузь у цілому. Чотири групи факторів впливу зовнішнього середовища було сформовано політичними, економічними, соціально-демографічними та техніко-технологічними факторами. Найменшу оцінку – 3,95 – отримали політичні фактори. На другому місці соціально-демографічні фактори, що визначаються необхідністю користування продуктами та зниженням купівельної спроможності

Таблиця 2.1 – PEST-аналіз промисловості гумових виробів

Політика (Р)	Вага	Бал	Оцінка	Економіка (Е)	Вага	Бал	Оцінка
1. Рівень державного втручання в галузі	0,15	5	0,75	1. Обсяги та стан конкурентного середовища в галузі	0,3	5	1,5
2. Політичні перипетії	0,3	3	0,9	2. Розвиток інвестиційної діяльності в галузі	0,15	3	0,45
3. Можливі прогалини в правовому середовищі	0,1	7	0,7	3. Співвідношення попиту та пропозиції	0,25	7	1,75
4. Можливість здійснення державних замовлень на гумову продукцію та їх прозорість	0,2	4	0,8	4. Коливання курсу валют	0,1	4	0,4
5. Розмір та кількість податків, умови їх справляння	0,1	6	0,6	5. Коливання цін на ресурси (здебільшого їх здорожчання)	0,07	2	0,14
6. Політичні погляди замовників	0,1	1	0,1	6. Вартість енергоносіїв	0,08	6	0,48
7. Поправки до законодавчої бази	0,05	2	0,1	7. Особливості митних процедур стосовно продукції	0,05	1	0,05
Усього	1	-	3,95	Усього	1	-	4,77
Соціум (S)	Вага	Бал	Оцінка	Технологія (Т)	Вага	Бал	Оцінка
1. Важливість продукції для споживачів	0,15	7	1,05	1. Розвиток технологій та стан їх впроваджень на підприємствах	0,12	4	0,48
2. Рівень життя населення	0,25	4	1	2. Застарілість виробництва	0,13	6	0,78
3. Зниження купівельної спроможності	0,25	6	1,5	3. Можливість використання нових видів сировини та джерел енергоносіїв	0,15	3	0,45
4. Схильність населення до використання продукції	0,1	5	0,5	4. Виробничий можливості	0,25	7	1,75
5. Обсяги замовлення потенційними споживачами	0,1	3	0,3	5. Можливості кооперації з іншими виробниками	0,2	5	1
6. Розвиток культури споживання гумових виробів	0,08	1	0,08	6. Спроможність до реінжинірингу на підприємстві	0,09	2	0,18
7. Домінування в населення екологічно свідомих настроїв	0,07	2	0,14	7. Вдосконалення конструкторських рішень та технологічних карт виготовлення продукції	0,06	1	0,06
Усього	1	-	4,57	Усього	1	-	4,7

населення та іншими не менш важливими факторами для галузі. Виробнича діяльність хімічної галузі має переважно сезонний характер. Найбільш вагомою групою факторів, що впливають на макросередовище галузі, стали економічні фактори з оцінкою 4,77. Питому вагу з цих факторів займають конкуренція на ринку і в галузі, попит та пропозиція, ціни на енергоносії, вони є найбільш значущими в групі. Дещо меншу оцінку отримала група техніко-технологічних факторів, дуже важливих, особливо в сучасному становищі галузі та її технічному оснащенню.

Важливе значення в аналіз розвитку підприємств-виробників гумових виробів належить SWOT-аналізу, який дозволяє розкрити сильні та слабкі сторони, завдяки чому стає можливим своєчасне реагування на зміни кон'юнктури ринку. Для вирішення такого завдання доцільно побудувати розширену матрицю SWOT-аналізу галузі виробництва гумових виробів України (табл. 2.2).

На підставі таблиці 2.2 можна зробити висновок, що слід виділити наступні сильні сторони цієї галузі: часткове використання власної сировини, висока орієнтація на експорт, наявність висококваліфікованих інженерно-технічних кадрів, багатий досвід у країні та за кордоном. Слабкі сторони включають велике споживання енергії та ресурсів, залежність науково-технічного розвитку від імпортової сировини, старіння основних фондів, негнучку цінову політику, неналежний рівень якості. Основні загрози для виробництва гумових виробів включають посилення конкуренції, збільшення технологічних бар'єрів для входу на ринок, а також залежність від коливань валют і цін на сировину.

При цьому варто зазначити, що галузь виробництва гумових виробів налічує більше 4 тис. найменувань продукції з гуми, латексу, силікону, ПВХ, ТЕР та пластмаси для всіх галузей промисловості і народного господарства. Продукція галузі споживається повсюди в Україні та постачається в понад 30 країн світу. Асортимент продукції нараховує безліч як формових виробів: техпластини, кільця, манжети, сходинки, різні вироби побутового та сільськогосподарського призначення, так і неформових: ущільнювачі, профілі, прокладки, прогумовані полотна, трубки, шнури та ін.

Таблиця 2.2 – SWOT -аналіз промисловості гумових виробів

		Зовнішнє середовище	
		Можливості	Загрози
Внутрішнє середовище	Можливості	1. Розширення товарного асортименту та освоєння нових ринків; 2. Перспективний внутрішній ринок; 3. Технічна та технологічна модернізація виробництва дасть змогу залишатися конкурентоспроможними на внутрішньому ринку. 4. Впровадження передових технологій за рахунок інвестицій; 5. Поглиблення переробки нафти та нафтопродуктів; 6. Зменшення залежності від монопольних постачальників енергоносіїв; 7. Фінансова підтримка сільськогосподарських з боку держави або профільних міністерств; 8. Використання засобів митно-тарифних обмежень імпорту аналогічних товарів.	1. Повільне відновлення попиту після кризи; 2. Жорстка конкуренція; 3. Збільшення на у ринку присутності підприємств-конкурентів, які мають доступ до дешевої сировини; 4. Зростання технічних бар'єрів входження на ринок; 5. Обмеженість фінансових можливостей покупців; 6. Нестабільна політична ситуація в країні; 7. Зростання цін на природний газ та коливання цін на ринках сировини; 8. Монополізація виробництва окремих видів продукції; 9. Висока залежність цін на продукцію від валютних коливань, які формують ціну на імпорту сировину.
	Загрози		
	Сильні сторони	Поле СіМ	Поле СіЗ
	1. Часткова забезпеченість власною сировиною; 2. Відносно стійкі позиції на зовнішньому ринку за умови сприятливої цінової кон'юнктури; 3. Зростання обсягів виробництва; 4. Висока експортна орієнтація; 5. Наявність висококваліфікованого інженерно-технічного персоналу; 6. Великий досвід роботи на вітчизняному та зарубіжному ринках; 7. Ефективна система контролю якості	1. Розширення асортименту продукції та її якості за рахунок використання нових технологій; 2. Можливість оновлення виробництва за рахунок залучених коштів (кредитних, інвестиційних); 3. Вихід на нові ринки збуту за рахунок постійно зростаючих обсягів виробництва; 4. Розширення обсягів збуту на внутрішньому ринку за рахунок гнучкої політики цін; 5. Збільшення глибини переробки нафти та нафтопродуктів за рахунок оновлення технологій (інвестиційні ресурси, кредитні)	1. Утримання попиту на продукцію підприємства за рахунок гнучкої політики цін; 2. Утримання конкурентних позицій за рахунок існуючого іміджу підприємства та його позиції на зовнішньому ринку; 3. Підвищення підтримки сільськогосподарських виробників за рахунок введення спеціальних цінових пропозицій; 4. Нестійкість позиції на зовнішньому ринку через валютні коливання
	Слабкі сторони	Поле СлМ	Поле СлЗ
	1. Висока енерго- та ресурсовитратність; 2. Недостатній рівень науково-технічних розробок; 3. Сировинна імпортозалежність; 4. Застарілість основних фондів; 5. Екологічні проблеми виробництва; 6. Обмежений товарний асортимент; 7. Низька гнучкість цінової політики; 8. Невідповідність асортименту попиту на внутрішньотоварному ринку; 9. Недостатній рівень інвестицій	1. Ускладнення збільшення глибини переробки нафти та нафтопродуктів через брак наукових розробок та застарілого обладнання; 2. Проблеми з виходом на нові ринки через обмежений товарний асортимент та застаріле обладнання; 3. Проблеми з підвищенням попиту на внутрішньому ринку через невідповідність асортименту попиту на внутрішньому товарному ринку; 4. Обмеження технологічного оновлення через брак інвестиційних ресурсів	1. Найбільшу загрозу становить зниження конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках через низьку гнучкість цін та обмежений товарний асортимент; 2. Нестабільна політична ситуація в Україні впливає на ціну природного газу + висока енергетична ресурсовитратність + сировинна імпортозалежність → низька гнучкість цін на продукцію та низька конкурентоспроможність

Проаналізуємо обсяги виробництва гумових виробів в Україні у 2020-2022 роках (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Вартість виготовленої продукції у галузі виробництва гумових виробів, тис. грн. [34]

	Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2020	220452352,7	6396247,7	2,9
	2021	288469345,0	7665544,5	2,7
	2022	172875377,6	759914,7	0,4
виробництво гумових і пластмасових виробів	2020	68507995,7	2202143,0	3,2
	2021	91643086,3	2672702,4	2,9
	2022	77709898,4	424262,9	0,5
виробництво гумових виробів	2020	7116816,8	274533,9	3,9
	2021	10496451,0	396233,7	3,8
	2022	7639800,6	64537,5	0,8

Аналіз виробництва гумових виробів в Україні засвідчив нестабільну динаміку, якщо у 2020 році було виготовлено продукції на суму 220452352,7 тис. грн., що становило 2,9% у загальній структурі економіки держави, то у 2021 році відбулося збільшення обсягів виробництва до 288469345,0 тис. грн., що відповідало лише частці у 2,7%, тобто зросла вартість виробництва, про цьому кількість виготовлених виробів могла і не зрости. Проте, вкрай негативні тенденції спостерігалися у 2022 році коли обсяг виробництва скоротився до 172875377,6 тис. грн. і складало лише 0,4% у структурі економіки. При цьому складові галузі – виробництво гумових і пластмасових виробів та виробництво гумових виробів демонстрували такі ж тенденції зростання у 2021 році та різкого скорочення у 2022 році (рис. 2.1).

Виробництво гумових виробів в Україні представлено у вигляді виробництва гумових шин, покриттів і камер (табл. 2.4) та виробництвом інших гумових виробів (табл. 2.5).

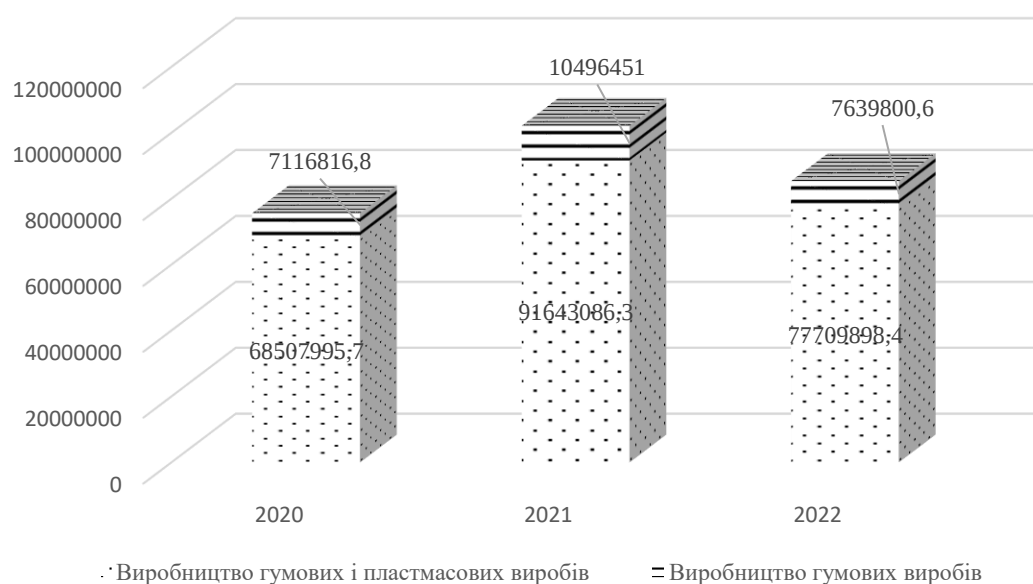

Рисунок 2.1 – Динаміка виробництва гумових виробів в Україні [34]

Розглянемо особливості виробництва гумових шин, покришок і камер, до якого відносять

1. виробництво гумових та пластмасових виробів (виробництво гумових та пластмасових виробів) - характеризується використанням необроблених матеріалів виробничому процесі;
2. Виробництво гумових виробів (виробництво виробів з гуми для транспортних засобів, авіації, іграшок, меблів та інших цілей: пневматичних шин, цільних гумових шин або шин з прогумованим ободом; виробництво гумових камер для шин; виробництво взаємозамінних протекторів та клапанів, ободних стрічок, заготовок для відновлення гумових шин; виробництво гумових матеріалів для ремонту шин).

З огляду на виявлені статистичні відомості виробництва гумових виробів в Україні у 2020-2022 роках займалися здебільшого невеликі виробники – фізичні особи-підприємці. Обсяги виробництва великими підприємствами є вкрай малими, хоча серед відомих великих виробників гумових виробів в Україні

Таблиця 2.4 – Динаміка виробленої продукції в напрямі виробництва гумових шин, покришок і камер [34]

Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	У % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
2020	к/с	22486,4	к/с
2021	к/с	109366,5	к/с
2022	к/с	1990,8	к/с

можна назвати ТОВ «Київгума», ПАТ «СЗРТ», ПрАТ «Берті», Компанія «Укрпромсервіс» та ТОВ «Валтекс-Гума». Варто зазначити, що виявлені обсяги виробництва гумових шин, покришок і камер за досліджуваний період різко коливалися, зокрема якщо у 2020 році підприємства виготовили продукції на 22486,4 тис. грн., то у 2021 році обсяги виробництва зросли до 109366,5 тис. грн., що відображає зростання на 486,37 %, що свідчить про стрімкий розвиток виробництва гумових шин в Україні, втім у 2022 році виробництво різко скоротилося до 1990,8 тис. грн., що свідчить про скорочення виробництва на 5493,6 %, що свідчить про крах цього напрямку, що частково було спричинене початком війни. Однак, вкрай негативним є те, що виробництво у цьому напрямі становить вкрай малу частку (близько 0 %) в структурі економіки України хоча обсяги споживання гумових виробів в країні активно зростають з року в рік.

Розглянемо динаміку виробництва інших гумових виробів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка виробленої продукції в напрямі виробництва інших гумових виробів [34]

Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
2020	к/с	252047,5	к/с
2021	к/с	286867,2	к/с
2022	к/с	62546,7	к/с

Варто зазначити, що до інших гумових виробів відносять:

1. виробництво інших виробів з натуральної та синтетичної гуми, невулканізованої, вулканізованої або гуми підвищеної міцності: гумових друкованих форм, листів, прокладок, стрижнів, фігур, виструганих по контуру; камер, труб та шлангів; прогумованих стрічкових транспортерів, приводних ременів або матеріалів виготовлення приводних ременів; гігієнічних виробів: засобів індивідуального захисту, сосок, грілок; предметів одягу з пластмас, не пошитих, а склеєних; гумових підощв та інших частин взуття; гумових стрічок та джгутів; прогумованої пряжі та матерії; надувних гумових матраців; надувних куль;
2. виробництво гумових щіток для волосся;
3. виробництво гумових труб;
4. виробництво гребінців для волосся, шпильок, бігуді і т.п. із твердої гуми;
5. виробництво гумових матеріалів для ремонту;
6. виробництво тканин, просочених, покритих, прошарованих гумою, де гума є головною складовою;
7. виробництво гумових водяних матраців;
8. виробництво гумових гідрокостюмів та костюмів для підводного занурення;
9. виробництво гумових виробів для сексуальних потреб.

Аналіз виробництва інших гумових виробів засвідчив що основними виробниками подібних товарів є фізичні особи-підприємці, зокрема спостерігалось коливання обсягів у 2020-2022 роках, якщо у 2020 році обсяг виробництва складав 252047,5 тис. грн., то у 2021 році цей показник зріс до 286867,2 тис. грн., але у 2022 році різко впав до 62546,7 тис. грн., що свідчить про високу залежність малого бізнесу від військового стану в країні, адже саме у 2022 році з початком війни розпочався різкий спад виробництва.

Зообразимо виявлені тенденції виробництва графічно (рис. 2.2).

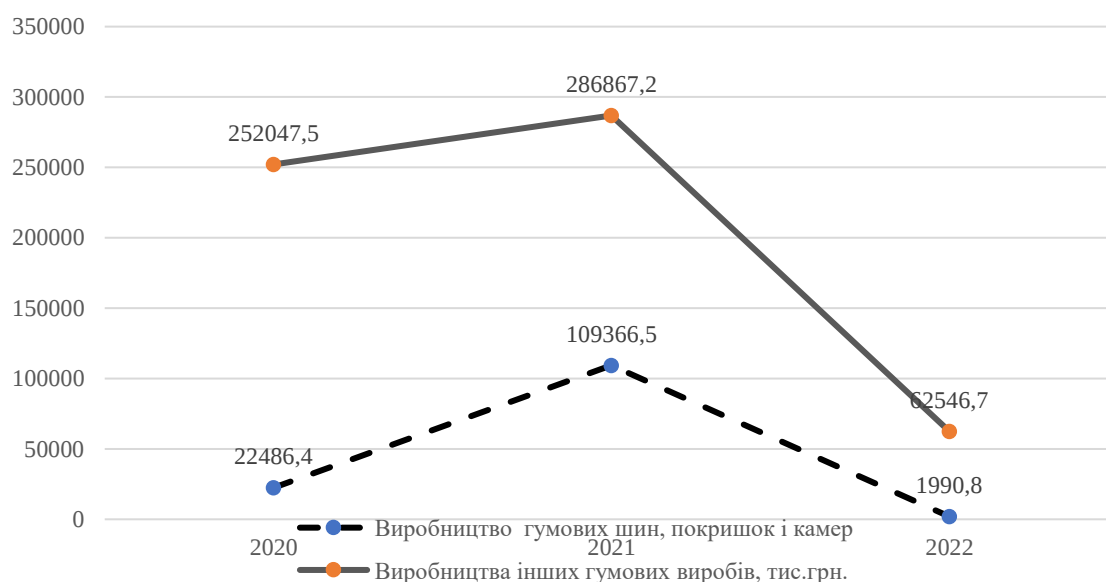

Рисунок 2.2 – Виробництво гумових виробів в Україні фізичними особами-підприємцями, тис. грн.

Оскільки переважна більшість виробників гумових виробів належать до фізичних осіб-підприємців глибоко відслідкувати економічні результати їх діяльності ми не можемо, відтак скористаємося відомостями доступними щодо роботи великих та середніх підприємств-виробників гумових виробів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Чистий прибуток великих та середніх підприємств-виробників гумових виробів [34]

Роки	Чистий прибуток	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн
2020	-674,2	71,1	5851,6	28,9	6525,8
2021	11854,3	87,2	13301,5	12,8	1447,2
2022	-10455,7	51,1	3418,4	48,9	13874,1

Дослідження ефективності діяльності великих і середніх підприємств-виробників гумових виробів показало нестійкі тенденції прибуткової роботи, зокрема:

1. якщо у 2020 році більшість підприємств (71,1%) отримали прибуток у розмірі 5851,6 млн. грн., однак підприємств, що отримали збиток було

лише 28,9%, втім х збиток становив 6525,8 млн. грн., що свідчить про те, що в галузі існують кілька великих підприємств, які отримують великі збитки;

2. у 2021 році галузь продемонструвала позитивну динаміку оскільки 87,2% підприємств працювали ефективно і отримали прибутки 13301,5 млн. грн., при цьому частка збиткових підприємств скоротилася до 12,8%, обсяги їх збитків також скоротилися із 1447,2 млн грн., що свідчить про різке зростання галузі;
3. чистий прибуток у 2022 році різко скоротився із прибутку 11854,3 млн. грн, у 2021 році до збитку 10455,7 млн. грн., що свідчить про різке скорочення ефективності діяльності галузі, більше того кількість прибуткових підприємств скоротилася до 51,1%, які загалом заробили 3418,4 млн. грн., в цей самий час підприємств, які отримали збиток стало 48,9 %, які загалом отримали збитку на суму 13874,1 млн. грн.

Виявлені тенденції свідчать, що галузь виробництва гумових виробів є вкрай динамічною і ефективність діяльності з року в рік може різко змінюватися, проте досягнуті найгірші тенденції саме у 2022 році і можливості їх подолання є вкрай складними. Продемонструємо виявлені тенденції графічно (рис. 2.1; рис. 2.2).

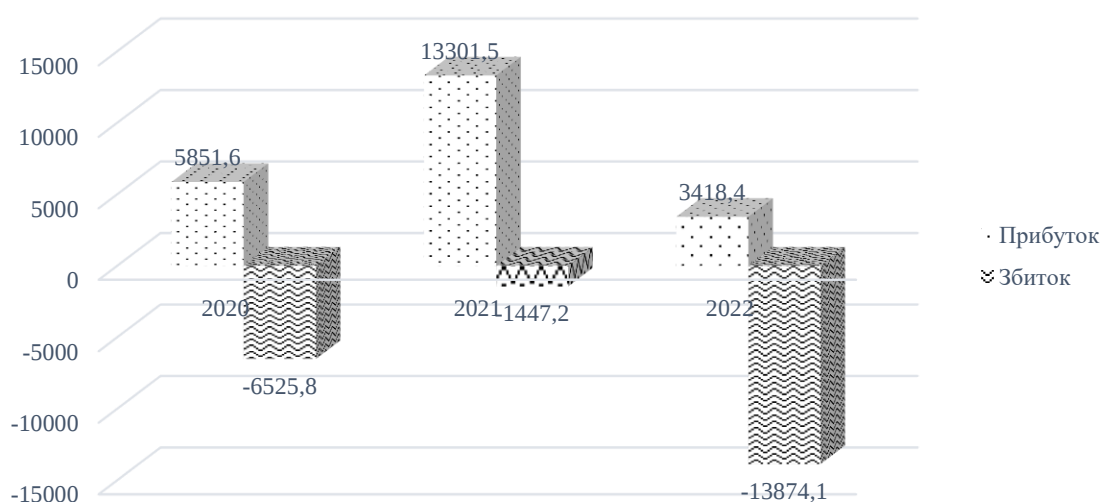

Рисунок 2.2 – Динаміка прибутку та збитку підприємств-виробників гумових виробів, млн. грн.

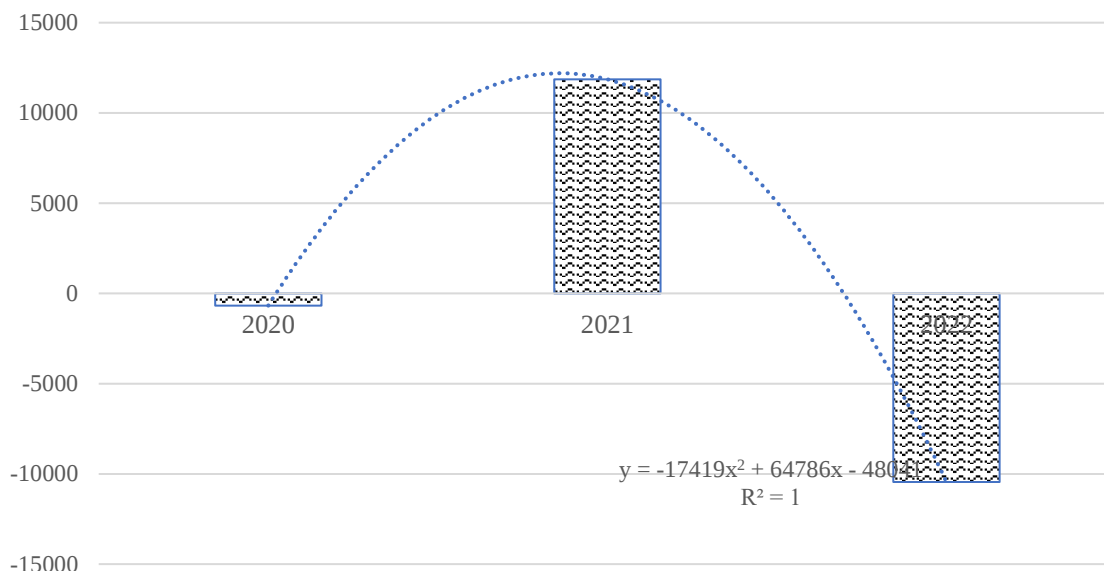

Рисунок 2.3 – Математична модель ефективності розвитку виробництва гумових виробів в Україні

Таким чином, аналіз фінансових результатів діяльності великих та середніх виробників гумових виробів засвідчив, що їх діяльність можна описати квадратичним многочленом тобто функцією $y = -17419x^2 + 64786x - 48041$, що свідчить про те, що подібні тенденції розвитку можуть зберігатися ще певний час, втім настане період коли розвиток підприємств перестане відбуватися за таких умов.

2.2 Загальна характеристика підприємства з міжнародною діяльністю ТОВ «Полімер» та результатів його фінансово-господарської діяльності

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Полімер» у Вінниці є відомим виробником гумових виробів та продукції з полімерів. Воно займає важливе місце в українській галузі виробництва гумових товарів, спеціалізуючись на виробництві різноманітної продукції для промислового та побутового використання.

Юридична адреса: 21034, Вінницька область, м. Вінниця, вул. Максима Шимка, 46 Б.

Основні напрями діяльності ТОВ «Полімер» є:

1. виробництво гумових шин, покришок та інших гумових виробів;
2. виробництво полімерних плівок: виробництво різних видів плівок, що використовуються в пакуванні, будівництві та сільському господарстві;
3. виробництво будівельних матеріалів: виготовлення полімерних труб, профілів, ізоляційних матеріалів та інших будівельних елементів;
4. переробка вторинних полімерів: підприємство також займається переробкою використаних пластикових виробів для виробництва нової продукції, сприяючи таким чином екологічно дружньому виробництву та зменшенню відходів [35].

Важливість ТОВ «Полімер» для економіки України полягає в тому, що воно забезпечує:

1. Зайнятість: підприємство забезпечує роботою значну кількість людей у регіоні, сприяючи економічному розвитку та підвищенню добробуту місцевого населення;
2. Здійснює експортну діяльність: продукція ТОВ «Полімер» експортується в інші країни, що сприяє притоку валютних коштів в Україну та зміцненню національної економіки;
3. Впроваджує інновації: підприємство використовує нові технології та розробки в сфері виробництва гумових виробів і полімерів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Трудові відносини з персоналом на досліджуваному підприємстві виникають і регулюються на основі трудових договорів (контрактів) відповідно до чинного законодавства України. Для забезпечення свого стабільного розвитку керівництво ТОВ «Полімер» намагається оптимально використовувати наявний ресурсний потенціал та забезпечувати виготовлення продукції у необхідних обсягах та якості.

Новітнє обладнання та висококваліфікований персонал у ТОВ «Полімер» дозволяють щомісяця виробляти в асортименті понад 300 тон високоякісної

продукції. Зважаючи на це, підприємство є лідером на ринку та постійно інвестує в розвиток своїх виробничих потужностей.

Особливу увагу слід звернути на те, що ТОВ «Полімер» проявляє турботу про природу та здійснює виробництво біорозкладних пакетів. Це продукція з добавкою d2w та другий вид продукції - «крохмальний» гранула (розкладання пакетів, плівки в короткий термін, від шести місяців при дотриманні необхідних умов.

Продукція, яка виробляється у ТОВ «Полімер» є безпечна і сертифікована, відповідає ТУ і ДСТУ України, за що й відповідає відділ по контролю якості. Крім того, підприємство використовує власну формулу, яка базується на багаторічному досвіді, а сучасне обладнання, якісна сировина, особлива рецептура із з'єднання різних видів поліетилену, в кінцевому рахунку й забезпечує якість продукту. Також, продукція досліджуваного підприємства виготовляються під індивідуальні потреби будь-якого замовника. На підприємстві використовується флексоdruk, що дозволяє наносити оригінальні зображення, фірмову символіку на плівку і пакети, що надає упакованому товару високу конкурентоспроможність і презентабельність.

ТОВ «Полімер» використовує сировину від відомих європейських і українських виробників, а виробництво здійснюється на новітньому високотехнологічному обладнанні. Продукція набуває особливі характеристики при додаванні стабілізаторів, фарбників, а також добавок і завдяки науковим та інноваційним підходам, виготовляється якісна за своїми технічними вимогами, продукція.

Сьогодні ефективне функціонування досліджуваного підприємства та його економічна безпека залежить від багатьох макроекономічних, мікроекономічних та внутрішніх факторів. Серед внутрішніх факторів слід виділити наявність переліку робіт, які потребують відповідної затвердженої організаційної структури, яка передбачає наявність фахівців, які забезпечать виконання різноманітних як управлінських, так і виробничо-технічних функцій, а також функцій з контролю якості.

В своїй роботі ТОВ «Полімер» керується такими цінностями:

1. Лідерство і безперервне вдосконалення – підприємство прагне прогнозувати завтрашні ситуації і готується до них сьогодні. ТОВ «Полімер» вчиться і швидко реагує на зміни, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. Підприємство знаходиться в постійному процесі виявлення та усунення втрат у процесах і операціях за рахунок залучення і використання потенціалу працівників підприємства.
2. Культура виробництва і дисципліна – підприємство розвиває стандартизацію виробничих процесів, робочих місць і лояльність персоналу.
3. Повага і чесність – робота з замовником, партнером і постачальником заснована на довірі і співпраці. ТОВ «Полімер» уважно прислухається і чує своїх партнерів. Підприємство поважає історично сформовані традиції та нові взаємини.
4. Якість – робота спрямована на задоволення всіх вимог сторін: замовників, споживачів, персоналу, партнерів і суспільства.

Стратегія ТОВ «Полімер» - нарощувати обсяги, виробляти високоякісну продукцію, таку, що користується попитом продукцію, чуйно реагувати на вимоги ринку і, в залежності від них, оперативно перебудовувати виробництво. При цьому підприємство прагне до застосування інноваційних, технологічних і управлінських рішень для досягнення цілей заводу і цілей клієнтів. Стратегічним напрямком науково-виробничої і комерційної діяльності заводу є необхідність збереження і зміцнення позицій в області розробки і виготовлення гумотехнічних виробів.

Колектив підприємства надає величезного значення репутації компанії, а саме сумлінним і чесним відносин із замовниками та партнерами. Виконання всіх договірних зобов'язань, взятих на себе - основа роботи. Багатий досвід в сфері діяльності і грамотний персонал, дозволяють вирішувати будь-які поставлені завдання. ТОВ «Полімер» будує свою роботу виходячи з принципів найбільш

повного задоволення потреб замовника і постійного розширення можливостей для цього.

У ТОВ «Полімер» організаційна структура побудована з урахуванням принципів можливості гнучкого реагування на зміни ринку та персоніфікації відповідальності за виконання окремими категоріями персоналу підприємства відповідних функцій. Система управління досліджуваного підприємства є динамічною, методи та функції постійно перебувають під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

На підприємстві ТОВ «Полімер» застосовується лінійно – функціональна структура управління (рис. 2.4).

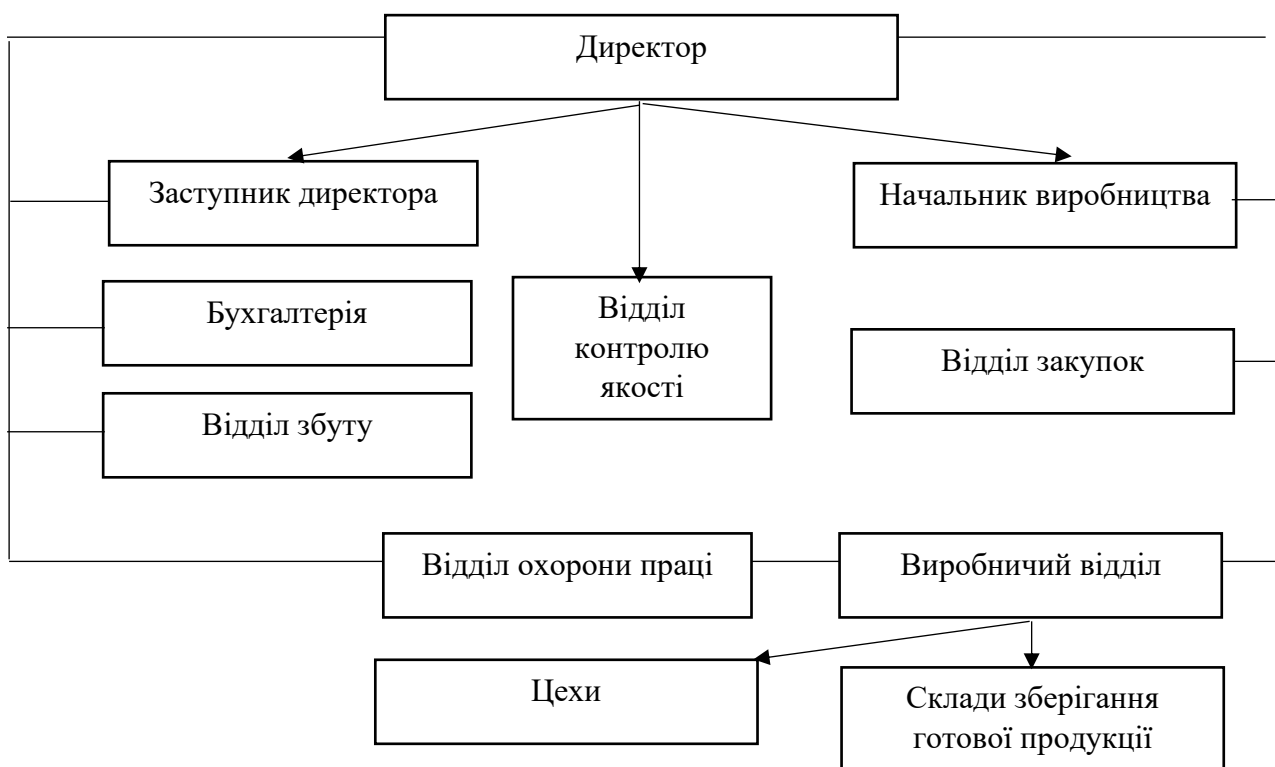

Рисунок 2.4 – Організаційна структура управління на ТОВ «Полімер»

З рис. 2.1 видно, що на чолі підприємства стоїть директор. Усі відділи підприємства підпорядковуються директору, виробничому відділу підпорядковуються усі основні цехи та склади зберігання готової продукції. Так, використовувана лінійно-функціональна організаційна структура дійсно поєднує

в собі основні принципи як лінійної, так і функціональної структур. У такій структурі лінійні керівники відповідають за прийняття рішень та керування певними функціональними областями, а функціональні підрозділи забезпечують підтримку лінійних керівників у вирішенні управлінських завдань.

Основні риси цієї структури включають: лінійна структура; функціональна організація; розподіл повноважень і відповідальності; прийняття рішень по вертикалі; співпраця функціональних підрозділів з лінійним керівництвом.

Ці риси дозволяють структурі ефективно організовувати внутрішні процеси та взаємодію між підрозділами для досягнення загальних цілей підприємства.

Основні характеристики лінійно-функціональної структури можна узагальнити наступним чином:

1. Розподіл повноважень і відповідальності;
2. Організація управління за лінійною схемою;
3. Спеціалізація функціональних підрозділів.

Ця структура дозволяє більш ефективно організувати управління та робочі процеси в організації, поєднуючи переваги обох типів структур.

Недоліки лінійно-функціональної структури, які варто враховувати при впровадженні такої організаційної форми управління:

1. Складність регулювання відносин лінійних і функціональних керівників;
2. Перевантаження керівників у періоди реорганізації;

Для ТОВ «Полімер» лінійно-функціональна структура дійсно має свої переваги, які можуть бути корисними для підприємств:

1. Поєднання переваг лінійних та функціональних структур;
2. Швидке здійснення управлінських рішень через ієрархічність;
3. Спеціалізація функціональних керівників.

Для економічної характеристики ТОВ «Полімер» використано дані фінансової звітності - №2 «Звіт про сукупний дохід підприємства» та дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) за останні три роки (додатки А, Б, В). У таблиці 2.7 представимо аналіз динаміки показників, які характеризують

результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки (тис. грн.)

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+/-)		Відносне відхилення (приріст), %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий дохід від реалізації продукції	1197560	115775,0	157208,0	-3981,0	41433,0	-3,32	35,79
Собівартість реалізованої продукції	1026590	94927,0	144082,0	-7732,0	49155,0	-7,53	51,78
Валовий прибуток	17097,0	20848,0	13126,0	3751,0	-7722,0	21,94	-37,04
Інші операційні доходи	93,0	680,0	1032,0	587,0	352,0	631,18	51,76
Адміністративні витрати	5076,0	5809,0	7755,0	733,0	1946,0	14,44	33,5
Витрати на збут	2917,0	2789,0	3634,0	-128,0	845,0	-4,39	30,3
Інші Операційні витрати	245,0	220,0	207,0	-25,0	-13,0	-10,2	-5,91
Прибуток від операційної діяльності	8952,0	12710,0	2562,0	3758,0	-10148,0	41,98	-79,84
Інші доходи	20,0	0,0	1,0	-20,0	1,0	-	-
Фінансові витрати	113,0	3,0	23,0	-110,0	20,0	-97,35	666,67
Інші витрати	2844,0	984,0	1241,0	-160,0	257,0	-65,4	26,12
Прибуток до оподаткування	6241,0	11729,0	1345,0	5488,0	-10384,0	87,93	-88,53
Чистий: прибуток	5118,0	9618,0	1103,0	4500,0	-8515,0	87,92	-88,53
Рентабельність продаж за чистим прибутком, %	4,27	8,31	0,70	4,04	-7,61	-	-

Аналіз показників таблиці 2.1 свідчить про таке: відбувається неоднорідність в динаміці по обсягах реалізації продукції. У 2022 році порівняно

з 2021 роком сума виручки зменшилась, а у 2023 році суттєво збільшилась, приріст становив 35,79%. Стосовно витрат, то беручи до уваги суму адміністративних витрат, вона має тенденції до збільшення, але розмір витрат на збут та інших операційних витрат зменшується у звітному 2023 році проти попереднього 2022 року, що є позитивним моментом для підприємства. Результатом діяльності ТОВ «Полімер» є прибуток, який в динаміці збільшився лише у 2022 році, проте в звітному 2023 році зменшився на 10384 тис. грн. Такі ж тенденції спостерігаються і по чистому прибутку підприємства.

Продемонструємо виявлені тенденції графічно (рис. 2.5).

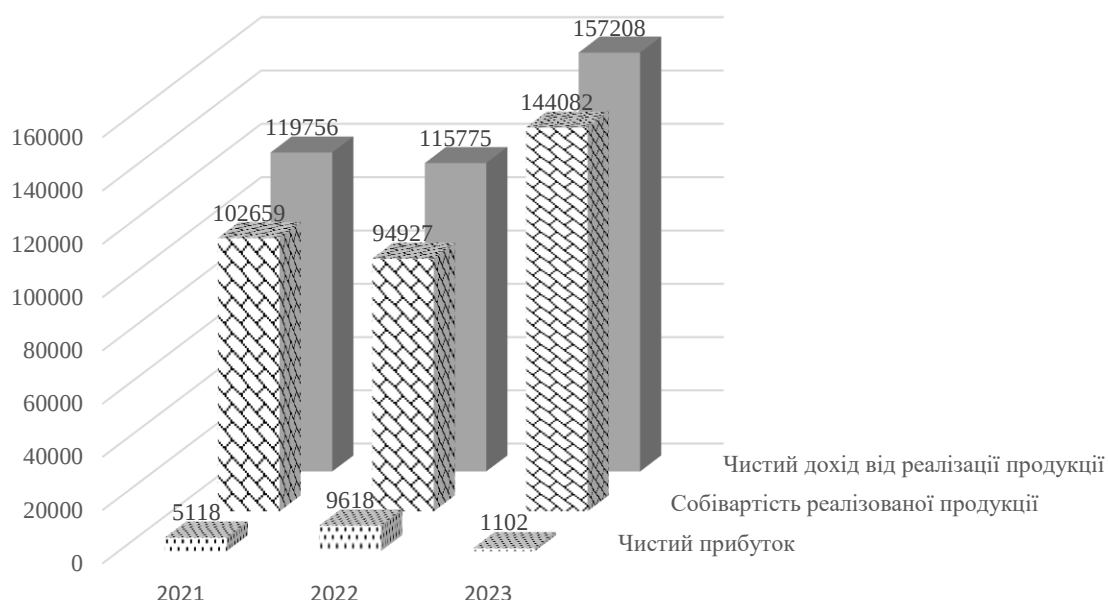

Рисунок 2.5 – Динаміка основних показників фінансових результатів ТОВ «Полімер»

Таким чином, фінансові результати діяльності ТОВ «Полімер» є вкрай суперечливими оскільки для прикладу чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році в порівнянні із 2021 роком зріс, втім чистий прибуток продемонстрував скорочення із 5118,0 тис. грн. у 2021 році до 1103,0 тис. грн. у 2023 році, показник собівартості при цьому зростав, що свідчить про наявність інших факторів, які стримували ефективність підприємства. Виходячи із цієї ситуації на підприємстві можна зробити висновок про наявність факторів, які негативно

впливають на роботу підприємства, а отже створюють певну небезпеку для його функціонування.

2.3 Аналіз економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю ТОВ «Полімер»

Ефективність діяльності підприємств у ринковій економіці обумовлюється багато в чому станом його фінансів, що і приводить до необхідності розгляду проблем забезпечення фінансової безпеки складової безпеки підприємства. Для виявлення здатності протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству проаналізуємо фінансову складову економічної безпеки підприємства за показниками (табл. 2.8):

Таблиця 2.8 – Показники фінансової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{авт}}$ – коефіцієнт автономії	0,56	0,74	0,68	0,12	-0,06	-10,71
$k_{\text{фін}}$ – коефіцієнт фінансування	1,55	3,53	2,46	0,91	-1,07	-69,03
$k_{\text{покр}}$ – коефіцієнт покриття	1,21	1,76	2,53	1,32	0,77	63,64
$k_{\text{одз}}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,85	14,41	17,94	6,09	3,53	29,79
$k_{\text{окз}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	38,66	53,10	13,48	-25,18	-39,62	-102,48
k_p – рентабельність діяльності	10,13	4,99	1,78	-8,35	-3,21	-31,69

Фінансової складова економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр. була досліджена з використанням низки показників, які засвідчили такі тенденції:

1. Коефіцієнт автономії у 2021-2023 роках коливався, якщо у 2021 році він становив 0,56, то це означає, що підприємство було здатне профінансувати свої активи на 26%, проте у 2022 році коефіцієнт автономії зріс до 0,74, що свідчить про зменшення фінансової залежності підприємства і нарощення здатності профінансувати свої активи на 74%, однак у 2023 році показник знизився до 0,68, що свідчить про зростання потреби підприємства у залученні зовнішніх джерел фінансування;
2. Коефіцієнт фінансування у 2021-2023, роках значно перевищував нормативні значення показника, що знаходяться в межах 0,67-1,5, а це свідчить про те, що підприємство володіє додатковими резервами підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів. Відповідно до зміни показника можемо зазначити, що на кожну гривню фінансових зобов'язань у 2021 році припадало 1,55 грн. власних активів, у 2022 році – 3,53 грн., а у 2023 році – 2,46 грн., тобто на протязі досліджуваного періоду підприємство могло відповідати за своїми фінансовими зобов'язаннями;
3. Коефіцієнт покриття за аналізований період знаходився в рамках нормативного значення 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3, що свідчить про те, що оборотних активів ТОВ «Полімер» достатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Показник засвідчує, що у 2021 році на підприємстві на кожну гривню поточних зобов'язань припадало 1,21 грн. оборотних коштів, у 2022 році – 1,76 грн., а у 2023 році – 2,53 грн., тобто відбувається збільшення оборотних коштів, що свідчить про розширення діяльності підприємства;
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2021-2023 роках стабільно зростав із 11,85 у 2021 році до 14,41 у 2022 році та до 17,94 у 2023 році, що свідчить про збільшення оборотності дебіторської заборгованості,

тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією і відображає зростання ефективності діяльності підприємства;

5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за аналізований період змінювався, якщо у 2021 році він складав 38,66, то у 2022 році зріс до 53,10, а у 2023 році скоротився до 13,48, що свідчить про те, що саме у 2022 році підприємство найбільше користувалося кредитними коштами, які зроби ли найбільшу кількість обертів.
6. Рентабельність діяльності ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр. засвідчила негативні тенденції скорочення, якщо у 2021 році показник складав 10,13%, то у 2022 році скоротився до 4,99%, а у 2023 році ще зменшився до 1,78%, що негативно характеризує господарську діяльність підприємства і може негативно впливати спочатку на фінансову складову економічної безпеки підприємства, а потім на всю економічну безпеку ТОВ «Полімер».

Таким чином аналіз фінансової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр. засвідчив нестабільні значення її показників та їх підсумкову негативну динаміку.

Здатність підприємства до впровадження нових технічних рішень для модернізації та розширення діяльності визначається за допомогою оцінювання техніко-технологічної безпеки (табл. 2.16).

Коефіцієнт виробничої потужності у 2021-2023 роках стабільно зростав із 0,88 у 2021 році до 0,90 у 2022 році та до 0,94 у 2023 році, що свідчить про нарощення техніко-технологічних можливостей підприємства і позитивно характеризує роботу підприємства.

Коефіцієнт зносу у 2021-2022 роках складав 0,3148, однак у 2023 році зріс до 0,53, що свідчить про певне застарівання основних фондів на підприємстві, однак воно не становить значних загроз ефективній роботі підприємства.

Фондовіддача у 2021 році складала 5,23, однак у 2022 році скоротилася до 4,45, що свідчить про зниження ефективності використання знарядь праці, однак у 2023 році показник зріс до 6,49, що відображає підвищення технічних можливостей ТОВ «Полімер» у виготовленні продукції.

Таблиця 2.9 – Показники техніко-технологічної складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду, рік			Відхилення значень 2023 р. від		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021	2022	2023	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{вп}}$ – коефіцієнт виробничої потужності	0,88	0,90	0,94	0,06	0,04	4,55
k_z – коефіцієнт зносу	0,48	0,48	0,53	0,05	0,05	10,42
$k_{\text{фв}}$ – фондovіддача	5,23	4,45	6,49	1,26	2,04	39,01
$k_{\text{інт}}$ – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	0,95	0,95	0,95	0	0	0,00

Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання на підприємстві є сталим і оцінюється на рівні 0,95 на протязі досліджуваного періоду. Менеджмент підприємства дотримується політики максимально ефективного використання обладнання за період експлуатації, періоди сервісного обслуговування або охолодження обладнання і формують похибку 0,05.

Таким чином, підприємство за досліджуваний період намагається максимально використовувати наявне в нього обладнання, що проявляється у певному його зношенні при умові правильного інтенсивного використання. Таким підхід є цілком виправданим з точки зору максимізації прибутку через зростання обсягів виробництва.

Найменш досліджуваною та водночас складною категорією економічної безпеки є інтелектуально-кадрова безпека як забезпечення знань працівників та їх інтелектуальної праці, інтелектуального продукту, інтелектуальної власності, інтелектуального капіталу. Дослідимо показники інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Показники інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{пл}$ – коефіцієнт плинності кадрів	0,10	0,11	0,01	-0,09	-0,1	-100,00
$k_{п}$ – продуктивність праці	972,8	1129,38	1332,3	359,5	202,92	20,86
$k_{фоз}$ – фондоозброєність праці	356,8	486,9	441,2	84,4	-45,7	-12,81
$k_{ра}$ – коефіцієнт раціоналізаторської активності	0,01	0,02	0,02	0,01	0	0,00
$k_{квал}$ – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	0,11	0,14	0,15	0,04	0,01	9,09

Аналіз плинності кадрів на ТОВ «Полімер» у 2015-2017 рр. засвідчив таку кількість звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни: 2021 рік – 13 осіб, 2022 рік – 13 особи, 2023 рік – 3 особи. Звідси коефіцієнт плинності кадрів особливо не змінювався і коливався в межах 0,11-0,01, що пояснюється задоволеністю працівників умовами своєї роботи у військовий час та їх бажанням пошуку кращого місця роботи у 2021 довоєнному році.

Дослідження продуктивності праці за 2021-2013 роках засвідчило її стабільне зростання, що підтверджує зростання здатності робітників виробляти за одиницю робочого часу визначений суттєво більший обсяг продукції у 2023 році в порівнянні із 2021 та 2022 роками.

Фондоозброєність праці на ТОВ «Полімер» змінювалася із 356,8 тис. грн. у 2021 році до 486,9 тис. грн., що пояснюється скороченням кількості працівників на підприємстві, проте у 2023 році показник фондоозброєності скоротився за рахунок зменшення залишкової вартості основних фондів в порівнянні із 2021-2022 роками, тому фондоозброєність підприємства потрібно підвищувати.

Коефіцієнт раціоналізаторської діяльності було обраховано з урахуванням кількості зроблених винаходів на підприємстві. За останні 3 роки на ТОВ «Полімер» було розроблено нові види гумових прокладок та шлангів у 2021 році та медичні джгути у 2022 році та медичні грілки у 2023 році. Поряд з тим варто відзначити, що робота над цими винаходами та іншими конструкторськими роботи на підприємстві ведеться на протязі кількох років. З огляду на таку стабільність технічних інновацій відзначимо незначне зростання коефіцієнта раціоналізаторської активності у 2022-2023 роках у порівнянні із 2021 роком, що свідчить про зростання прагнення підприємства до удосконалення та модернізації своєї продукції.

При дослідженні коефіцієнта співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників варто зазначити, що до висококваліфікованих працівників ТОВ «Полімер» відноситимемо головного інженера, головного технолога, головного бухгалтера, інженер-механік, інженер технологічного обладнання, інженер-проектувальник, маркетолог, менеджер по збуту, начальник господарського відділу, начальник відділу постачання, загалом 9 осіб. Такий штат працівників та їх розподіл за посадами зберігався на протязі усього досліджуваного періоду. Зміна коефіцієнта співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників у сторону зростання позитивно характеризує діяльність підприємства, що відбулася за рахунок скорочення менш кваліфікованих працівників.

Таким чином, аналіз показників інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр. засвідчили їх зростання, а відповідно і зростання інтелектуального потенціалу підприємства.

Однією із складових економічної безпеки підприємства є також екологічна безпека, яка полягає в дотриманні норм чинного екологічного законодавства та зменшенні або уникненні витрат на компенсацію забруднення навколишнього середовища. Дослідимо показники екологічної складової економічної безпеки підприємства (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Показники екологічної складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{вик}}$ – коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	1,00	1,00	1,00	0	0	0,00
$k_{\text{люд}}$ – коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	46,58	46,03	44,95	-1,63	-1,08	-3,50

На ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр. джерелами викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря є автомобілі, які перевищують допустимі норми викидів. Відзначаючи довозення та постачання готової продукції та сировини підприємство активно забруднює навколишнє середовище. Вміст шкідливих речовин у вихлопних газах залежить від ряду умов: режиму руху автотранспорту, рельєфу дороги, технічного стану авто та ін. Вказаний вид забруднення в Україні регулюється двома стандартами:

1. ДСТУ 4276-04 «Норми і методи вимірювань димності у відпрацьованих газах автомобілів з дизелями або газодизелями».
2. ДСТУ 4277-04 «Норми і методи вимірювання вмісту оксиду вуглецю та вуглеводнів у відпрацьованих газах автомобілів, що працюють на бензині або газовому паливі».

Відповідно до зазначених стандартів ТОВ «Полімер» сплачує податкові зобов'язання за викиди забруднюючих речовин та парникових газів в атмосферу, що розраховуються податковою адміністрацією відповідного року і не висвітлюються у фінансовій звітності. Відзначаючи, що підприємство не може диверсифікувати транспортне сполучення жодним іншим видом екологічно чистого транспорту, такі податкові зобов'язання існуватимуть завжди і в міру

зростання виробництва продукції зростатимуть, тому вважаємо за доцільне коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу вважати рівним 1.

При дослідженні коефіцієнта залюднення ареалу шкідливого впливу ареалом шкідливого впливу вважатимемо жителів Вінницького району, їх чисельність за досліджуваний період складала: 2021 рік – 59,9 тис.осіб, 2022 рік – 59,2 тис. осіб, 2023 рік – 57,8 тис. осіб [50]. При цьому для розрахунку нормативної щільності населення відзначимо, що площа Вінницького району складає 1286 км². Поступове зменшення коефіцієнта залюднення ареалу шкідливого впливу свідчить про зменшення ступеня заселеності ареалу шкідливого впливу підприємства, а отже, і про потенційно меншу кількість осіб, що може страждати від негативного впливу підприємства навіть при збільшенні обсягів його діяльності.

Таким чином, оцінка екологічної складової засвідчила наявність шкідливого впливу підприємства на довкілля та його можливе зростання при збільшенні обсягів діяльності. Втім, кількість населення, що може постраждати від негативного впливу підприємства зменшується під впливом скорочення загальної кількості населення в країні.

Обрахуємо значення складових економічної безпеки ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки:

1. Фінансова:

$$K_{\text{фін}} = \frac{-10,71 \cdot 29,79 \cdot (-102,48) \cdot (-31,69)}{-69,03} = 15010,01$$

2. техніко-технологічна складова:

$$K_{\text{тт}} = \frac{4,55 \cdot 39,01 \cdot 0}{10,42} = 0,00$$

3. інтелектуально-кадрова складова:

$$K_{ik} = \frac{20,86 \cdot (-12,81) \cdot 100,00 \cdot 9,09}{-100,0} = 2429,0$$

4. політико-правова:

Рівень політико-правової складової вважатимемо стабільним і рівним 1, оскільки в державі не було прийнято за аналізований період нормативно-правових актів, що сприяли б або обмежували діяльність досліджуваного підприємства.

5. екологічна:

$$K_e = \frac{1}{0 \cdot (-44,44)} = \text{дія не можлива}$$

Оскільки виявлені значення складових не задовольняють нормативних вимог із дотриманням значення ≥ 1 , відповідно то рівні усіх складових економічної безпеки не є прийнятними.

Однозначність та адекватність оцінки економічної безпеки за запропонованим підходом забезпечується на завершальному етапі шляхом розрахунку узагальнюючого показник рівня економічної безпеки підприємства (R):

$$R = 15010,01 \cdot 0,00 \cdot 2429,0 \cdot 1,0 = 0$$

Таким чином, якщо значення узагальнюючого показника є меншим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства не можна вважати задовільним.

Оскільки все ж було виявлено позитивні результати діяльності підприємства можна стверджувати, що вони забезпечувалися за рахунок вдалої ринкової кон'юнктури або просто ризикової діяльності.

Висновки до розділу 2

Розвиток промисловості гумових виробів відбувається щороку все активніше. Зростає попит на готові гумові вироби в основних галузях промисловості, будівництва, серед виробництва споживчих товарів в

автомобільному і повітряному транспорті, сільському господарстві та фармацевтиці. Загалом гумова промисловість в цілому характеризується високими темпами розвитку та впровадження. Відмінною особливістю виробництва гумових виробів є надзвичайно широкий асортимент (близько 100 тис. найменувань), оскільки вироби знаходять застосування у всіх сферах сучасного суспільства.

Аналіз виробництва гумових виробів в Україні засвідчив нестабільну динаміку, якщо у 2020 році було виготовлено продукції на суму 220452352,7 тис. грн., що становило 2,9% у загальній структурі економіки держави, то у 2021 році відбулося збільшення обсягів виробництва до 288469345,0 тис. грн., що відповідало лише частці у 2,7%, тобто зросла вартість виробництва, про цьому кількість виготовлених виробів могла і не зрости. Проте, вкрай негативні тенденції спостерігалися у 2022 році коли обсяг виробництва скоротився до 172875377,6 тис. грн. і складало лише 0,4% у структурі економіки. При цьому складові галузі – виробництво гумових і пластмасових виробів та виробництво гумових виробів демонстрували такі ж тенденції зростання у 2021 році та різкого скорочення у 2022 році.

Розвиток виробництва гумових виробів в Україні більш детально був досліджений на прикладі ТОВ «Полімер» у Вінниці, що є відомим виробником гумових виробів та продукції з полімерів. Основні напрями діяльності ТОВ «Полімер» є:

1. виробництво гумових шин, покришок та інших гумових виробів;
2. виробництво полімерних плівок: виробництво різних видів плівок, що використовуються в пакуванні, будівництві та сільському господарстві;
3. виробництво будівельних матеріалів: виготовлення полімерних труб, профілів, ізоляційних матеріалів та інших будівельних елементів;
4. переробка вторинних полімерів: підприємство також займається переробкою використаних пластикових виробів для виробництва нової продукції, сприяючи таким чином екологічно дружньому виробництву та зменшенню відходів.

Фінансові результати діяльності ТОВ «Полімер» є вкрай суперечливими оскільки для прикладу чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році в порівнянні із 2021 роком зріс, втім чистий прибуток продемонстрував скорочення із 5118,0 тис. грн. у 2021 році до 1103,0 тис. грн. у 2023 році, показник собівартості при цьому зростав, що свідчить про наявність інших факторів, які стримували ефективність підприємства. Виходячи із цієї ситуації на підприємстві можна зробити висновок про наявність факторів, які негативно впливають на роботу підприємства, а отже створюють певну небезпеку для його функціонування.

Дослідження загального показника економічної безпеки підприємства показав негативні значення екологічної та техніко-технологічної складових економічної безпеки. Оскільки виявлені значення складових не задовольняє нормативних вимог із дотриманням значення ≥ 1 , відповідно то рівні цих складових економічної безпеки не є прийнятними. Таким чином, оскільки значення узагальнюючого показника є меншим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства не можна вважати задовільним за досліджуваний період. Оскільки все ж було виявлено позитивні результати діяльності підприємства можна стверджувати, що вони забезпечувалися за рахунок вдалої ринкової кон'юнктури або просто ризикової діяльності, що вимагає подальшого удосконалення управління економічною безпекою підприємства.

3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА З МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІМЕР»)

3.1 Заходи щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства

Заходи вдосконалення управління економічною безпекою підприємства передбачають формулювання та реалізацію бізнес-рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту переважаючих фінансово-економічних інтересів компанії від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Варто зазначити, що ефективна діяльність підприємств у сучасних конкурентних умовах неможлива без урахування та збалансування впливу внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці. Це пояснюється тим, що на рівень економічної безпеки впливає низка факторів, які необхідно систематизувати та враховувати при комплексній оцінці рівня економічної безпеки. За таких обставин основним завданням є дослідження системи економічної безпеки підприємства.

Отже, для сталого розвитку підприємств необхідно забезпечити економічну безпеку, основними напрямками робіт якої є:

1. Захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також стабільне забезпечення діяльності. Реалізація вимагає виконання таких функціональних завдань, пов'язаних з економічною безпекою як наприклад забезпечення ефективної роботи та фінансової стабільності:
2. Використання конкурентоспроможних технологічних устаткувань та методів обробки, власних інноваційних технологій, формування високоефективного та гнучкого підходу в управлінні; використання оптимальної організаційної структури підприємства, підвищення якості та

інтелектуального потенціалу працівників та ефективності науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт;

3. Зменшення впливу результатів виробництва на навколишнє середовище;
4. правовий захист усіх сфер діяльності;
5. Захист персоналу, економічних інтересів, капіталу та матеріальних фондів;
6. захист інформації та збереження комерційної таємниці, вдосконалення інформаційного забезпечення роботи всіх структурних підрозділів [36].

Сьогодні формування заходів вдосконалення економічної безпеки підприємств має розпочатися з визначення важливої ролі інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, що проявляється у постачанні потрібної для ефективного управління підприємством інформації в повному обсягів в потрібні моменти часу. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки – це діяльність працівників підприємства, його партнерів, покупців контрагентів та інших сторін спрямована на здійснення конкретних інформаційно-аналітичних заходів з метою протидії ризикам і загрозам для діяльності підприємств [37].

Відтак інформаційно-аналітичне забезпечення системи економічної безпеки підприємств включає реалізацію таких заходів:

1. Збір і систематизація інформаційних ресурсів;
2. Встановлення та підтримка зв'язків усередині організації та між компанією та зовнішнім середовищем;
3. Аналітична обробка інформаційних даних і переведення у формат, придатний для подальшого використання;
4. Прийняття бізнес-рішень у корпоративних системах економічної безпеки;
5. Оцінка наслідків бізнес-рішень та їх впливу на систему економічної безпеки компанії [38].

Основними складовими інформаційно-аналітичної роботи з питань економічної безпеки підприємств є: інформаційне забезпечення, забезпечення

аналізу інформації, реагування відповідальних осіб та вживання заходів щодо формування системи економічної безпеки підприємства.

Інформаційне забезпечення як складова інформаційно-аналітичної підтримки забезпечує передумови створення інформаційної бази для прийняття господарських рішень щодо управління економічною безпекою підприємства. Інформаційно-аналітична підтримка економічної безпеки підприємства передбачає здійснення необхідних дій щодо інформаційних даних, зокрема:

1. Фінансовий захист (фінансовий моніторинг, бюджетування тощо);
2. Технічний захист (захист конфіденційної ділової інформації, захист від крадіжки, витоку інформації тощо).

Вибір і застосування конкретних інструментів залежить від рівня фінансової безпеки, внутрішніх можливостей компанії та стратегії розвитку.

Важливе значення при удосконаленні економічної безпеки варто приділити її фінансовій стороні, зокрема забезпечити:

1. зростання рівня доходності власного капіталу підприємства (рівня фінансової рентабельності);
2. достатність фінансових ресурсів та своєчасність їх надходження;
3. фінансову стабільність підприємства в процесі його розвитку;
4. високий рівень інвестиційної активності та ефективності інвестицій;
5. ефективну нейтралізацію фінансових ризиків;
6. високий інноваційний рівень фінансової діяльності;
7. швидке та ефективне подолання кризових фінансових ситуацій, що виникли [25].

Досягнення зазначених фінансових аспектів економічної безпеки підприємства дозволить підприємству забезпечити виконання головної мети функціонування будь-якого суб'єкта господарювання – максимізації прибутку.

Важливим завданням системи економічної безпеки суб'єкта господарювання є створення економічних умов, необхідних для сталого розвитку компанії зараз і в майбутньому. Підвищення економічної безпеки в умовах глобалізації передбачає, насамперед, підвищення ключових показників

розвитку бізнесу до рівня розвинутих економік. Це потребує проведення постійного аналізу господарської діяльності та використання світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств як на національному рівні, так і на рівні суб'єктів господарювання [39].

Наприклад, за особливих умов діяльності підприємства (для прикладу природної монополії або дефіциту товарів) можна спостерігати методологічні недосконалості у сфері коефіцієнтного аналізу фінансово-економічного стану підприємств, тому пропонуємо заходи щодо вдосконалення системи управління економічною безпекою підприємств через:

1. уточнення нормативів щодо основних економічних коефіцієнтів;
2. аналіз та розробку нормативів за окремими видами економічної діяльності;
3. розробку системи стандартів та індикаторів оцінки рівня економічної безпеки підприємств регіону та її системного моніторингу;
4. визначення рівня конкурентної переваги підприємства у взаємодії із зовнішнім та внутрішнім середовищем;
5. використання економіко-математичних методів і моделей, які дають можливість всебічно пояснити всі компоненти системи фінансово-економічної безпеки компанії та їхні взаємозв'язки;
6. здійснення моніторингу та прогнозування основних показників системи економічної безпеки підприємства на основі трендової моделі динаміки окремих показників ефективності системи безпеки або трендової моделі динаміки система безпеки тощо [40].

Використання зазначених заходів може дозволити посилити власні економічні інтереси підприємства в рамках забезпечення зростання економічної безпеки підприємства через вдосконалення місії підприємства на основі використання системи вдосконалених критеріїв оцінки фінансового стану підприємства, прогнозування кількісних значень показників майбутнього його розвитку, балансів економічної вигоди компанії, перспектив розвитку її окремих підрозділів та персоналу [41].

Проте, крім удосконалення методології фінансового аналізу в підвищенні економічної безпеки підприємства важливе значення також має кадрова складова.

Кадрову безпеку в рамках заходу підвищення економічної безпеки підприємства слід розглядати як комплекс управлінських заходів, пов'язаних з ефективним формуванням і використанням кадрового потенціалу підприємств, з метою забезпечення та підтримки економічної стабільності підприємств та ефективності господарської діяльності. Вважаємо, що таке трактування кадрової безпеки означає, що вона повинна стосуватися не лише забезпечення та підтримки економічної стабільності підприємства та ефективності господарської діяльності, а й стратегічних інтересів підприємства та стратегічних інтересів підприємства [42].

Зауважимо, що важливість роботи з персоналом пояснюється винятковою роллю людських ресурсів з їхніми навичками, здібностями та можливостями у забезпеченні функціонування як об'єктів (підприємств), які потребують захисту, так і як агентів (керівництва, працівників), що забезпечують захист. Людський елемент економічної безпеки має реалізовуватися в кількох напрямках одночасно [43]:

1. визначення та виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз безпеці персоналу підприємства;
2. посилення співпраці з працівниками для підвищення ефективної діяльності всіх категорій працівників;
3. підтримка та розвиток інтелектуального потенціалу співробітників, відновлення та покращення їх знань та професійного досвіду;
4. запобігання виникненню загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання із причин, створених самими працівниками.

Усі перераховані вище напрями щодо формування кадрової складової економічної безпеки підприємства передбачають реалізацію заходів із застосуванням мотиваційних методів та стратегічних орієнтирів, заохочуючи співробітників до підвищення можливості стратегічних змін та розвитку

компанії. Таким чином, мотивація працівників до праці виступає одним із важливих напрямів забезпечення економічної безпеки підприємства. У такому контексті формування належного рівня мотивації можна розглядати з двох аспектів (або рівнів):

1. Індивідуальна: мотивація має залучати людину до діяльності та визначати форму поведінки та діяльності, при цьому зовнішні драйвери, мають спонукати персонал до дій, надаючи цій діяльності спрямованість, орієнтовану на досягнення особистих цілей та цілей організації [44].
2. Лідерська: Мотивація – виступає лідерською діяльністю, що забезпечує процес спонукання людей до роботи, спрямованої на досягнення особистих чи організаційних цілей [45].

Окремим напрямом, що здійснює особливий вплив на підприємство є його вплив на навколишнє середовище, що формує екологічну складову економічної безпеки підприємства. Для того, щоб мінімізувати вплив держави на підприємство з боку штрафів, обмежень, використання приписів і т.р. підприємству необхідно слідувати усім сучасним вимогам екологічного законодавства та максимально скорочувати негативний вплив на довкілля. Відтак, підприємство має впровадити в свою діяльність інтегровані системи управління якістю (ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14000, OHSAS 18000), які відповідають вимогам міжнародних стандартів. Це є вимогою сучасного законодавства щодо розвитку підприємств, їх виходу і просування на міжнародні ринки, оскільки відповідність стандартам та наявність сертифікованих систем управління якістю підвищує довіру зі сторони інвесторів і потенційних споживачів. Отже, менеджмент підприємства має ґрунтовно ознайомитись із Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Земельним кодексом України», «Водним кодексом України», Законом України «Про охорону атмосферного повітря». Бажаним було б створення відповідного відділу на підприємстві або хоча б прийняття на роботу фахівця в сфері екології, втім вказане рішення варто залишити на розсуд керівництва підприємства [46-48].

Оскільки основний зміст економічної безпеки підприємств має превентивний характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є попередження кризових ситуацій, у тому числі різноманітних надзвичайних ситуацій, пов'язаних з діяльністю «зовнішніх» та/або «внутрішніх» зловмисників вважаємо за доцільне запропонувати окремі рекомендації стосовно удосконалення управління економічною безпекою підприємства [49-50]:

1. поєднання стабільності та динамічності корпоративної структури – дозволяє дотримуватись взаємозв'язку конструкцій організаційної структури (всередині) підприємства, безпеки їх функціонування та приведення використовуваних елементів організаційної структури у відповідність до умов трансформації зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства;
2. законність і документація – передбачає орієнтацію економічної безпеки підприємства на положення, правила та норми встановлені в рамках правової системи, що реалізуються у вигляді заходів економічної безпеки спрямованими на управління внутрішніми нормативно-правовими документами та положеннями підприємств;
3. раціональність і ефективність – розширення можливостей персоналу підприємства щодо можливостей оптимізації ключових видів діяльності;
4. незалежність і колегіальність – передбачає обґрунтовану самостійність діяльності працівників, включених до системи економічної безпеки підприємства забезпечення економічної безпеки виступає результатом командних зусиль, досягнутих на основі встановлення керівних принципів політики управління підприємством, які виконуються всією командою;
5. захист інформації має реалізовуватися через захист комерційної таємниці;
6. систематичність і безперервність – формування основ економічної безпеки підприємства допомагає захистити власність і ресурси компаній і співробітників у конкуренції;

7. попередження та застереження – мають відбуватися на підприємстві щодо різних факторів, що негативно впливають на його діяльність.

Проте варто пам'ятати, що усі перспективи діяльності підприємства мажуть бути реалізовані лише з урахуванням існуючих тенденцій та прогнозів щодо майбутнього стану економічної безпеки підприємства.

3.2 Формування системи заходів щодо вдосконалення управління економічною безпекою на підприємстві

Підвищення ефективності управління економічною безпекою підприємства спрямоване на забезпечення ефективності діяльності підприємства в поточному періоді діяльності та в довгостроковій перспективі. При цьому ефективне управління в будь-якій сфері діяльності може здійснюватися лише за умови формування цілісної системи, спрямованої на вирішення основних завдань управління. Тому формування системи управління економічною безпекою є необхідною умовою забезпечення життєдіяльності підприємств у ринковій економіці, яка відокремлена від навколишнього середовища і являє собою низку поєднаних систем, які взаємодіють з навколишнім середовищем як нерозривне ціле та розглядаються як пов'язані елементи [51].

Формування системи економічної безпеки підприємства має бути комплексним і зосередженим на наступних напрямках:

1. Дослідження деталей та особливостей бізнесу суб'єкта господарювання та цільових сегментів ринку; визначення місії та мети діяльності підприємства. Формування заходів з управління економічною безпекою та створення її елементів залежить від розміру підприємства та його можливостей. Малі підприємства зазвичай користуються послугами зовнішніх спеціалізованих приватних компаній. Середні компанії можуть використовувати складну систему економічної безпеки, використовуючи можливості та ресурси власного відділу безпеки та, при необхідності, можливості зовнішніх організацій. Великим

підприємствам необхідно побудувати повноцінну систему економічної безпеки з власними сервісами та потужними ресурсами.

2. Здійснення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому працює підприємство, вивчення інформації про кризові ситуації, їх причини та можливі шляхи вирішення, виявлення та отримання існуючих та потенційних загроз економічній безпеці підприємства, ретельне аналізування отриманої інформації;

3. оцінювання рівня економічної безпеки підприємства за кожною складовою (фінансова, інтелектуальна, кадрова, енергетична, виробничо-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна безпека) та розгляд відповідних заходів безпеки й аналіз їх відповідності виявленим загрозам [52];

4. Моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розробка заходів щодо мінімізації та нейтралізації впливу виявлених на попередньому етапі негативних факторів (вибір засобів і заходів захисту від виявлених загроз, визначення обсягу відповідальності та повноважень керівників, формування пропозицій щодо вдосконалення системи економічної безпеки (у тому числі створення на підприємстві служби безпеки, визначення механізмів використання засобів економічної безпеки та розробка організаційної структури управління системою економічної безпеки підприємства); орахунок всіх видів необхідних ресурсів (планування щомісячних витрат на забезпечення функціонування системи економічної безпеки) [53];

5. Впровадження розробленої системи заходів управління економічною безпекою підприємства всередині суб'єкта господарювання та оцінка її ефективності.

Важливою вимогою до системи управління економічною безпекою промислового підприємства є її гнучкість, оскільки його організаційна структура повинна володіти здатністю швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та швидко адаптуватися до нього.

Удосконалення системи економічної безпеки підприємств необхідно здійснювати послідовно за такими етапами [54].

1. Формування необхідних корпоративних ресурсів (капітал, людські ресурси, права, інформація, технології, обладнання);
2. Стратегічне прогнозування та планування економічної безпеки на основі функціональних елементів;
3. Стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
4. Загальне тактичне планування економічної безпеки за функціональними елементами;
5. Тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
6. Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
7. Проведення функціонального аналізу рівня економічної безпеки;

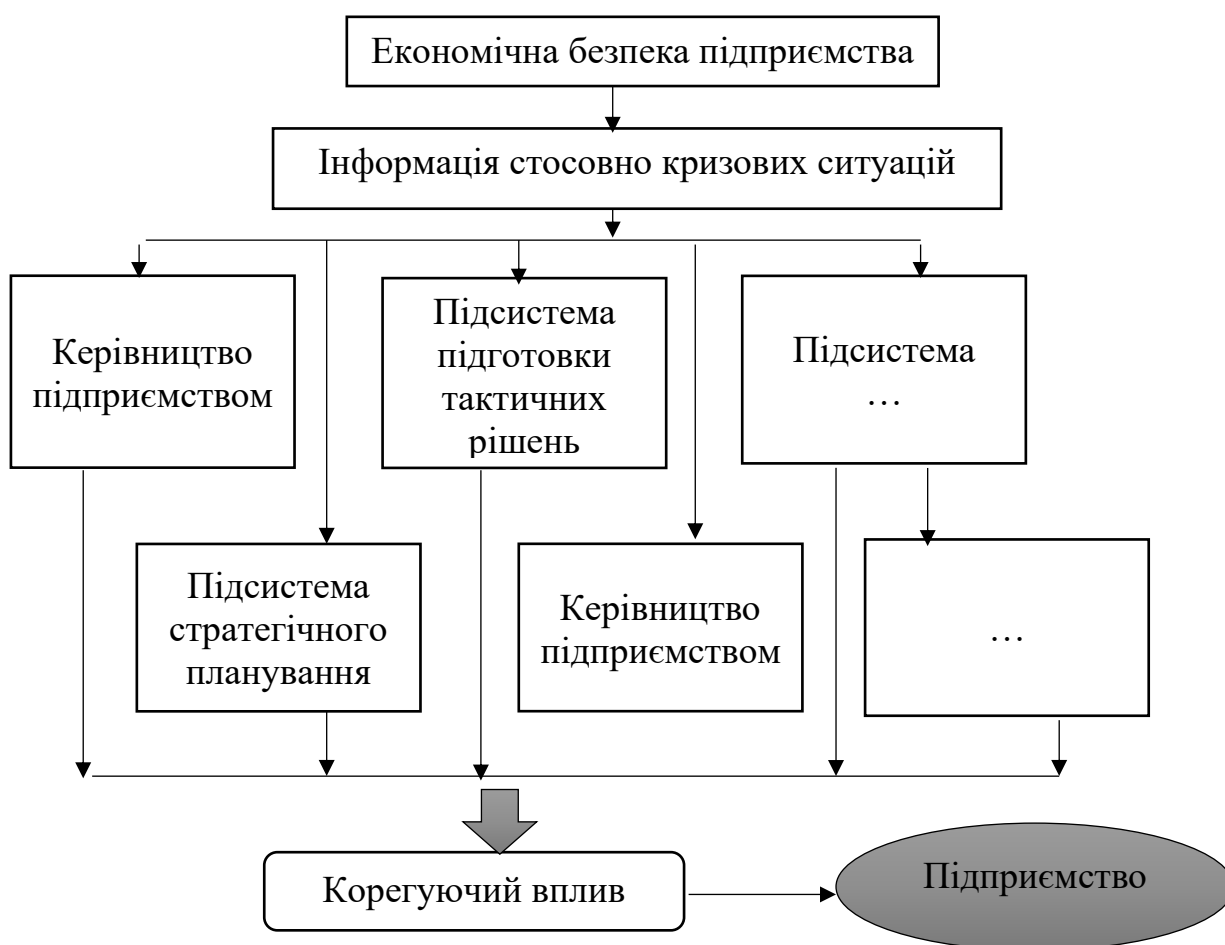

Рисунок 3.1 – Удосконалений процес формування економічної безпеки підприємства [55]:

8. Загальна оцінка рівня досягнення економічної безпеки.

Комплексний характер реалізації такої схеми дозволяє досягти належного формування економічної безпеки на підприємстві (рис. 3.1).

Оскільки економічна безпека підприємства та її сутність завжди розглядається як сукупність складових, відповідно підвищення внутрішнього стану економічної безпеки підприємства має здійснюватися за напрямками таких складових. Для цього, з огляду на отриманий результат (низький рівень економічної безпеки на ТОВ «Полімер») вважаємо за доцільне розробити заходи з удосконалення економічної безпеки за її складовими (табл. 3.3).

Таблиця 3.3. – Заходи з вдосконалення економічної безпеки ТОВ «Полімер» [21]

	Складова економічної безпеки	Заходи з підвищення рівня
1	2	3
1.	транспортно- виробнича:	
1.1	ресурсна	
	матеріально- технічна	- використання можливостей Комплексної галузевої програми оновлення машинобудівної галузі Міністерства промислової політики; - запровадження сучасних видів техніки, оновлення, модернізація та заміна застарілого устаткування [53];
	кадрова	- удосконалення системи мотивації персоналу; - забезпечення справедливості в оплаті праці; - «адаптація» персоналу до умов праці, введення нових співробітників як в роботу, так і в колектив; – розумна політика «звільнення - не можна допускати, щоб звільнений персонал зайняв позицію «ворога» [54].
1.2	організаційно-технологічна	
	1.2.1 організаційно-управлінська:	
	управління перевезеннями	- удосконалення організації управління використанням транспорту; - удосконалювання організації і технології перевезень; - забезпечення єдності техніки, технологій, управління та економіки [37].
	управління персоналом	- впровадження оновленої та більш ефективної системи контролю кадрової безпеки як комплекс засобів, установлений для персоналу регламент, обмеження, режими, технологічні процеси, оцінювальні, контрольні та інші операції [28];

Продовження табл. 3.3

1	2	3
		- достатнє інформаційне забезпечення: чіткої інформаційної політики; коректного ведення справ; чіткого окреслення компетенції й посадових обов'язків; профілактичних бесід із персоналом (особливу увагу слід приділити тій категорії, яку можна вважати «інтриготворцями») [34].
	1.2.2 інформаційно – комунікаційна	- вживання заходів щодо контролю доступу до інформаційних систем; - ефективний захист інформації всередині суб'єкта господарювання; - впровадження або вдосконалення систем антивірусного захисту для шлюзів в Інтернет, файлових серверів, робочих станцій користувачів, централізованого управління, регулярне оновлення антивірусних баз; - управління доступом та ідентифікація в інформаційних системах; - забезпечення безпеки передачі інформації за допомогою шифрування даних. – забезпечення цілісності інформаційно-програмного середовища шляхом використання відповідних засобів для модифікації та контролю стану програмного комплексу; - захист систем керування базами даних. – захист від хакерських атак і розповсюдження спаму; - моніторинг подій інформаційної безпеки. [23, 42].
	1.2.3 маркетингово-збутова:	- підвищення якості супутніх продукції послуг, їх розширення; - впровадження системи маркетингу в роботу підприємств галузі; - диференціація встановленого рівня цін за рівнем якості та комплексності сервісних послуг, їх соціально-економічним значенням.
2	експлуатаційна	- впровадження в діяльність такого фактору підвищення ефективності виробництва як інтенсифікація виробничого устаткування: оптимально напружене (за потужністю і часом) і раціональне використання транспортних ресурсів на всіх стадіях транспортування для своєчасного і якісного задоволення потреб підприємства в перевезеннях; - зниження вартості виробництва продукції.
3	інфраструктурна	- підвищення ефективності використання інфраструктури; - забезпечення рівноправного доступу до послуг інфраструктури; - забезпечення комплексу організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення безаварійної роботи та утримання в постійній справності обладнання, механізмів і пристроїв.

Продовження табл. 3.3

1	2	3
4	соціально- екологічна	- розробка і реалізація програм соціального захисту, покращення умов праці та матеріального рівня працівників, підвищення їх кваліфікації та перепідготовки; - проведення комплексу природоохоронних заходів, спрямованих на підвищення екологічних характеристик обладнання.
5	фінансова	- аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки; - впровадження роздільного обліку за видами економічної діяльності, що дозволить не тільки визначати доходи за різними видами діяльності, а й забезпечить узгодження таких доходів з відповідними видами витрат [21]; - створення адекватної системи ціноутворення як в монопольному, так і в потенційно конкурентному секторі; - побудова цін, що будуть враховувати не тільки відшкодування сукупних витрат на виробництво, а й необхідну системну реконструкцію підприємства, його сталий інноваційно-інвестиційний розвиток [22]; - приведення у відповідність обсягів фінансування нормативним вимогам процесів відтворення основних засобів; - реалізація заходів щодо залучення та централізації фінансових ресурсів [23].
6	інтерфейсна	- підвищення якості обслуговування клієнтури; - адаптування до змін потреб клієнтури, який у мінімальні терміни повинен оперативно реагувати та адаптуватися до вимог покупців; - прискорення темпів інтеграції обладнання , що виготовляється до європейських та світових нормативів [14].
7	силова	- охорона співробітників; - охорона майна (будівель, споруд, устаткування, транспорту); - охорона продукції; - страхування майна та ризиків; - гарантування безпеки інвестування; - захист від промислового та непромислового шпигунства [45].

Слід зазначити, що розподіл заходів з підвищення рівня економічної безпеки підприємств за складовими має досить умовний характер, адже всі складові дуже пов'язані між собою, і при проведенні певних змін в рамках однієї із них автоматично призведе до змін в інших в тій чи іншій мірі. Проте заходи

щодо вдосконалення кожного окремого компонента неефективні та можуть бути високоефективними лише за умови інтеграції.

3.3 Оцінювання економічної ефективності заходів удосконалення економічної безпеки ТОВ «Полімер»

Забезпечення високого рівня технологічної складової економічної безпеки на підприємстві можливо тільки за основи використання прогресивного обладнання. Оскільки було встановлено його знос більше 80% в усіх трьох досліджуваних роках вважаємо за доцільне вдосконалювати саме технічне забезпечення виробництва.

Посилення техніко-технологічної складової може бути досягнуто через збільшення використання інноваційного устаткування у виробничому процесі, а також впровадження технологій енергозбереження у виробництві. Це дозволить підприємству підвищити якість продукції, збільшити обсяги виробництва, зменшити свою залежність від постачальників енергоресурсів і зменшити собівартість продукції.

Розробимо план заходів щодо впровадження нового виробничого устаткування для підвищення технічного рівня підприємства (табл. 3.4).

Складемо планову калькуляцію витрат на впровадження нового устаткування по статтях:

1. Витрати на придбання обладнання ($B_{\text{п}}$).

Відзначаючи інноваційну діяльність ТОВ «Полімер» відзначимо, що оновлювати технологічне обладнання воно може лише у великих та інноваційних постачальників, що працюють здебільшого закордоном. Серед таких виробників варто відзначити KRIGER (м. Мюнхен), ТОВ «Мега-С» (м.Харків), Компанія MIOS (м.Ліон), Jinan Bodor CNC Machine Co., Ltd. (КНР), ДП «Абпланалп Україна» (м. Київ), Інжинірінгова компанія «АЛИСТА» (м. Дніпро), ТОВ «Араміс» (м. Черкаси), ТОВ «Ель-Сел Груп» (м. Київ), ТОВ «Машінтех» (м. Київ). Найпростішим методом ознайомитися із обладнанням із певними технологічними можливостями та функціями можна на

спеціалізованих виставках, що регулярно проводяться в Міжнародному виставковому центрі та Міжнародними торгово-промисловими палатами. Такий спосіб ознайомлення з продукцією дозволить за допомогою мультимедійних пристроїв наглядно побачити техніку в експлуатації та розробити ефективні рішення про купівлю техніки.

Таблиця 3.4 – План заходів щодо впровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер»

Найменування та зміст заходу, що пропонується	Відповідальні за реалізацію заходу	Терміни виконання	Витрати грн.	Економічний та інші види ефектів, грн.	Примітка
1. Пошук необхідного технологічного обладнання за технічними характеристиками	Головний інженер, директор підприємства	1 місяць	Такий вид робіт входить до функціональних обов’язків	Отримання достовірної інформації про поточні та перспективні результати діяльності	
2. Обговорення доцільності ефективності використання знайдених варіантів необхідного обладнання та прийняття рішення про терміновість його купівлі та впровадження	Наглядова рада, менеджмент підприємства	2 місяці	Прийняття рішення про необхідність поповнення основних засобів через використання майбутнього нерозподіленого прибутку на придбання нового устаткування для підприємства		
3. Пошук джерел фінансування купівлі обладнання	Головний технолог, головний інженер, директор підприємства	3 місяці	Оцінювання власних фінансових можливостей підприємства та аналіз можливих джерел залучення зовнішніх коштів		
4. Доставка нового устаткування			Купівля і встановлення нового устаткування		
5. Впровадження нового обладнання по для виробництва	Головний інженер, головний технолог	1 тиждень	Такий вид робіт входить до функціональних обов’язків	1.Виробництво більшої кількості продукції за одиницю часу; 2. Зменшення споживання енергоре-сурсів; 3. Автоматизація процесів; 4. Довший режим роботи устаткування; 5. Інші ефекти	
6. Навчання робітників основ користування новим устаткуванням	Головний інженер, головний технолог			1. Збільшення виробітку; 2. Зменшення втрат від браку; Спрощення виробничих процесів.	
7. Виплата за користування залученими коштами	Комерційний директор	3 роки	Забезпечення стабільного виробництва різноманітної високоякісної продукції різних сортів та в різному пакуванні		

З огляду на множину можливого обладнання для вдосконалення технологічної складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» вважаємо за доцільне придбати для використання станок АНВ-12.12-1980L, що пропонується ТОВ «Машінтех» (м. Київ) і дозволяє автоматизувати процеси під'єднання проводів до реле та їх закріплення з одночасним покриттям антикорозійною гідроізолюючою фарбою. Технічні можливості використання цього устаткування є доступними, а вартість складає 2069,9 тис.грн, що і становитиме витрати на придбання обладнання.

2. Витрати на комплектуючі (B_k).

Станок АНВ-12.12-1980L є повністю комплектним, а у випадку необхідності заміни певної деталі, станок на протязі 3 років знаходиться під сервісним обслуговуванням виробника.

3. Витрати на силову електроенергію (B_e) – електрична енергія витрачається на живлення електродвигунів, електронагрівальних приладів, апаратури. Її витрати залежать від потужності обладнання, що використовується. Витрати на силову електроенергію (B_e) розраховують за формулою:

$$B_e = \sum_{i=1}^n \frac{W_{yi} \cdot t_i \cdot C_e \cdot K_{впi}}{\varphi_i} \quad (3.1)$$

Де W_{yi} – встановлена потужність обладнання на визначеній i -й технологічній операції, кВт;

t_i – тривалість роботи обладнання на визначеній i -й технологічній операції при виготовленні одного виробу, год.;

C_e – вартість 1 кВт-години електроенергії, грн.;

$K_{впi}$ – коефіцієнт, що враховує використання потужності на визначеній i -й технологічній операції, $K_{впi} < 1$;

φ_i – коефіцієнт корисної дії обладнання.

$$B_e = \frac{2589 \text{ кВт} \cdot 1540 \text{ год} \cdot 1,68 \text{ грн./кВт} \cdot 0,9}{0,95} = 6345,7 \text{ тис. грн.}$$

3. Основна оплата праці виробничих робітників ($З_p$):

Витрати на основну заробітну плату обраховують за формулою:

$$З_p = \sum_{i=1}^n C_i \cdot t_i \quad (3.2)$$

де C_i – погодинна тарифна ставка робітника відповідного розряду за виконану відповідну роботу, грн./год;

t_i – час роботи робітника на визначеній i -й операції при виготовленні одного виробу, год.

$$З_p = 1540 \text{ год} \cdot 22,41 \text{ грн./год} = 34,5 \text{ тис. грн.}$$

4. Додаткова оплата праці виробничих робітників ($З_{\text{дод}}$):

$$З_{\text{дод}} = H_{\text{дод}} \cdot З_p \quad (3.3)$$

де $H_{\text{дод}}$ – норма нарахування додаткової заробітної плати.

$$З_{\text{дод}} = 0,15 \cdot 34,5 \text{ тис. грн.} = 5,175 \text{ тис. грн.}$$

5. Нарахування на заробітну плату ($З_n$):

$$З_n = (З_p + З_{\text{дод}}) H_{\text{зп}} \quad (3.4)$$

Із заробітної плати необхідно утримати: податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) - 18%, військовий збір – 1,5%, єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – 22%, загалом 41,5%.

де $H_{\text{зп}}$ – норманарахування на заробітну плату робітників.

$$З_n = (34,5 \text{ тис. грн.} + 5,175 \text{ тис. грн.}) \cdot 0,415 = 16,47 \text{ тис. грн.}$$

6. Загальновиробничі витрати:

Загальновиробничі витрати при застосуванні нового устаткування складатимуть: витрати на управління всім процесом впровадження, амортизація основних засобів, амортизація нематеріальних активів, витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, витрати на вдосконалення технології й організації виробництва, витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень, витрати на обслуговування виробничого процесу, витрати на охорону праці, інші витрати. Загальновиробничі витрати розраховуються за нормативами, які встановлено відповідно до інших статей, які формують собівартість встановлення обладнання. Конкретний норматив для введення автоматизованого обладнання, що використовує електроніку складає 260-350 %.

Тоді, величину загальновиробничих витрат можна обрахувати за формулою:

$$B_{\text{заг}} = H_{\text{зв}} \cdot Z_p \quad (3.5)$$

Таким чином, загальну собівартість встановлення нового автоматизованого обладнання, що використовує електроніку становитиме:

$$B_{\text{заг}} = 34,5 \text{ тис. грн.} \cdot 260\% = 89,7 \text{ тис. грн.}$$

$$C = 6345,7 + 34,5 + 5,175 + 16,47 + 89,7 = 6491,5 \text{ тис. грн.}$$

Оцінімо економічну ефективність доцільності запровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер». Планується корисно використовувати станок на протязі 3 років, короткий термін пояснюється швидким моральним та фізичним зносом новітньої інтелектуальної продукції, хоча і надалі може використовуватися у виробництві. Припустимо, що в результаті запровадження нового станка, і як наслідок, підвищення рівня технологічної безпеки

підприємства, його прибуток зросте на 18% у наступному 2024 році відповідно підприємство має отримати 1610,7 тис. грн., у 2026 році відбудеться зростання прибутку на 15% (менше, тому що підприємства – конкуренти також вестимуть політику оновлення основних фондів, а досліджуване підприємство не є лідером галузі), тоді підприємство отримуватиме – 1852,3 тис. грн., а у 2027 році на 12% – 2074,6 тис. грн. Норма дисконту складає 25%. Станок АНВ-12.12-1980L коштує 2069,9 тис. грн.

В загальному вигляді економічний ефект від введення в експлуатацію можна оцінити за такими показниками:

1. Показник чистого дисконтованого прибутку (Net Present Value), проект, що передбачає одноразові капітальні вкладення:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{\Pi_t}{(1+d)^t} - K \quad (3.7)$$

де Π_t – прибуток, отриманий від реалізації річної партії нової продукції у t -му році реалізації продукції, грн. ;

K – величина капітальних вкладень, грн.;

d – норма дисконту, величина якої залежить від рівня ризику, рівня банківської ставки по вкладах, рівня інфляції;

n – термін протягом якого продукція реалізовуватиметься на ринку, років;

t – відповідний рік функціонування проекту в якому очікується прибуток.

$$NPV = \frac{1610,7}{(1+0,25)^1} + \frac{1852,3}{(1+0,25)^2} + \frac{2074,6}{(1+0,25)^3} - 2069,9 = 1470,0 \text{ тис. грн.}$$

Враховуючи те, що $NPV > 0$, проект може бути рекомендований до реалізації;

2. Індекс дохідності (прибутковості) (I_d):

$$I_d = \frac{\sum_{i=1}^n \text{ГП}_{i.\text{приб.}}}{K_{\text{приб.}}} \quad (3.8)$$

де $\sum_{i=1}^n \text{ГП}_{i.\text{приб.}}$ – сума теперішньої вартості середньорічних величин грошових потоків за певний період, грн. Величини грошових потоків ($\text{ГП}_{i.\text{приб.}}$) є величиною отриманого загального прибутку від реалізації всієї партії продукту виготовленого на новому обладнанні, грн.;

n – термін, протягом якого планується використовувати нове обладнання, років;

$K_{\text{приб.}}$ – величина капітальних вкладень у нове обладнання, грн.

Сума теперішньої вартості середньорічних величин грошових потоків:

$$\sum_{i=1}^n \text{ГП}_{i.\text{приб.}} = \sum_{i=1}^n (\text{ГП}_i \cdot D_{\text{мн}}) \quad (3.9)$$

де n – термін, протягом якого здійснюються капітальні вкладення;

$D_{\text{мн}}$ – значення дисконтного множника.

$$\sum_{i=1}^n \text{ГП}_{i.\text{приб.}} = 1 \text{ рік} \cdot 0,8 = 0,8$$

$$D_{\text{мн}} = \frac{1}{(1 + \frac{d\%}{100\%})^1} = \frac{1}{1,25} = 0,8;$$

$$I_d = \frac{0,8}{2069,9} = 0,04.$$

Оскільки $I_d < 1$, реалізація проекту з точки зору дохідності є вкрай низькою, але беззаперечно потрібною, оскільки служить можливістю

забезпечення подальшого функціонування та зростання прибутків за рахунок виробництва нової продукції на новому обладнанні. Низький рівень дохідності також пояснюється коротким строком експлуатації, що є доцільним для машинобудівного підприємства, своєчасне оновлення основних фондів якого є необхідним за умови швидкого науково-технічного проекту.

Таким чином, удосконалення економічної безпеки підприємства було запропоновано здійснювати за рахунок підвищення його техніко-технологічної бази шляхом запровадження до використання нового виробничого станка АНВ-12.12-1980L. Було запропоновано шляхи пошуку постачальників можливого устаткування, технічні можливості обраного варіанта, аргументовано доцільність його використання. Зазначені роботи супроводжувалися планом заходів щодо впровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер». Доцільність впровадження зазначеного станка було підтверджено економічними розрахунками витрат на його впровадження, обслуговування та використання. Отримані розрахунки підтвердили доцільність запровадження нового устаткування через збільшення обсягу випуску нової продукції, що може забезпечити зростання прибутковості ТОВ «Полімер». Суперечливість розрахованих показників чистого грошового потоку та індексу дохідності можна пояснити слабкістю інших показників безпеки підприємства, що негативно впливають на економічну безпеку підприємства.

Висновки до розділу 3

Заходи вдосконалення управління економічною безпекою підприємства передбачають формулювання та реалізацію бізнес-рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту переважаючих фінансово-економічних інтересів компанії від внутрішніх і зовнішніх загроз. До основних напрямів формування економічної безпеки варто віднести:

1. формування та використання належного інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, що проявляється у

постачанні потрібної для ефективного управління підприємством інформації в повному обсягів в потрібні моменти часу;

2. нарощення фінансових можливостей підприємства, що проявляється у зростання рівня доходності власного капіталу підприємства (рівня фінансової рентабельності), забезпеченні достатнього обсягу фінансових ресурсів та своєчасність їх надходження, забезпеченні фінансової стабільності підприємства, створенні високого рівня інвестиційної активності та ефективності інвестицій, нейтралізації фінансових ризиків тощо;
3. вдосконаленні методології дослідження стану підприємства;
4. заходи в формуванні кадрової безпеки шляхом підвищення мотивації праці;
5. моніторинг екологічних нормативів та стандартів та їх вчасне впровадження в діяльність підприємства.

Формування системи заходів щодо вдосконалення управління економічною безпекою на підприємстві повинно здійснюватися за такими складовими:

1. матеріально-технічна складова – запровадження сучасних видів техніки, оновлення, модернізація та заміна застарілого устаткування;
2. кадрова – удосконалення системи мотивації персоналу та забезпечення справедливості в оплаті праці;
3. інформаційно – комунікаційна – забезпечення цілісності інформації та програмного середовища через впровадження чи вдосконалення системи антивірусного захисту шлюзів входу в мережу Інтернет, файлових серверів, робочих місць користувачів, централізованого управління, періодичного оновлення антивірусних баз даних;
4. маркетингово-збутова – застосування відмінних рівнів цін за рівнем якості та комплексності сервісних послуг;
5. експлуатаційна – впровадження в діяльність такого фактору підвищення ефективності виробництва як інтенсифікація виробничого устаткування;

6. фінансова – аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки на основі приведення у відповідність обсягів фінансування нормативним вимогам процесів відтворення основних та оборотних засобів на підприємстві.

Оскільки підприємство працює в сфері виробництва гумових виробів стан його основних фондів формує основу для виробничої діяльності, тому для вдосконалення економічної безпеки ТОВ «Полімер» було обрано підвищення його техніко-технологічної бази шляхом запровадження до використання нового виробничого станка АНВ-12.12-1980L. Було запропоновано шляхи пошуку постачальників можливого устаткування, технічні можливості обраного варіанта, аргументовано доцільність його використання. Зазначені роботи супроводжувалися планом заходів щодо впровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер». Доцільність впровадження зазначеного станка було підтверджено економічними розрахунками витрат на його впровадження, обслуговування та використання. Отримані розрахунки підтвердили доцільність запровадження нового устаткування через збільшення обсягу випуску нової продукції, що може забезпечити зростання прибутковості ТОВ «Полімер». Суперечливість розрахованих показників чистого грошового потоку та індексу дохідності можна пояснити слабкістю інших показників безпеки підприємства, що негативно впливають на економічну безпеку підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Економічна безпека підприємства – це динамічні умови стабільного зростання виробничих чи сервісних процесів при існуванні підстав для захищеності кількісних та якісних характеристик основної діяльності підприємства від внутрішніх і зовнішніх негативних чинників впливу.

2. Управління економічною безпекою повинно охоплювати такі основні етапи як вивчення особливостей наряду діяльності підприємства, сегмента, який воно охоплює на ринку; визначення місії та цілей діяльності; дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища, у якому працює підприємство, збір та аналіз відомостей про проблемні ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання, виявлення наявних та потенційних загроз економічній безпеці підприємства, ретельний аналіз отриманої інформації; оцінку рівня економічної безпеки підприємства за фінансовою, інтелектуально-кадровою, силовою, виробничо-технологічною, політико-правовою, інформаційною, екологічною складовими економічної безпеки підприємства; моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розробка заходів щодо мінімізації та нейтралізації впливу виявлених на попередньому етапі негативних факторів; вибір засобів і заходів захисту від виявлених загроз; визначення обсягу відповідальності та повноважень керівників, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи економічної безпеки;

3. Економічна безпека підприємства визначається з використанням якісних та кількісних показників, що залежать від можливостей менеджменту суб'єкта господарювання та фахівців підприємства ефективно застерегтися від можливих загроз і мінімізувати або знешкодити шкідливі наслідки негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища на підприємство. Відтак, запропоновано використовувати методичний підхід, що ґрунтується на формуванні системи оціночних показників, визначенні локальних показників для оцінки рівня певних складових економічної безпеки підприємства та узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства. Такий методичний підхід дасть можливість сфокусувати увагу на проблемних моментах у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

4. Розвиток промисловості гумових виробів відбувається щороку все активніше. Зростає попит на готові гумові вироби в основних галузях промисловості, будівництва, серед виробництва споживчих товарів в автомобільному і повітряному транспорті, сільському господарстві та фармацевтиці. Загалом гумова промисловість в цілому характеризується високими темпами розвитку та впровадження. Відмінною особливістю виробництва гумових виробів є надзвичайно широкий асортимент (близько 100 тис. найменувань), оскільки вироби знаходять застосування у всіх сферах сучасного суспільства. Аналіз виробництва гумових виробів в Україні засвідчив нестабільну динаміку, якщо у 2020 році було виготовлено продукції на суму 220452352,7 тис. грн., що становило 2,9% у загальній структурі економіки держави, то у 2021 році відбулося збільшення обсягів виробництва до 288469345,0 тис. грн., що відповідало лише частці у 2,7%, тобто зросла вартість виробництва, про цьому кількість виготовлених виробів могла і не зрости. Проте, вкрай негативні тенденції спостерігалися у 2022 році коли обсяг виробництва скоротився до 172875377,6 тис. грн. і складало лише 0,4% у структурі економіки. При цьому складові галузі – виробництво гумових і пластмасових виробів та виробництво гумових виробів демонстрували такі ж тенденції зростання у 2021 році та різкого скорочення у 2022 році.

5. Розвиток виробництва гумових виробів в Україні більш детально був досліджений на прикладі ТОВ «Полімер» у Вінниці, що є відомим виробником гумових виробів та продукції з полімерів. Основні напрями діяльності ТОВ «Полімер» є: виробництво гумових шин, покришок та інших гумових виробів, виробництво полімерних плівок: виробництво різних видів плівок, що використовуються в пакуванні, будівництві та сільському господарстві та переробка вторинних полімерів. Фінансові результати діяльності ТОВ «Полімер» є вкрай суперечливими оскільки для прикладу чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році в порівнянні із 2021 роком зріс, втім чистий прибуток продемонстрував скорочення із 5118,0 тис. грн. у 2021 році до 1103,0 тис. грн. у 2023 році, показник собівартості при цьому зростав, що свідчить про наявність інших факторів, які стримували ефективність підприємства. Виходячи із цієї ситуації на підприємстві можна зробити висновок про наявність факторів,

які негативно впливають на роботу підприємства, а отже створюють певну небезпеку для його функціонування.

7. Дослідження загального показника економічної безпеки підприємства показав негативні значення екологічної та техніко-технологічної складових економічної безпеки. Оскільки виявлені значення складових не задовольняє нормативних вимог із дотриманням значення ≥ 1 , відповідно то рівні цих складових економічної безпеки не є прийнятними. Таким чином, оскільки значення узагальнюючого показника є меншим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства не можна вважати задовільним за досліджуваний період. Оскільки все ж було виявлено позитивні результати діяльності підприємства можна стверджувати, що вони забезпечувалися за рахунок вдалої ринкової кон'юнктури або просто ризикової діяльності, що вимагає подальшого удосконалення управління економічною безпекою підприємства.

8. Заходи вдосконалення управління економічною безпекою підприємства передбачають формулювання та реалізацію бізнес-рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту переважаючих фінансово-економічних інтересів компанії від внутрішніх і зовнішніх загроз. До основних напрямів формування економічної безпеки варто віднести: формування та використання належного інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, що проявляється у постачанні потрібної для ефективного управління підприємством інформації в повному обсягів в потрібні моменти часу; нарощення фінансових можливостей підприємства, що проявляється у зростання рівня доходності власного капіталу підприємства (рівня фінансової рентабельності), забезпеченні достатнього обсягу фінансових ресурсів та своєчасність їх надходження, забезпеченні фінансової стабільності підприємства, створенні високого рівня інвестиційної активності та ефективності інвестицій, нейтралізації фінансових ризиків тощо; вдосконаленні методології дослідження стану підприємства; заходи в формуванні кадрової безпеки шляхом підвищення мотивації праці; моніторинг екологічних нормативів та стандартів та їх вчасне впровадження в діяльність підприємства. Формування системи заходів щодо вдосконалення управління економічною безпекою на підприємстві повинно здійснюватися за такими складовими як матеріально-технічна складова – запровадження сучасних

видів техніки, оновлення, модернізація та заміна застарілого устаткування; кадрова – удосконалення системи мотивації персоналу та забезпечення справедливості в оплаті праці; інформаційно – комунікаційна – забезпечення цілісності інформації та програмного середовища через впровадження чи вдосконалення системи антивірусного захисту шлюзів входу в мережу Інтернет, файлових серверів, робочих місць користувачів, централізованого управління, періодичного оновлення антивірусних баз даних; маркетингово- збутова – застосування відмінних рівнів цін за рівнем якості та комплексності сервісних послуг; експлуатаційна – впровадження в діяльність такого фактору підвищення ефективності виробництва як інтенсифікація виробничого устаткування; фінансова – аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки на основі приведення у відповідність обсягів фінансування нормативним вимогам процесів відтворення основних та оборотних засобів на підприємстві.

9. Оскільки підприємство працює в сфері виробництва гумових виробів стан його основних фондів формує основу для виробничої діяльності, тому для вдосконалення економічної безпеки ТОВ «Полімер» було обрано підвищення його техніко-технологічної бази шляхом запровадження до використання нового виробничого станка АНВ-12.12-1980L. Було запропоновано шляхи пошуку постачальників можливого устаткування, технічні можливості обраного варіанта, аргументовано доцільність його використання. Зазначені роботи супроводжувалися планом заходів щодо впровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер». Доцільність впровадження зазначеного станка було підтверджено економічними розрахунками витрат на його впровадження, обслуговування та використання. Отримані розрахунки підтвердили доцільність запровадження нового устаткування через збільшення обсягу випуску нової продукції, що може забезпечити зростання прибутковості ТОВ «Полімер». Суперечливість розрахованих показників чистого грошового потоку та індексу дохідності можна пояснити слабкістю інших показників безпеки підприємства, що негативно впливають на економічну безпеку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2019. 295 с.
2. Белоусова І. А. Управлінський облік – інформаційна складова системи економічної безпеки підприємства. К.: Дорадо-Друк, 2020. 432 с.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства. К.: КНЕУ, 2019. 738 с.
4. Ільяшенко С. І. Складові економічної безпеки підприємства та підходи до їх оцінки. Актуальні проблеми економіки. 2020. №3(21). С.12-19.
5. Капітула С. В. Оцінка та управління економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. №1. С.18-26.
6. Хома І. Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства. Львів. Вид-во НУ «Львівська політехніка». 2012. 504 с
7. Станкевич Н. А. Сутність економічної безпеки підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/207.pdf> (дата звернення 19.05.2024).
8. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Львів. Ліга -Прес. 2019. 256 с.
9. Грибіненко О. М. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 22. Ч.1. С. 45-49.
10. Коваленко О. В. Підходи до визначення поняття економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип.1(01). С. 78-81.
11. Череп А. Сутність економічної безпеки як складової частини діяльності підприємства та сучасні підходи до її трактування. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип.31(1). С. 27-34.

12. Бойко Т. В. Актуальні проблеми економічної безпеки України. URL: <http://library.kr.ua/orhus/bojko.pdf> (дата звернення 16.05.2024).
13. Клімова Г. П. Економічна безпека: сутність та основні напрями забезпечення. *Право та інновації*. №3 (19). 2017. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Klimova19.pdf> (дата звернення 29.05.2024).
14. Слободиський В. І. Економічна безпека підприємства : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 263 с.
15. Сосновська І. М. Поняття і значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. №9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303> (дата звернення 7.06.2024).
16. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія. Тернопіль. ФОП Паляниця В. А. 2018. 515 с.
17. Баранова В. В. Сутність економічної безпеки національного господарства та її характеристики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 21. Ч.2. 2018. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/33.pdf (дата звернення 12.05.2024).
18. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. №2. URL: https://mmi.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/mmi/volume-2-issue-2/mmi2011_2_190_195.pdf (дата звернення 16.05.2024).
19. Орлова К. Є. Теоретико-методичні засади управління економічною безпекою бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 33. 2019. С. 126-130.
20. Ковальчук А. М. Детермінанти забезпечення мотиваційного управління економічною безпекою підприємств в умовах стійкого розвитку. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Серія «Економічні науки». 2020. № 3(147). С. 98-107.

21. Герасимчук В. Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність. К. : Вид-во "Вища шк.", 2021. 265 с.
22. Козаченко А. В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення. К. : Вид-во "Лібра", 2023. 280 с.
23. Новикова О. Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення. Львів : Вид-во "Нова", 2022. 407 с.
24. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства. К. : Вид-во КНУТД, 2016. 167 с.
25. Ковальчук А. М. Управлінські аспекти оцінювання економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційної економіки. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. №4 (72). С. 211-218 .
26. Ковальчук А. М. Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. №3 (71). С. 151-160.
27. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства : властивості, стратегія та методи забезпечення. *Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки*. 2014. Т. 2. С. 176–182.
28. Орлик О. В. Фінансово-економічна безпека підприємства та підходи до її забезпечення. *Інформаційна та економічна безпека : праці міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції*. Харків, 2014. С. 76–78.
29. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / за заг. ред. Т. Г. Васильціва. Львів, 2012. 386 с.
30. Орлик О. В. Особливості управління фінансовою безпекою підприємств в сучасних умовах господарювання. *Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції : праці IX міжнар. наук.-практ. конф. : частина 2* (Харків, 19-20 квітня 2017 р.). Харків, 2017. С. 185–188.
31. Орлик О. В. Напрямки формування надійної системи економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Соціально-економічні аспекти розвитку*

- економіки та управління : праці міжнар. наук.-техн. конф.* (Дніпропетровськ, 16-17 січня 2014 р.). Дніпропетровськ, 2014. С. 306–309.
32. Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С. Моделювання економічної безпеки: держави, регіону, підприємства : монографія / за заг. ред. В. М. Геєця. Харків, 2016. 239 с.
 33. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Вісник Житомирського державного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 6 (58). С. 340–343.
 34. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0817_u.htm.
 35. ТОВ «Полімер». URL: <http://.polimer.com.ua/ua/> (дата звернення 16.05.2024).
 36. Козаченко Г. Б., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ, 2003. 280 с.
 37. Малик О. В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Хмельницький, 2015. 29 с.
 38. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Львів, 2021. 380 с.
 39. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект. К. : Атіка, 2019. 432 с.
 40. Ніколаюк С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності : курс лекцій / С. І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук. К. : КНТ, 2020. 320 с.
 41. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. К. : Університет економіки та права «КРОК», 2014. 403 с.
 42. Муртіян В. І. Економічна безпека України. К.: Лібра, 2022. 462 с.
 43. Прус Н. В. Система економічної безпеки підприємства: поняття, сутність, принципи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. №2. С. 675-679.

44. Захаров О. І. Побудова комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2018. Вип. 18. Т. 4., С. 50-58.
45. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. К. : Атака, 2021., 432 с.
46. Кириченко О. А., Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посіб. К. : Дорадо-Друк, 2020. 480 с.
47. Станкевич Н. А. Сутність економічної безпеки підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/207.pdf> (дата звернення 29.05.2024).
48. Кургузенкова Л. А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 2. С. 29-33.
49. Іванків О. Я. Сутність системи економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 109-112.
50. Петренко О. В. Економічна безпека підприємства: загрози та шляхи їх пересічення. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С.328-333.
51. Білоусова І. А. Управлінський облік – інформаційна складова системи економічної безпеки. К.: Дорадо-Друк, 2021. 432 с.
52. Васильєв О. В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2013. Том 14. № 2. С. 138-145.
53. Череп О. Г. Концепція управління економічною безпекою машинобудівних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2019. №4. С. 107-110.
54. Ткаченко А. М. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2020. №1(17). С. 101-106.
55. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізм зміцнення. Львів: Арал, 2021. 384 с.

ДОДАТКИ

Додаток А
(обов'язковий)
Протокол перевірки магістерської кваліфікаційної роботи
на наявність текстових запозичень

Назва роботи: Управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю на ринку виробництва гумових виробів (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Полімер»)
Тип роботи: магістерська кваліфікаційна робота
Підрозділ кафедра ММЕ, факультет МІБ
(кафедра, факультет)

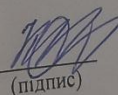
Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 81,2 Схожість 18,8

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне)

- ☐ Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
- ☐ Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання.
- ☐ Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку

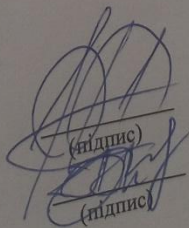
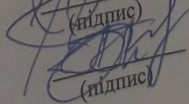

(підпис)

Карачина Н.П.
(прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи

Керівник роботи

(підпис)

(підпис)

Федорко О.В.
(прізвище, ініціали)
Благодир Л.М.
(прізвище, ініціали)

Додаток В
(обов'язковий)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

ТОВ «Полімер»

за 2021-2023 роки

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ - "ПОЛІМЕР"

(Звіт про фінансовий стан) 2021-2022

Актив

Назва рядка	Код рядка	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)
I. Необоротні активи Нематеріальні активи			
	1000	51.00	102.00
первісна вартість	1001	157.00	223.00
накопичена амортизація	1002	106.00	121.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	85.00
Основні засоби	1010	22 151.00	26 894.00
первісна вартість	1011	42 455.00	51 615.00
Знос	1012	20 304.00	24 721.00
Інвестиційна нерухомість			
	1015	0.00	0.00
первісна вартість	1016	0.00	0.00
Знос	1017	0.00	0.00
Довгострокові біологічні активи			
	1020	0.00	0.00
первісна вартість	1021	0.00	0.00
накопичена амортизація	1022	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	0.00
інші фінансові інвестиції	1035	67.00	67.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	2021рік (тис. грн)	2022рік (тис.грн)
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	0.00
Гудвіл	1050	0.00	0.00
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	0.00
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	0.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	22 269.00	27 148.00
II. Оборотні активиЗапаси	1100	4 578.00	4 428.00
Виробничі запаси	1101	3 490.00	3 469.00
Незавершеневиробництво	1102	1 088.00	959.00
Готова продукція	1103	0.00	0.00
Товари	1104	0.00	0.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Депозити перестрахування	1115	0.00	0.00
Векселі одержані	1120	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9 769.00	8 310.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: завиданими авансами	1130	515.00	808.00
з бюджетом	1135	0.00	0.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
з нарахованих	1140	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис.грн)
доходів			
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	917.00	7.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	160.00	39.00
Готівка	1166	3.00	7.00
Рахунки в банках	1167	157.00	32.00
Витрати майбутніх періодів	1170	134.00	185.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	0.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	0.00
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	0.00
резервах незароблених премій	1183	0.00	0.00
інших страхових резервах	1184	0.00	0.00
Інші оборотні активи	1190	76.00	70.00
Усього за розділом II	1195	16 149.00	13 847.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	38 418.00	40 995.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	2021 рік (тис.грн)	2022 рік (тис. грн)
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 000.00	1 000.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	0.00
Капітал удооцінках	1405	0.00	0.00
Додатковий капітал	1410	0.00	0.00
Емісійний дохід	1411	0.00	0.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	20 579.00	29 196.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00
Вилучений капітал	1430	0.00	0.00
Інші резерви	1435	0.00	0.00
Усього за розділом I	1495	21 579.00	30 196.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	0.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	0.00
Довгострокові кредити банків	1510	2 995.00	2 255.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	0.00
Довгострокові забезпечення	1520	503.00	655.00

Назва рядка	Код рядка	2021 рік (тис.грн)	2022 рік (тис. грн)
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	503.00	655.00
Цільове фінансування	1525	0.00	0.00
Благодійна допомога	1526	0.00	0.00
Страхові резерви	1530	0.00	0.00
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	0.00
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	0.00
резерв незароблених премій	1533	0.00	0.00
інші страхові резерви	1534	0.00	0.00
Інвестиційні контракти	1535	0.00	0.00
Призовий фонд	1540	0.00	0.00
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	0.00
Усього за розділом II	1595	3 498.00	2 910.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	6 450.00	4 318.00
Векселі видані	1605	0.00	0.00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	3 661.00	1 529.00

Назва рядка	Код рядк а	2021 рік (тис.грн)	2022 рік (тис. грн)
розрахунками збюджетом	1620	1 863.00	877.00
у тому числі зподатку на прибуток	1621	723.00	184.00
розрахунками зістрахування	1625	99.00	101.00
розрахунками зоплати праці	1630	456.00	540.00
за одержанимиавансами	1635	682.00	412.00
за розрахунками зучасниками	1640	0.00	0.00
із внутрішніхрозрахунків	1645	0.00	0.00
за страховоюдіяльністю	1650	0.00	0.00
Поточні забезпечення	1660	0.00	0.00
Доходи майбутніхперіодів	1665	0.00	0.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	130.00	112.00
Усього за розділомІІІ	1695	13 341.00	7 889.00
ІV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними дляпродажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
V. Чиста вартістьактивів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	0.00
Баланс	1900	38 418.00	40 995.00

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	2022рік (тис. грн)	2021рік (тис. грн)
Чистий дохід від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг)	2000	115 775.00	119 756.00
Чисті заробленістрахові премії	2010	0.00	0.00
Премії підписані,валова сума	2011	0.00	0.00
Премії, передані у перестраховання	2012	0.00	0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0.00	0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0.00	0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	94 927.00	102 659.00
Чисті понесенізбитки за страховими виплатами	2070	0.00	0.00
Валовий: прибуток	2090	20 848.00	17 097.00
збиток	2095	0.00	0.00
Дохід (витрати) відзміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0.00	0.00
Дохід (витрати) відзміни інших страхових резервів	2110	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	2022 рік (тис. грн)	2021 рік (тис. грн)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0.00	0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0.00	0.00
Інші операційні доходи	2120	680.00	93.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0.00	0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0.00	0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0.00	0.00
Адміністративні витрати	2130	5 809.00	5 076.00
Витрати на збут	2150	2 789.00	2 917.00
Інші операційні витрати	2180	220.00	245.00
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0.00	0.00
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0.00	0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	12 710.00	8 952.00
збиток	2195	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	2022 рік (тис. грн)	2021 рік (тис. грн)
Дохід від участі в капіталі	2200	0.00	0.00
Інші фінансові доходи	2220	0.00	20.00
Інші доходи	2240	3.00	113.00
Дохід від благодійної допомоги	2241	0.00	0.00
Фінансові витрати	2250	984.00	2 844.00
Втрати від участі в капіталі	2255	0.00	0.00
Інші витрати	2270	0.00	0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляційна монетарні статті	2275	0.00	0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	11 729.00	6 241.00
збиток	2295	0.00	0.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2 111.00	-1 123.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0.00	0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	9 618.00	5 118.00
збиток	2355	0.00	0.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	2022 рік (тис. грн)	2021 рік (тис. грн)
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0.00	0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0.00	0.00
Накопичені курсові різниці	2410	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	2022 рік (тис.грн)	2021 рік (тис.грн)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих таспільних підприємств	2415	0.00	0.00
Інший сукупний дохід	2445	0.00	0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0.00	0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	9 618.00	5 118.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	2022 рік (тис.грн)	2021 рік (тис. грн)
Матеріальні затрати	2500	80 110.00	88 927.00
Витрати на оплату праці	2505	13 456.00	12 151.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 926.00	2 662.00
Амортизація	2515	4 865.00	5 122.00
Інші операційні витрати	2520	2 084.00	2 274.00
Разом	2550	103 441.00	111 136.00

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Звітний вплив до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю підприємство "Полімер"**

Територія **м. Ілліянка**

Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**

Вид економічної діяльності **Виробництво плит, листів, труб і профільів із пластмас**

Середня кількість працівників **118**

Адреса, телефон **вулиця Максима Шинка, буд. 46-й, приміщення 1, м. ІЛІНІЙЦІ, 21034**

Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць)

за СДР

за КАТОГП

за КОМФ

за КВЕД

23058539

240

22.21

ДОКІМАНТО

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2023

р.

Форма №1 Код за ДКУД

1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	102	125
нерівнен партія	1001	223	275
накопичена амортизація	1002	121	150
Незаввершені капітальні інвестиції	1005	85	255
Основні засоби	1010	26 894	21 630
нерівнен партія	1011	51 615	52 496
знос	1012	24 721	30 866
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
нерівнен партія інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
нерівнен партія довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	67	67
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізційні втрати	1060	-	-
Залишок коштів у нейтралізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	27 148	22 077
II. Оборотні активи			
Залишки	1100	4 428	11 025
виробничі запаси	1101	3 469	9 945
незаввершене виробництво	1102	959	1 080
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переуступання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8 310	9 211
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	808	741
з бюджетом	1135	-	22
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	17
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7	45
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
і гроші та їх еквіваленти	1165	39	1 232
готівка	1166	7	6
рахунки в банках	1170	32	1 226
Витрати майбутніх періодів	1175	185	260
Частина перестраховки у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах негартованих премій	1183	-	-

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю-підприємство
"Полімер"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ
2024 01 01

23058330

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	157 208	115 775
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(144 082)	(94 927)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	13 126	20 848
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	1 032	680
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання кошти, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(7 755)	(5 809)
Витрати на збут	2150	(3 634)	(2 789)
Інші операційні витрати	2180	(207)	(220)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	2 562	12 710
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1	-
Інші доходи	2240	23	3
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(1 241)	(984)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Додаток В

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА З
МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА РИНКУ ВИРОБНИЦТВА ГУМОВИХ
ВИРОБІВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІМЕР»)

Таблиця 1 – Мета, об’єкт, предмет та завдання роботи, наукова новизна

Мета	вивчення сутності, методичних засад управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю, а також розробка заходів щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства.
Завдання	- розглянути економічну сутність економічної безпеки підприємства; - провести дослідження основних засад управління економічною безпекою підприємства; - розкрити методичні засади оцінки економічної безпеки підприємства; - проаналізувати стан розвитку галузі виробництва гумових виробів в Україні; - охарактеризувати підприємство з міжнародною діяльністю товариство з обмеженою діяльністю «Полімер» та результатів його фінансово-господарської діяльності - здійснити аналіз економічної безпеки підприємства з міжнародною діяльністю «Полімер»; - розкрити щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства; - обґрунтувати основні напрямки підвищення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»; - здійснити економічне обґрунтування основних заходів щодо удосконалення ефективності економічної безпеки товариства з обмеженою діяльністю «Полімер».
Об’єкт дослідження	процес управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю
Предмет дослідження	теоретико-методичні та прикладні аспекти управління економічною безпекою підприємства з міжнародною діяльністю товариства з обмеженою діяльністю «Полімер»
Наукова новизна	удосконалено: понятійно-категоріальний апарат економічної безпеки, що сприяло уточненню та диференційованому відокремленню такої категорії як «економічна безпека», що на відміну від існуючих зосереджує увагу на активній діяльності підприємства та підстав, які її формують; дістали подальший розвиток: перспективні напрями розвитку економічної безпеки підприємств з виробництва гумових виробів, що на відміну від існуючих враховують такі складові економічної безпеки як транспортно-виробнича, експлуатаційна, інфраструктурна, фінансова, соціально-економічна, інтерфейсна та силова.

Таблиця 2 – Визначення поняття «економічна безпека»

Автор	Зміст поняття, джерело
Захищеність від негативного впливу чинників	
Капітула С.	стан захищеності підприємства від потенційного або існуючого негативного впливу низки екологічних, економічних, соціальних, правових і силових внутрішніх і зовнішніх факторів
Хома І.	економічна захищеність як невід’ємний складовий елемент, причому незалежний, а економічна захищеність є одним із видів захищеності сучасного підприємства
Станкевич Н.	універсальна категорія, що відображає захист бізнесу на всіх рівнях економічних відносин, починаючи з держави і закінчуючи окремими громадянами
Забезпеченість економічного розвитку та стабільності	
Живко З.	здатність своєчасно та адекватно реагувати на умови, що сприяють економічному розвитку та стабільності підприємства, зміну внутрішніх та зовнішніх обставин, негативну дію нестабільних факторів, не завдаючи значних збитків
Грибіненко О.	Комплексна характеристика, ступінь захисту від негативного впливу всіх можливих внутрішніх і зовнішніх факторів підприємства, що забезпечує стабільну та ефективну діяльність
Коваленко О.	комплексна характеристика досягнутих та очікуваних результатів діяльності підприємства, яка зумовлена узгодженням цілей та передбачає раціональне використання ресурсів
Череп А.	можливість забезпечення сталого економічного розвитку, процвітання та координації виробничих процесів за умови зменшення та попередження негативних наслідків загроз ринковому середовищу, взаємодії та соціального захисту працівників, підвищення професійних якостей працівників та підвищення заробітної плати.
Бойко Т.	забезпечення спроможності розвитку нації, забезпечення оптимального стану національної економіки, протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, з позицій ресурсно-функціонального підходу або ж з точки зору захисту національних інтересів
Клімова Г.	Такий стан економічної системи, який дозволяє динамічно та ефективно розвиватися, успішно вирішуючи соціальні проблеми, і водночас дає можливість державі розробляти та здійснювати власну економічну політику.
Стан ефективного використання ресурсів	
Слободиський В.	стан ресурсів підприємства (капітал, людські ресурси, інформаційні та технологічні ресурси, машини та обладнання, права) і підприємницьких можливостей, що забезпечує стабільне функціонування та динамічний науково-технічний і соціальний розвиток, а також максимально ефективно їх використання для попередження ризиків.
Можливість запобігати негативному впливу чинників зовнішнього середовища	
Сосновська І.	всеосяжна характеристика, яка розуміється як рівень захисту всіх видів несприятливих ситуацій, що можуть виникнути на підприємстві від внутрішніх і зовнішніх загроз. Має бути під контролем керівництва компанії для забезпечення стабільного функціонування та ефективного розвитку
Вівчар О.	стан захищеності ресурсів та інтелектуального потенціалу від існуючих та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування, що характеризується високими показниками фінансової активності та перспективами майбутнього економічного розвитку.
Баранова В.	адаптація до впливу факторів середовища, що досягається шляхом захисту від впливу навколишнього середовища (шляхом уникнення зовнішніх і внутрішніх загроз) і реагуванням на впливи середовища (шляхом протидії руйнівним впливам або усуненням негативних наслідків)

Економічна безпека – динамічні умови стабільного зростання виробничих чи сервісних процесів при існуванні підстав для захищеності кількісних та якісних характеристик основної діяльності підприємства від внутрішніх і зовнішніх негативних чинників впливу

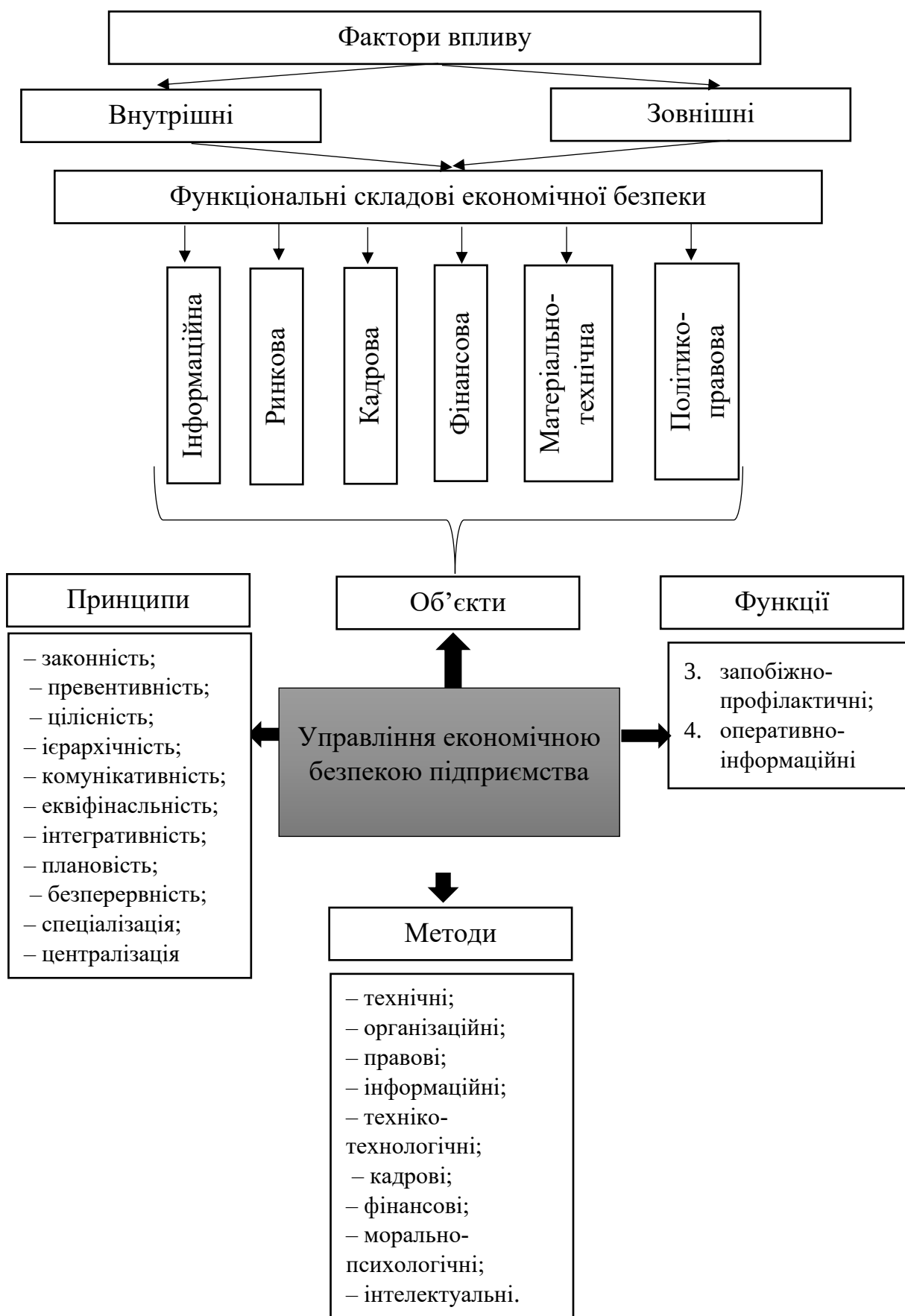

Рисунок 1 – Система управління економічною безпекою підприємства

Таблиця 3 – PEST-аналіз промисловості гумових виробів

Політика (Р)	Вага	Бал	Оцінка	Економіка (Е)	Вага	Бал	Оцінка
1. Рівень державного втручання в галузі	0,15	5	0,75	1. Обсяги та стан конкурентного середовища в галузі	0,3	5	1,5
2. Політичні перипетії	0,3	3	0,9	2. Розвиток інвестиційної діяльності в галузі	0,15	3	0,45
3. Можливі прогалини в правовому середовищі	0,1	7	0,7	3. Співвідношення попиту та пропозиції	0,25	7	1,75
4. Можливість здійснення державних замовлень на гумову продукцію та їх прозорість	0,2	4	0,8	4. Коливання курсу валют	0,1	4	0,4
5. Розмір та кількість податків, умови їх справляння	0,1	6	0,6	5. Коливання цін на ресурси (здебільшого їх здорожчання)	0,07	2	0,14
6. Політичні погляди замовників	0,1	1	0,1	6. Вартість енергоносіїв	0,08	6	0,48
7. Поправки до законодавчої бази	0,05	2	0,1	7. Особливості митних процедур стосовно продукції	0,05	1	0,05
Усього	1	-	3,95	Усього	1	-	4,77
Соціум (S)	Вага	Бал	Оцінка	Технологія (Т)	Вага	Бал	Оцінка
1. Важливість продукції для споживачів	0,15	7	1,05	1. Розвиток технологій та стан їх впроваджень на підприємствах	0,12	4	0,48
2. Рівень життя населення	0,25	4	1	2. Застарілість виробництва	0,13	6	0,78
3. Зниження купівельної спроможності	0,25	6	1,5	3. Можливість використання нових видів сировини та джерел енергоносіїв	0,15	3	0,45
4. Схильність населення до використання продукції	0,1	5	0,5	4. Виробничий можливості	0,25	7	1,75
5. Обсяги замовлення потенційними споживачами	0,1	3	0,3	5. Можливості кооперації з іншими виробниками	0,2	5	1
6. Розвиток культури споживання гумових виробів	0,08	1	0,08	6. Спроможність до реінжинірингу на підприємстві	0,09	2	0,18
7. Домінування в населення екологічно свідомих настроїв	0,07	2	0,14	7. Вдосконалення конструкторських рішень та технологічних карт виготовлення продукції	0,06	1	0,06
Усього	1	-	4,57	Усього	1	-	4,7

Таблиця 4 – SWOT -аналіз промисловості гумових виробів

		Зовнішнє середовище	
		Можливості	Загрози
Внутрішнє середовище	Можливості	1. Розширення товарного асортименту та освоєння нових ринків; 2. Перспективний внутрішній ринок; 3. Технічна та технологічна модернізація виробництва дасть змогу залишатися конкурентоспроможними на внутрішньому ринку. 4. Впровадження передових технологій за рахунок інвестицій; 5. Поглиблення переробки нафти та нафтопродуктів; 6. Зменшення залежності від монопольних постачальників енергоносіїв; 7. Фінансова підтримка сільськогосподарських з боку держави або профільних міністерств; 8. Використання засобів митно-тарифних обмежень імпорту аналогічних товарів.	1. Повільне відновлення попиту після кризи; 2. Жорстка конкуренція; 3. Збільшення на у ринку присутності підприємств-конкурентів, які мають доступ до дешевої сировини; 4. Зростання технічних бар'єрів входження на ринок; 5. Обмеженість фінансових можливостей покупців; 6. Нестабільна політична ситуація в країні; 7. Зростання цін на природний газ та коливання цін на ринках сировини; 8. Монополізація виробництва окремих видів продукції; 9. Висока залежність цін на продукцію від валютних коливань, які формують ціну на імпорту сировину.
	Загрози		
	Сильні сторони	Поле СіМ	Поле СіЗ
	1. Часткова забезпеченість власною сировиною; 2. Відносно стійкі позиції на зовнішньому ринку за умови сприятливої цінової кон'юнктури; 3. Зростання обсягів виробництва; 4. Висока експортна орієнтація; 5. Наявність висококваліфікованого інженерно-технічного персоналу; 6. Великий досвід роботи на вітчизняному та зарубіжному ринках; 7. Ефективна система контролю якості	1. Розширення асортименту продукції та її якості за рахунок використання нових технологій; 2. Можливість оновлення виробництва за рахунок залучених коштів (кредитних, інвестиційних); 3. Вихід на нові ринки збуту за рахунок постійно зростаючих обсягів виробництва; 4. Розширення обсягів збуту на внутрішньому ринку за рахунок гнучкої політики цін; 5. Збільшення глибини переробки нафти та нафтопродуктів за рахунок оновлення технологій (інвестиційні ресурси, кредитні)	1. Утримання попиту на продукцію підприємства за рахунок гнучкої політики цін; 2. Утримання конкурентних позицій за рахунок існуючого іміджу підприємства та його позиції на зовнішньому ринку; 3. Підвищення підтримки сільськогосподарських виробників за рахунок введення спеціальних цінових пропозицій; 4. Нестійкість позиції на зовнішньому ринку через валютні коливання
	Слабкі сторони	Поле СлМ	Поле СлЗ
	1. Висока енерго- та ресурсовитратність; 2. Недостатній рівень науково-технічних розробок; 3. Сировинна імпортозалежність; 4. Застарілість основних фондів; 5. Екологічні проблеми виробництва; 6. Обмежений товарний асортимент; 7. Низька гнучкість цінової політики; 8. Невідповідність асортименту попиту на внутрішньотоварному ринку; 9. Недостатній рівень інвестицій	1. Ускладнення збільшення глибини переробки нафти та нафтопродуктів через брак наукових розробок та застарілого обладнання; 2. Проблеми з виходом на нові ринки через обмежений товарний асортимент та застаріле обладнання; 3. Проблеми з підвищенням попиту на внутрішньому ринку через невідповідність асортименту попиту на внутрішньому товарному ринку; 4. Обмеження технологічного оновлення через брак інвестиційних ресурсів	1. Найбільшу загрозу становить зниження конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках через низьку гнучкість цін та обмежений товарний асортимент; 2. Нестабільна політична ситуація в Україні впливає на ціну природного газу + висока енергота ресурсовитратність + сировинна імпортозалежність → низька гнучкість цін на продукцію та низька конкурентоспроможність

Таблиця 5 – Вартість виготовленої продукції у галузі виробництва гумових виробів, тис. грн.

	Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2020	220452352,7	6396247,7	2,9
	2021	288469345,0	7665544,5	2,7
	2022	172875377,6	759914,7	0,4
виробництво гумових і пластмасових виробів	2020	68507995,7	2202143,0	3,2
	2021	91643086,3	2672702,4	2,9
	2022	77709898,4	424262,9	0,5
виробництво гумових виробів	2020	7116816,8	274533,9	3,9
	2021	10496451,0	396233,7	3,8
	2022	7639800,6	64537,5	0,8

Таблиця 6 – Динаміка виробленої продукції в напрямі виробництва гумових шин, покришок і камер

Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	У % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
2020	к/с	22486,4	к/с
2021	к/с	109366,5	к/с
2022	к/с	1990,8	к/с

Таблиця 7 – Динаміка виробленої продукції в напрямі виробництва інших гумових виробів

Роки	Усього виготовлено продукції, тис. грн.	Виготовлено продукції фізичними особами-підприємцями, тис. грн.	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
2020	к/с	252047,5	к/с
2021	к/с	286867,2	к/с
2022	к/с	62546,7	к/с

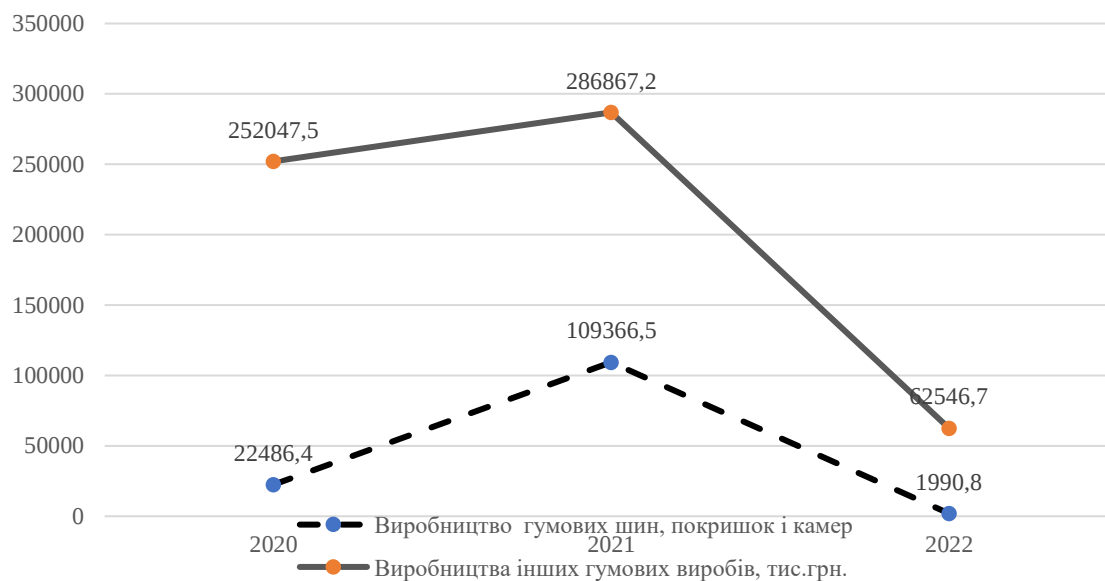

Рисунок 2 – Виробництво гумових виробів в Україні фізичними особами-підприємцями, тис. грн.

Таблиця 8 – Чистий прибуток великих та середніх підприємств-виробників гумових виробів

Роки	Чистий прибуток	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн
2020	-674,2	71,1	5851,6	28,9	6525,8
2021	11854,3	87,2	13301,5	12,8	1447,2
2022	-10455,7	51,1	3418,4	48,9	13874,1

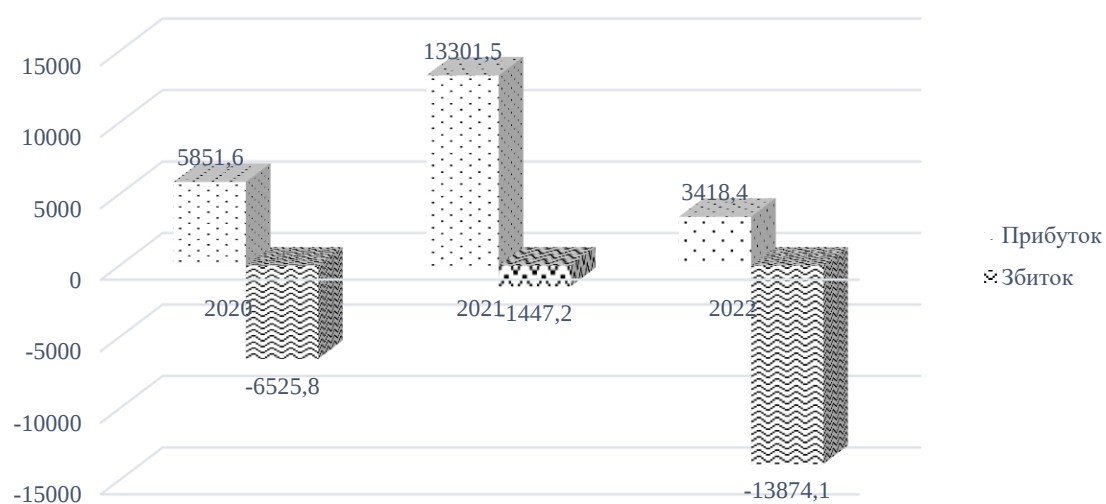

Рисунок 3 – Динаміка прибутку та збитку підприємств-виробників гумових виробів, млн. грн.

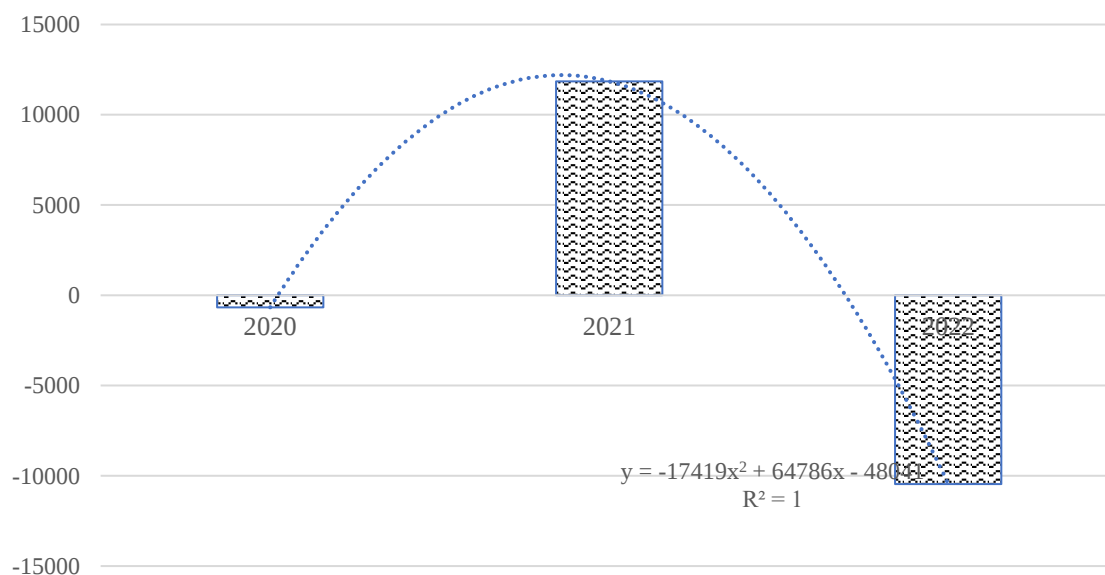

Рисунок 4 – Математична модель ефективності розвитку виробництва гумових виробів в Україні

Таблиця 9 – Аналіз фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки (тис. грн.)

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+/-)		Відносне відхилення (приріст), %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий дохід від реалізації продукції	1197560	115775,0	157208,0	-3981,0	41433,0	-3,32	35,79
Собівартість реалізованої продукції	1026590	94927,0	144082,0	-7732,0	49155,0	-7,53	51,78
Валовий прибуток	17097,0	20848,0	13126,0	3751,0	-7722,0	21,94	-37,04
Інші операційні доходи	93,0	680,0	1032,0	587,0	352,0	631,18	51,76
Адміністративні витрати	5076,0	5809,0	7755,0	733,0	1946,0	14,44	33,5
Витрати на збут	2917,0	2789,0	3634,0	-128,0	845,0	-4,39	30,3
Інші Операційні витрати	245,0	220,0	207,0	-25,0	-13,0	-10,2	-5,91
Прибуток від операційної діяльності	8952,0	12710,0	2562,0	3758,0	-10148,0	41,98	-79,84
Інші доходи	20,0	0,0	1,0	-20,0	1,0	-	-
Фінансові витрати	113,0	3,0	23,0	-110,0	20,0	-97,35	666,67
Інші витрати	2844,0	984,0	1241,0	-160,0	257,0	-65,4	26,12
Прибуток до оподаткування	6241,0	11729,0	1345,0	5488,0	-10384,0	87,93	-88,53
Чистий: прибуток	5118,0	9618,0	1103,0	4500,0	-8515,0	87,92	-88,53
Рентабельність продаж за чистим прибутком, %	4,27	8,31	0,70	4,04	-7,61	-	-

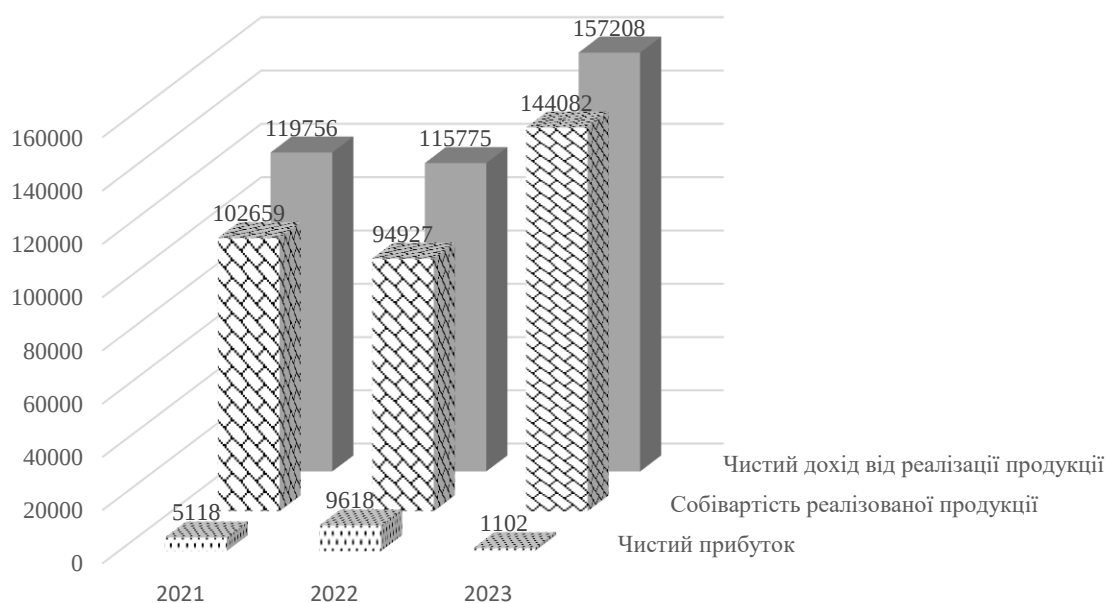

Рисунок 5 – Динаміка основних показників фінансових результатів ТОВ «Полімер»

Таблиця 10 – Показники фінансової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{авт}}$ – коефіцієнт автономії	0,56	0,74	0,68	0,12	-0,06	-10,71
$k_{\text{фін}}$ – коефіцієнт фінансування	1,55	3,53	2,46	0,91	-1,07	-69,03
$k_{\text{покр}}$ – коефіцієнт покриття	1,21	1,76	2,53	1,32	0,77	63,64
$k_{\text{одз}}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,85	14,41	17,94	6,09	3,53	29,79
$k_{\text{окз}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	38,66	53,10	13,48	-25,18	-39,62	-102,48
k_p – рентабельність діяльності	10,13	4,99	1,78	-8,35	-3,21	-31,69

Таблиця 11 – Показники техніко-технологічної складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду, рік			Відхилення значень 2023 р. від		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021	2022	2023	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{вп}}$ – коефіцієнт виробничої потужності	0,88	0,90	0,94	0,06	0,04	4,55
k_z – коефіцієнт зносу	0,48	0,48	0,53	0,05	0,05	10,42
$k_{\text{фв}}$ – фондовіддача	5,23	4,45	6,49	1,26	2,04	39,01
$k_{\text{інт}}$ – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	0,95	0,95	0,95	0	0	0,00

Таблиця 12 – Показники інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{пл}}$ – коефіцієнт плинності кадрів	0,10	0,11	0,01	-0,09	-0,1	-100,00
$k_{\text{п}}$ – продуктивність праці	972,8	1129,38	1332,3	359,5	202,92	20,86
$k_{\text{фоз}}$ – фондоозброєність праці	356,8	486,9	441,2	84,4	-45,7	-12,81
$k_{\text{ра}}$ – коефіцієнт раціоналізаторської активності	0,01	0,02	0,02	0,01	0	0,00
$k_{\text{квал}}$ – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	0,11	0,14	0,15	0,04	0,01	9,09

Таблиця 13 – Показники екологічної складової економічної безпеки ТОВ «Полімер» у 2021-2023 рр.

Показник	Значення на кінець періоду			Відхилення значень 2023 р.		Темп приросту 2023р. до 2021 р.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	
$k_{\text{вик}}$ – коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	1,00	1,00	1,00	0	0	0,00
$k_{\text{люд}}$ – коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	46,58	46,03	44,95	-1,63	-1,08	-3,50

Складові економічної безпеки ТОВ «Полімер» за 2021-2023 роки за темпом приросту:

1. Фінансова:

$$K_{\text{фін}} = \frac{-10,71 \cdot 29,79 \cdot (-102,48) \cdot (-31,69)}{-69,03} = 15010,01$$

2. техніко-технологічна складова:

$$K_{\text{тт}} = \frac{4,55 \cdot 39,01 \cdot 0}{10,42} = 0,00$$

3. інтелектуально-кадрова складова:

$$K_{\text{ік}} = \frac{20,86 \cdot (-12,81) \cdot 100,00 \cdot 9,09}{-100,0} = 2429,0$$

4. політико-правова:

Рівень політико-правової складової вважатимемо стабільним і рівним 1, оскільки в державі не було прийнято за аналізований період нормативно-правових актів, що сприяли б або обмежували діяльність досліджуваного підприємства.

5. екологічна:

$$K_{\text{е}} = \frac{1}{0 \cdot (-44,44)} = \text{дія не можлива}$$

Оскільки виявлені значення складових не задовольняють нормативних вимог із дотриманням значення ≥ 1 , відповідно то рівні усіх складових економічної безпеки не є прийнятними.

$$R = 15010,01 \cdot 0,00 \cdot 2429,0 \cdot 1,0 = 0$$

Таким чином, якщо значення узагальнюючого показника є меншим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства не можна вважати задовільним.

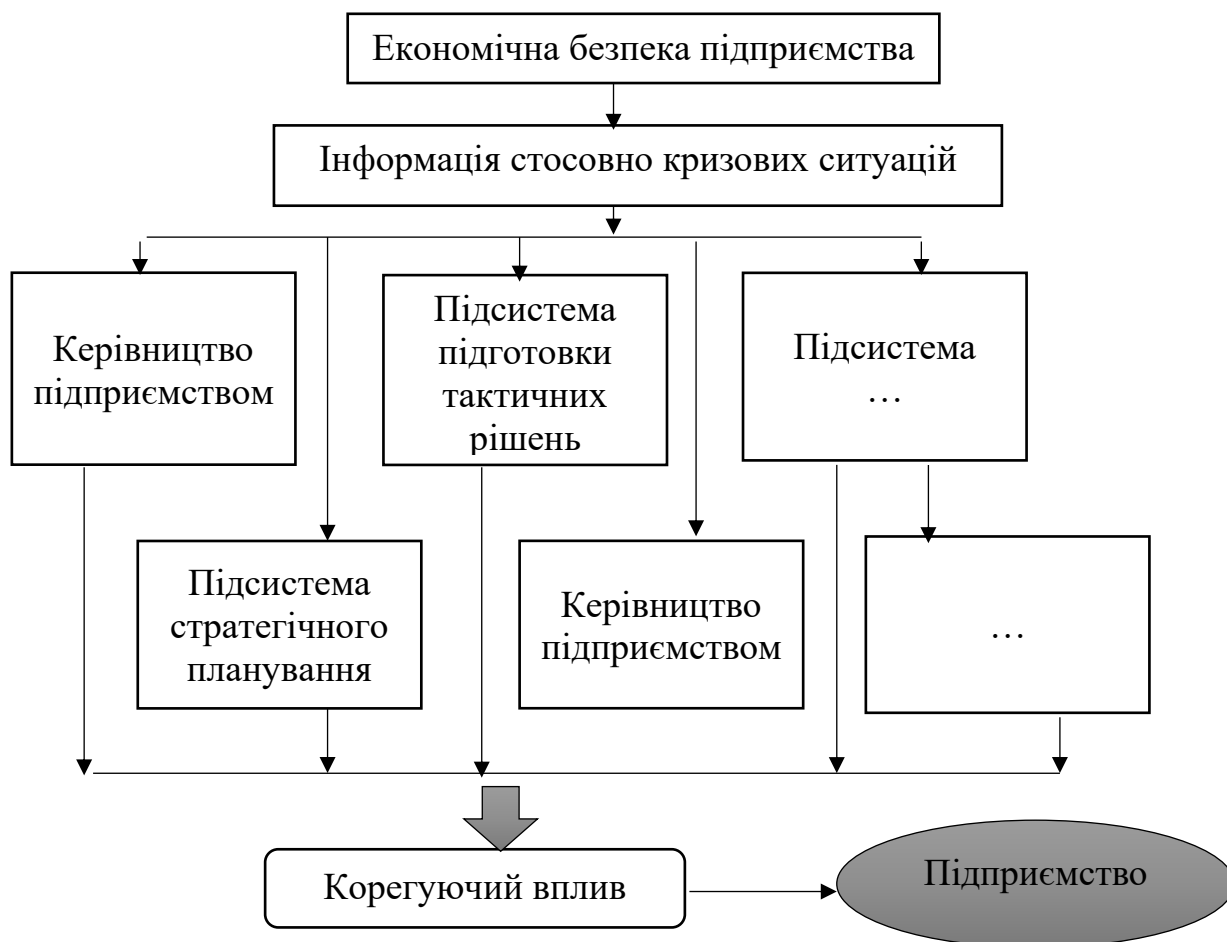

Рисунок 6 – Удосконалений процес формування економічної безпеки підприємства

Таблиця 14 – Заходи з вдосконалення економічної безпеки ТОВ «Полімер»

	Складова економічної безпеки	Заходи з підвищення рівня
1.	транспортно- виробнича:	
1.1	ресурсна	
	матеріально- технічна	- використання можливостей Комплексної галузевої програми оновлення машинобудівної галузі Міністерства промислової політики; - запровадження сучасних видів техніки, оновлення, модернізація та заміна застарілого устаткування [53];
	кадрова	- удосконалення системи мотивації персоналу; - забезпечення справедливості в оплаті праці; - «адаптація» персоналу до умов праці, введення нових співробітників як в роботу, так і в колектив; - розумна політика «звільнення - не можна допускати, щоб звільнений персонал зайняв позицію «ворога» [54].
1.2	організаційно-технологічна	
	1.2.1 організаційно-управлінська:	
	управління перевезеннями	- удосконалення організації управління використанням транспорту; - удосконалювання організації і технології перевезень; - забезпечення єдності техніки, технологій, управління та економіки [37].
	управління персоналом	- впровадження оновленої та більш ефективної системи контролю кадрової безпеки як комплекс засобів, установлений для персоналу регламент, обмеження, режими, технологічні процеси, оцінювальні, контрольні та інші операції [28];
		- достатнє інформаційне забезпечення: чіткої інформаційної політики; коректного ведення справ; чіткого окреслення компетенції й посадових обов'язків; профілактичних бесід із персоналом (особливу увагу слід приділити тій категорії, яку можна вважати «інтригаторами») [34].
	1.2.2 інформаційно – комунікаційна	- вживання заходів щодо контролю доступу до інформаційних систем; - ефективний захист інформації всередині суб'єкта господарювання; - впровадження або вдосконалення систем антивірусного захисту для шлюзів в Інтернет, файлових серверів, робочих станцій користувачів, централізованого управління, регулярне оновлення антивірусних баз; - управління доступом та ідентифікація в інформаційних системах; - забезпечення безпеки передачі інформації за допомогою шифрування даних. - забезпечення цілісності інформаційно-програмного середовища шляхом використання відповідних засобів для модифікації та контролю стану програмного комплексу; - захист систем керування базами даних. - захист від хакерських атак і розповсюдження спаму;
	1.2.3 маркетингово-збутова:	- підвищення якості супутніх продукцій послуг, їх розширення; - впровадження системи маркетингу в роботу підприємств галузі; - диференціація встановленого рівня цін за рівнем якості та комплексності сервісних послуг, їх соціально-економічним значенням.
2	експлуатаційна	- впровадження в діяльність такого фактору підвищення ефективності виробництва як інтенсифікація виробничого устаткування: оптимально напружене (за потужністю і часом) і раціональне використання транспортних ресурсів на всіх стадіях транспортування для своєчасного і якісного задоволення потреб підприємства в перевезеннях; - зниження вартості виробництва продукції.
3	інфраструктурна	- підвищення ефективності використання інфраструктури; - забезпечення рівноправного доступу до послуг інфраструктури; - забезпечення комплексу організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення безаварійної роботи та утримання в постійній справності обладнання, механізмів і пристроїв.
4	соціально- екологічна	- розробка і реалізація програм соціального захисту, покращення умов праці та матеріального рівня працівників, підвищення їх кваліфікації та перепідготовки; - проведення комплексу природоохоронних заходів, спрямованих на підвищення екологічних характеристик обладнання.
5	фінансова	- аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки; - впровадження роздільного обліку за видами економічної діяльності, що дозволить не тільки визначати доходи за різними видами діяльності, а й забезпечить узгодження таких доходів з відповідними видами витрат [21]; - створення адекватної системи ціноутворення як в монопольному, так і в потенційно конкурентному секторі; - побудова цін, що будуть враховувати не тільки відшкодування сукупних витрат на виробництво, а й необхідну системну реконструкцію підприємства, його сталий інноваційно-інвестиційний розвиток [22];
6	інтерфейсна	- підвищення якості обслуговування клієнтури; - адаптування до змін потреб клієнтури, який у мінімальні терміни повинен оперативно реагувати та адаптуватися до вимог покупців; - прискорення темпів інтеграції обладнання, що виготовляється до європейських та світових нормативів [14].
7	силова	- охорона співробітників; - охорона майна (будівель, споруд, устаткування, транспорту); - охорона продукції;

Таблиця 15 – План заходів щодо впровадження нового обладнання на ТОВ «Полімер»

Найменування та зміст заходу, що пропонується	Відповідальні за реалізацію заходу	Терміни виконання	Витрати грн.	Економічний та інші види ефектів, грн.	Примітка
1. Пошук необхідного технологічного обладнання за технічними характеристиками	Головний інженер, директор підприємства	1 місяць	Такий вид робіт входить до функціональних обов'язків	Отримання достовірної інформації про поточні та перспективні результати діяльності	
2. Обговорення доцільності ефективності використання знайдених варіантів необхідного обладнання та прийняття рішення про терміновість його купівлі та впровадження	Наглядова рада, менеджмент підприємства	2 місяці	Прийняття рішення про необхідність поповнення основних засобів через використання майбутнього нерозподіленого прибутку на придбання нового устаткування для підприємства		
3. Пошук джерел фінансування купівлі обладнання	Головний технолог, головний інженер, директор підприємства	3 місяці	Оцінювання власних фінансових можливостей підприємства та аналіз можливих джерел залучення зовнішніх коштів		
4. Доставка нового устаткування			Купівля і встановлення нового устаткування		
5. Впровадження нового обладнання по для виробництва	Головний інженер, головний технолог	1 тиждень	Такий вид робіт входить до функціональних обов'язків	1.Виробництво більшої кількості продукції за одиницю часу; 2. Зменшення споживання енергоресурсів; 3. Автоматизація процесів; 4. Довший режим роботи устаткування; 5. Інші ефекти	
6. Навчання робітників основ користування новим устаткуванням	Головний інженер, головний технолог			3. Збільшення виробітку; 4. Зменшення втрат від браку; Спрощення виробничих процесів.	
7. Виплата за користування залученими коштами	Комерційний директор	3 роки	Забезпечення стабільного виробництва різноманітної високоякісної продукції різних сортів та в різному пакуванні		

Економічний ефект:

1. Показник чистого дисконтованого прибутку (Net Present Value):

$$NPV = \frac{1610,7}{(1 + 0,25)^1} + \frac{1852,3}{(1 + 0,25)^2} + \frac{2074,6}{(1 + 0,25)^3} - 2069,9 = 1470,0 \text{ тис. грн.}$$

3. Індекс дохідності (прибутковості) (I_d):

$$I_d = \frac{0,8}{2069,9} = 0,04.$$

Оскільки $I_d < 1$, реалізація проекту з точки зору дохідності є вкрай низькою, але беззаперечно потрібною